

**STRATEGIA ROZWOJU
GMINY LIPSK
NA LATA 2023-2030**

1. WPROWADZENIE	4
2. WNIOSKI Z DIAGNOZY SYTUACJI SPOŁECZNEJ, GOSPODARCZEJ I PRZESTRZENNEJ GMINY LIPSK.....	7
2.1. SFERA PRZESTRZENNO-ŚRODOWISKOWA.....	7
2.1.1. POŁOŻENIE ADMINISTRACYJNE I GEOGRAFICZNE.....	7
2.1.2. GLEBY I ZASOBY GEOLOGICZNE.....	9
2.1.3. POŁOŻENIE KOMUNIKACYJNE.....	12
2.1.4. WALORY PRZYRODNICZE, ZAGROŻENIA NATURALNE.....	13
2.1.5. WALORY KULTUROWE.....	19
2.1.6. PLANOWANIE I ZAGOSPODAROWANIE PRZESTRZENNE.....	19
2.2. SFERA SPOŁECZNA.....	20
2.2.1. DEMOGRAFIA.....	20
2.2.2. WIEK I WYKSZTAŁCENIE LUDNOŚCI.....	22
2.2.3. MIESZKALNICTWO.....	23
2.2.4. STRUKTURA ZATRUDNIENIA I RYNEK PRACY.....	24
2.2.5. BEZROBOCIE.....	25
2.3. SFERA GOSPODARCZA.....	26
2.3.1. ROLNICTWO.....	26
2.3.2. PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ.....	27
2.3.3. TERENY INWESTYCYJNE.....	28
2.4. INFRASTRUKTURA TECHNICZNA.....	28
2.4.1. INFRASTRUKTURA TRANSPORTOWA I KOMUNIKACYJNA.....	28
2.4.2. GOSPODARKA WODNO-ŚCIEKOWA.....	29
2.4.3. GOSPODARKA ODPADAMI.....	30
2.4.4. INFRASTRUKTURA ELEKTROENERGETYCZNA, CIEPŁOWNICZA I GAZOWA.....	30
2.5. INFRASTRUKTURA SPOŁECZNA.....	31
2.5.1. INFRASTRUKTURA EDUKACYJNA, JAKOŚĆ EDUKACJI.....	31
2.5.2. INFRASTRUKTURA SPORTOWA I REKREACYJNA.....	33
2.5.3. INFRASTRUKTURA KULTURY, DZIAŁALNOŚĆ KULTURALNA.....	34
2.5.4. INFRASTRUKTURA OCHRONY ZDROWIA I OPIEKI SPOŁECZNEJ.....	34
2.5.5. BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE.....	36
2.6. FINANSE SAMORZĄDOWE.....	36
2.7. PODSUMOWANIE DIAGNOZY – ANALIZA SWOT.....	37
3. ROZWÓJ STRATEGICZNY GMINY LIPSK.....	43
3.1. WIZJA ROZWOJU.....	43
3.2. MISJA ROZWOJU.....	43
3.3. CELE STRATEGII.....	45
3.4. PLANOWANE PROJEKTY.....	55
4. OCZEKIWANE REZULTATY PLANOWANYCH DZIAŁAŃ, W TYM W WYMIARZE PRZESTRZENNYM ORAZ WSKAŹNIKI ICH OSIĄGNIĘCIA.....	60
5. WYMIAR PRZESTRZENNY STRATEGII.....	63

5.1. MODEL STRUKTURY FUNKCJONALNO-PRZESTRZENNEJ GMINY LIPSK.....	63
5.2. OBSZARY STRATEGICZNEJ INTERWENCJI OKREŚLONE W STRATEGII ROZWOJU WOJEWÓDZTWA WRAZ Z ZAKRESEM PLANOWANYCH DZIAŁAŃ	78
6. SYSTEM REALIZACJI STRATEGII, W TYM WYTYCZNE DO SPORZĄDZANIA DOKUMENTÓW WYKONAWCZYCH.....	81
7. RAMY FINANSOWE I ŹRÓDŁA FINANSOWANIA.....	84
8. PROCES TWORZENIA STRATEGII.....	85
9. SPIS TABEL I RYSUNKÓW	86
ZAŁĄCZNIK NR 1. MODEL STRUKTURY FUNKCJONALNO-PRZESTRZENNEJ GMINY LIPSK	87

1. WPROWADZENIE

Strategia Rozwoju Gminy Lipski została przygotowana zgodnie z art. 10e ust. 1 i art. 10f ust. 1 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz.U. 2023, poz. 40 z późn. zm.) oraz z uwzględnieniem zapisów poradnika opracowanego na zlecenie Ministerstwa Funduszy i Polityki Regionalnej „Strategia rozwoju gminy. Poradnik praktyczny”.

Podstawę prawną do jej przygotowania stanowi Uchwała Nr XXXVIII/302/23 Rady Miejskiej w Lipsku z dnia 28 marca 2023 r. w sprawie przystąpienia do sporządzenia Strategii Rozwoju Gminy Lipsk na lata 2023-2030 oraz określenia szczegółowego trybu i harmonogramu opracowania projektu strategii, w tym trybu konsultacji

Strategia jest efektem prac zespołu zadaniowego. Dzięki zaangażowaniu przedstawicieli samorządu, organizacji publicznych, przedsiębiorców i lokalnych liderów życia społecznego, Strategia stanowi nie tylko narzędzie prowadzenia polityki rozwoju lokalnego, ale również syntezę świadomych wyborów i rekomendacji przedstawicieli różnych społeczności tworzących wspólnotę samorządową. Została opracowana w oparciu o metodę partycypacyjną. W celu jej przygotowania przeprowadzone zostały konsultacje społeczne z mieszkańcami, zorganizowano także badanie ankietowe mające na celu zebranie informacji na temat oczekiwanych kierunków rozwoju analizowanej jednostki samorządu terytorialnego.

Strategia Rozwoju Gminy Lipsk na lata 2023-2030 jest podstawowym instrumentem długofalowego zarządzania gminą. Określa ona strategiczne kierunki rozwoju gminy w perspektywie do 2030 roku oraz pozwala na zapewnienie ciągłości i trwałości działania władz gminy, niezależnie od zmieniających się uwarunkowań politycznych. Umożliwia ona również efektywne gospodarowanie własnymi zasobami, takimi jak: środowisko przyrodnicze i kulturowe, zasoby ludzkie, infrastrukturalne, czy środki finansowe oraz stanowi formalną podstawę do przygotowania i oceny wniosków o finansowanie zadań ze źródeł zewnętrznych. Strategia Rozwoju Gminy Lipsk na lata 2023-2030 jest dokumentem nadrzędnym względem innych dokumentów planistyczno-strategicznym obowiązującym w Gminie Lipsk, a także jest spójny z dokumentami wyższego rzędu. Będzie ona wyznaczała również ramy dla planów i programów powstających w gminie podczas jej obowiązywania.

Dokument został opracowany na podstawie aktualnych dokumentów planistycznych, sprawozdań oraz danych statystycznych. Podstawowymi aktami prawnym wykorzystywanymi podczas przygotowania Strategii były: ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym

(t.j. Dz.U. 2023, poz. 40 z późn. zm.) oraz ustawa z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (t.j. Dz.U. 2023, poz. 1259). Ważnym elementem w pracach nad Strategią była partycypacja społeczna. Diagnoza strategiczna została uzupełniona o analizę ankiet wypełnionych przez mieszkańców.

Strategia Rozwoju Gminy Lipsk na lata 2023-2030 składa się z trzech głównych części:

- 1) wniosków z diagnozy strategicznej;
- 2) określenia strategii rozwoju, w tym wizji i misji, celów strategicznych i operacyjnych oraz kierunków działań strategicznych i oczekiwanych rezultatów ich realizacji;
- 3) określenia modelu struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy.

Celem diagnozy jest analiza potencjału społeczno-gospodarczego gminy, uwzględniając przy tym przestrzenne uwarunkowania. Diagnoza jest punktem wyjścia do konstruowania kierunków działań, a następnie celów strategicznych i działań.

W drugiej części przedstawiono plan działań Gminy Lipsk do 2030 roku w oparciu o wnioski z przeprowadzonej analizy. W części tej określone zostały następujące elementy: misja i wizja rozwoju, cele strategiczne i operacyjne oraz sposób realizacji i finansowania Strategii, ze wskazaniem podmiotów zaangażowanych w jej wdrażanie. Ponadto przedstawiono działania, które pozwolą osiągnąć zakładane cele strategiczne.

W trzeciej części określono podstawowe kierunki dalszej polityki rozwoju prowadzonej w przestrzeni gminy.

Przy formułowaniu Strategii wzięto pod uwagę założenia obowiązujących dokumentów strategicznych i aktów prawnych wyższego rzędu oraz dokumentów obowiązujących na terenie Gminy Lipsk tj.:

- 1) Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju – Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności. (Przyjęta Uchwałą Nr 16 Rady Ministrów z dnia 5 lutego 2013 r.)
- 2) Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030 przyjęta przez Radę Ministrów 17 września 2019 r.
- 3) Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.) przyjęta Uchwałą nr 8 Rady Ministrów z dnia 14 lutego 2017 r.
- 4) Polityka ekologiczna państwa 2030 – strategia rozwoju w obszarze środowiska i gospodarki wodnej przyjęta Uchwałą Rady Ministrów z dnia 16 lipca 2019 r.
- 5) Strategia Zrównoważonego Rozwoju Transportu do 2030 roku przyjęta Uchwałą Rady Ministrów z dnia 24 września 2019 r.

- 6) Strategia zrównoważonego rozwoju wsi, rolnictwa i rybactwa 2030 przyjęta Uchwałą Rady Ministrów z dnia 15 października 2019 r.
- 7) Polityka energetyczna Polski do 2040 r. zatwierdzona przez Radę Ministrów w dniu 2 lutego 2021 r.
- 8) Krajowy Plan na Rzecz Energii i Klimatu na lata 2021-2030 przyjęty przez Komitet do Spraw Europejskich na posiedzeniu w dniu 18 grudnia 2019 r.
- 9) Strategiczny Plan Adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2030 przyjęty uchwałą Rady Ministrów w dniu 29 października 2014 r.
- 10) Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 4 listopada 2022 r. w sprawie Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły
- 11) Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 2 grudnia 2022 r. w sprawie Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Niemna
- 12) Krajowy Program Renaturyzacji Wód Powierzchniowych.
- 13) Plan Przeciwdziałania Skutkom Suszy.
- 14) Strategia Rozwoju Województwa Podlaskiego 2030 przyjęta uchwałą Nr XVIII/213/2020 Sejmiku Województwa Podlaskiego z dnia 27 kwietnia 2020 r.
- 15) Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podlaskiego przyjęty uchwałą Sejmiku Województwa Podlaskiego Nr XXXVI/330/17 z dnia 22 maja 2017 r. w sprawie Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podlaskiego zmieniony uchwałą Sejmiku Województwa Podlaskiego Nr XXXIX/356/17 z dnia 28 sierpnia 2017 r. (Dz. Urz. Woj. Podl. z 2017 r. poz. 2777, poz. 3270).
- 16) Program ochrony powietrza dla strefy podlaskiej przyjęty uchwałą nr XXXIV/414/13 Sejmiku Województwa Podlaskiego z dnia 20.12.2013 r. Jego aktualizację przyjęto Uchwałą Sejmiku Województwa Podlaskiego Nr XIX/236/19 z dnia 8 czerwca 2020 r. Kolejnej zmiany dokonano uchwałą nr XLIV/611/2022 Sejmiku Województwa Podlaskiego z dnia 27 czerwca 2022 r.
- 17) Program Ochrony Środowiska Województwa Podlaskiego do 2030 r. przyjęty uchwałą Nr XXXVI/474/2021 z dnia 29 listopada 2021 r. przez Sejmik Województwa Podlaskiego.
- 18) Program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest dla Powiatu Augustowskiego na lata 2008 – 2032.
- 19) Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Augustowskiego na lata 2021-2024 z perspektywą do roku 2028.
- 20) Program Ochrony Środowiska dla Gminy Lipsk na lata 2021-2025 z perspektywą do 2027 r.

2. WNIOSKI Z DIAGNOZY SYTUACJI SPOŁECZNEJ, GOSPODARCZEJ I PRZESTRZENNEJ GMINY LIPSK

Zgodnie z art. 10a ust. 1 ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (t.j. Dz.U. 2023, poz. 1259) podmiot opracowujący projekt strategii rozwoju przygotowuje diagnozę sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej, z uwzględnieniem obszarów funkcjonalnych, w tym miejskich obszarów funkcjonalnych. W ramach przeprowadzonej diagnozy dokonano więc analizy sfery przestrzenno-środowiskowej, społecznej i gospodarczej, ponadto opisano infrastrukturę techniczną, społeczną powiązaną z jakością życia mieszkańców oraz finanse samorządowe. Diagnoza zawiera także podsumowanie wyników badania ankietowego, które zostało przeprowadzone na terenie Gminy Lipsk wśród jej mieszkańców.

Kompleksowa diagnoza sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej Gminy Lipsk, przygotowana na potrzeby opracowania niniejszej Strategii Rozwoju stanowi odrębny dokument.

2.1. SFERA PRZESTRZENNO-ŚRODOWISKOWA

2.1.1. POŁOŻENIE ADMINISTRACYJNE I GEOGRAFICZNE

Gmina Lipsk położona jest w rejonie przygranicznym północno – wschodniej części kraju, w województwie podlaskim, w odległości 87 km od Białegostoku i 77 km od Suwałk. Od północy sąsiaduje z Gminą Płaska, od zachodu z Gminą Sztabin, od południa z gminami Dąbrowa Białostocka i Nowy Dwór, na wschodzie graniczy z Białorusią.

W Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podlaskiego przyjętego uchwałą Nr XXXVI/330/17 Sejmiku Województwa Podlaskiego z dnia 22 maja 2017 r. wskazano iż istnieje potrzeba stworzenia drogowego przejścia granicznego w miejscowości Lipszczany (ważne przygotowanie do infrastruktury do potencjalnej obsługi ruchu turystycznego).

Powierzchnia gminy, zgodnie z danymi GUS dotyczącymi 2022 r., wynosi 184 km². W stosunku do powierzchni całego województwa podlaskiego, a także powierzchni powiatu augustowskiego, powierzchnia gminy to odpowiednio 0,91% oraz 11,09%.

Administracyjnie obszar gminy dzieli się na 30 sołectw oraz Miasto Lipsk. Wykaz sołectw przedstawia się następująco: Bartniki, Kolonie Bartniki, Dolinczany Nowe, Dolinczany Stare, Dulkowszczyzna, Jaczniki, Jasionowo, Jałowo, Kolonie Lipsk, Kopczany, Krasne, Kurianka, Lichosielce, Lubinowo, Lipszczany, Nowe Leśne Bohatery, Nowy Lipsk, Nowy Rogożyn, Podwołkuszne, Rakowicze, Rogożynek, Rygałówka, Siółko, Skieblewo, Stare Leśne Bohatery, Starożyńce, Stary Rogożyn, Wołkusz, Wyżarne, Żabickie.

W Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podlaskiego przyjętego uchwałą Nr XXXVI/330/17 Sejmiku Województwa Podlaskiego z dnia 22 maja 2017 r. uznano, że Miasto Lipsk pełni ważne funkcje o ponadlokalnym zasięgu oddziaływania, w tym obsługi turystyki o znaczeniu regionalnym. Jest to jedno z małych miast i wsi gminnych, które koncentrują funkcje usług publicznych podstawowych z zakresu: administracji, szkolnictwa, opieki zdrowotnej i społecznej, kultury i sportu oraz gospodarcze, produkcyjno-usługowe i mieszkalnictwa. Miasto wymieniono także wśród wsi i miejscowości o standardowych funkcjach podstawowych (mieszkaniowo-rolniczych) z funkcjami ponadlokalnymi. Dokładnie wymieniono go wśród wsi i miejscowości pełniących funkcje związane z kultem religijnym i turystyką pielgrzymkową o znaczeniu regionalnym, a niektóre i ponadregionalnym.

W podziale fizycznym – geograficznym Gmina Lipsk położona jest w granicach:

- Mezuregionów: Wzgórza Sokólskie i Kotlina Biebrzańska;
- Makroregionu: Nizina Północnopodlaska;
- Podprowincji: Wysoczyzny Podlasko-Białoruskie;
- Prowincji: Niż Wschodniobałtycko - Białoruski;
- Megaregionu: Niż Wschodnioeuropejski.

Obszar Gminy Lipsk wznosi się średnio od 140 – 150 m n.p.m. Najwyższy punkt położony jest na wschód od wsi Skieblewo i wynosi 176 m n.p.m., najniższy punkt 108,5 m n.p.m. znajduje się w dolinie rzeki Wołkuszanki. Deniwelacje terenu przekraczają 67 m.

Na terenie gminy występują różne formy terenu, od płaskich dolin rzecznych, poprzez płaskie i faliste obszary moren dennych, do falistych i pagórkowatych wzgórz w strefie moreny czołowej. Wyróżnić tu należy równinne obszary sandrowe lekko zwydmione, pokryte przeważnie lasami. Występujące na terenie gminy ciągi wzgórz moreny czołowej mają przebieg z zachodu na wschód, są to wzgórza leżące na terenie wsi: Skieblewo, Żabickie, Starożyńce i Bartniki. Następny ciąg moren czołowych występuje w okolicach wsi: Kurianka, Jaczniki, Rygałówka, Siółko i Kopczany. Ciągi moren czołowych oddzielone są od siebie obszarami moren dennych płaskich i falistych. Największe obszary moren dennych występują w okolicach wsi: Kopczany, Rakowicze i Siółko oraz na południowy - wschód od wsi Skieblewo

i w okolicach Lipska. Miasto położone jest na tzw. „Wyspie Lipskiej” otoczonej od zachodu, południa i wschodu obniżeniami Kotliny Biebrzańskiej. Wyspa ta jest ostańcem wysoczyzny morenowej powstałej w wyniku deglacjacji zaniku lądolodu. W obrębie Wyspy Lipskiej wyróżniono wysoczyznę morenową falistą, pagórki i tarasy kemowe oraz równinę erozyjno – akumulacyjną. Część północna, zachodnia i południowa gminy charakteryzuje się monotonną rzeźbą. Wyróżnić tu można dwa typy krajobrazu:

- płaskie, przeważnie zatorfione, niekiedy zakrzaczone, dna doliny rzeki Biebrzy i Wołkuszanki,
- zróżnicowane, piaszczyste poziomy tarasowe, na których występują wydmy porośnięte lasami. Poziomy te wznoszą się o 4 - 5 m i 10 – 15 m ponad dno dolin rzecznych i wiążą się z dwoma fazami odpływu sandrowego w czasie zlodowacenia bałtyckiego.

Na obszarze gminy dominuje rzeźba pagórkowata, udział poszczególnych form rzeźby przedstawia się następująco:

- płaskorówninna powstała w wyniku działalności wód roztopowych. Kotlina Biebrzy stanowi rozległe obniżenie. Kotlina pełniła rolę pradoliny odprowadzającej wody lądolodów na południe i południowy - zachód, występują w niej tarasy zalewowe – 32%,
- niskofalista i niskopagórkowata – 12%,
- falista i pagórkowata wysoczyzna morenowa ze spadkami terenu nawet do 15% z pagórkami kemowymi – 54%.

Wnioski: Gmina Lipsk jest zlokalizowana bezpośrednio w strefie przygranicznej, co daje możliwości rozwoju współpracy transgranicznej, zarówno pojedynczych mieszkańców, jak i przedsiębiorców, rolników czy władz samorządowych. Postępujące ruchy migracyjne, a zwłaszcza obserwowany w drugiej połowie 2021 r. kryzys migracyjny powodują jednak, że jest to także teren narażony na presję migracyjną.

2.1.2. GLEBY I ZASOBY GEOLOGICZNE

Gleby położone na terenie Gminy Lipsk utworzone są z piasków luźnych i słabogliniastych, piasków gliniastych lekkich, glin średnich i lekkich. Występują też osady eoliczne, deluwialne oraz organiczne występujące jako torfy.

Na obszarach wysoczyzny morenowej i równiny sandrowej (w części północnej gminy) przeważają gleby brunatne wyługowane oraz czarne ziemie zdegradowane. W zagłębieniach

terenowych występują gleby murszowe. Dna dolin rzecznych a także obniżeń bezodpływowych wypełniają mady, czarne ziemie, gleby mułowo – torfowe oraz mursze i torfy. Użytki zielone charakteryzują gleby torfowe, murszowe, czarne ziemie, mułowo – torfowe i mady w przewadze zabagnione.

Tabela 1. Zestawienie gruntów według klas użytków

Grupa	Powierzchnia (ha)
Grunty orne	
I	-
II	-
IIIa	0,9049
IIIb	193,5958
IVa	1741,3481
IVb	2027,7566
V	2240,8809
VI	1612,2364
VIz	2,5975
Łąki i pastwiska	
I	-
II	-
III	56,0727
IV	2188,0352
V	738,1335
VI	888,5978
grunty bez klasy	77,0075
Razem	11769,1777

Źródło: dane Gminy Lipsk, stan na dzień: 01.01.2023 r.

Zgodnie z danymi zaprezentowanymi na wykresie na terenie Gminy Lipsk nie występują grunty orne o wysokiej klasie przydatności rolniczej I i II, czyli grunty najlepsze, zasobne we wszystkie składniki pokarmowe roślin, mające dobrą naturalną strukturę, nawet na znacznej głębokości, będące łatwe do uprawy.

Na terenie gminy występują nieznaczne użytki klasy IIIa, które mają wyraźnie gorsze właściwości fizyczne i chemiczne lub występują w gorszych warunkach fizjograficznych od gleb klasy I i II. Odnosi się to przede wszystkim do stosunków wodnych. Dlatego wybór roślin, które mogą być uprawiane, jest mniejszy. Wysokość plonów waha się w szerokich granicach w zależności od stopnia kultury, umiejętności uprawy i nawożenia, a także w pewnym stopniu od warunków atmosferycznych. Większość gleb wykazuje już pewne oznaki procesu degradacji, jednakże nie można ich nazwać glebami wadliwymi, gdyż ujemne

Grunty klasy IV stanowią gleby o zdecydowanie mniejszym wyborze roślin uprawnych niż gleby poprzednich, wyższych klas. Na ogół uzyskuje się na nich średnie plony, nawet wówczas, gdy stosuje się dobrą agrotechnikę. Plony roślin w znacznym stopniu uzależnione są od ilości i rozkładu opadów atmosferycznych, szczególnie w okresie wegetacyjnym.

Na obszarze Gminy Lipsk dominują grunty klasy V. Są to gleby orne słabe, mało żyzne, słabo urodzajne i zawodne.

Grunty klasy VI są najslabszymi glebami ornymi. Gleby te są słabe, wadliwe i zawodne, plony uprawianych na nich roślin są bardzo niskie i niepewne.

Grunty klasy IIIa występują jedynie w Jałowie i Lipsku, natomiast klasy IIIb - w Bartnikach, Dulkowszczyźnie, Jacznikach, Jałowie, Kolonii Lipsk, Kopczanach, Kuriankach, Lichosielcach, Lipsku, Lipszczanach, Nowych i Starych Leśnych Bohaterach, Nowym Rogożynie, Rakowiczach, Rygałówce, Siółku, Skieblewie, Starożyńcach, Starym Rogożynie. Grunty klasy IVa występują na powierzchni całej gminy oprócz miejscowości: Lubinowo, Podwołkuszne, Rogożynek. Najslabsze grunty klasy IVb, V i V występują w każdej miejscowości, jedynie w Jałowie nie występują grunty klasy VI. Gleby klasy VIz występują jedynie w miejscowości Lipsk.

Na terenie Gminy Lipsk występują jedynie złoża piasku i żwiru. Według stanu na 31.12.2021 r. występowało 27 złóż (większość z nich zawierały piasek ze żwirem).

Wnioski: Wśród użytków rolnych na terenie Gminy Lipsk nie występują gleby klas I – II. Dominują grunty rolne klasy IVb i V. Grunty klasy IIIa występują jedynie w Jałowie i Lipsku, natomiast klasy IIIb - w Bartnikach, Dulkowszczyźnie, Jacznikach, Jałowie, Kolonii Lipsk, Kopczanach, Kuriankach, Lichosielcach, Lipsku, Lipszczanach, Nowych i Starych Leśnych Bohaterach, Nowym Rogożynie, Rakowiczach, Rygałówce, Siółku, Skieblewie, Starożyńcach, Starym Rogożynie. Grunty klasy IVa występują na powierzchni całej gminy oprócz miejscowości: Lubinowo, Podwołkuszne, Rogożynek. Najslabsze grunty klasy IVb, V i V występują w każdej miejscowości, jedynie w Jałowie nie występują grunty klasy VI. Gleby klasy VIz występują jedynie w miejscowości Lipsk.

Oznacza to, że na terenie gminy występują umiarkowane warunki do rozwoju rolnictwa.

Na terenie gminy występują surowce mineralne. Konieczne jest podejmowanie działań mających na celu ochronę dostępnych zasobów tak by pozostały one dla przyszłych pokoleń. Jak również ważne jest zadbanie by w razie potrzeby były one efektywnie wykorzystywane.

2.1.3. POŁOŻENIE KOMUNIKACYJNE

Układ komunikacyjny Gminy Lipsk stanowią: drogi publiczne.

Przez teren gminy przebiegają:

- drogi wojewódzkie,
- drogi powiatowe,
- drogi gminne.

Łączna długość dróg wojewódzkich na terenie Gminy Lipsk to 25,206 km. Długość dróg powiatowych zamiejskich to 46,401 km. Długość dróg powiatowych miejskich to 6,585 km. Długość całkowita dróg gminnych wynosi 132,838 km.

Zgodnie z danymi GUS w 2021 r. drogi dla rowerów ogółem na terenie gminy miały długość 13,9 km.

Przez teren gminy nie przebiegają linie kolejowe.

Zgodnie z danymi GUS w 2021 r. w zakresie transportu publicznego mieszkańcy mogli skorzystać z 42 przystanków autobusowych.

Zgodnie ze „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy Lipsk” przez teren gminy przebiegają szlaki turystyczne, związane bezpośrednio z niepowtarzalnymi walorami przyrodniczymi Biebrzańskiego Parku Narodowego. Jednym z nich jest szlak kajakowy. Przez Gminę Lipsk przebiegają następujące etapy szlaku kajakowego: Rogożynek - Lipsk 7,5 km (początek szlaku kajakowego rzeki Biebrzy). Dogodne miejsce rozpoczęcia spływu znajduje się na prywatnej działce naprzeciw skrzyżowaniu w lewo drogi lokalnej prowadzącej przez wieś Rogożynek; częściowo Lipsk - Kamienna Nowa 16,6 km (24,1 km). W odległości 3 km od rzeki znajduje się leśniczówka BPN - Trzyrzeczki i ścieżka przyrodnicza "Las".

Miasto i Gmina Lipsk położone są na ważnym szlaku komunikacyjnym do Grodna na Białorusi z planowanym przejściem granicznym w Lipszczanach.

Z terenem gminy związany jest system ścieżek rowerowych składający się z następujących tras:

- 1) Międzynarodowy szlak turystyki rowerowej z Polski na Białoruś (Biała Piska) – granica województwa – Augustów – Lipszczany – Grodno (planowany);
- 2) „Pierścień rowerowy Suwalszczyzny R65”;
- 3) Podlaski Szlak Bociani;
- 4) Zachodni szlak turystyczny Lipsk – Jałowo – Szuszałewo – Kamienna Stara i Nowa – Ostrowie Biebrzańskie – Nowy Lipsk – Lipsk;
- 5) Trasa Niedźwiedzicy;

6) Trasa rzeki Wołkuszanka - szlak turystyczny dolinami Hacıłówki i Wołkuszanki, Lipsk - Skieblewo - Wołkusz - Bartniki - Starożyńce - Kurianka. Szlak prowadzi północną częścią Gminy Lipsk;

7) Trasa Biebrza – Wigry.

Wnioski: Gmina Lipsk posiada stosunkowo korzystne położenie komunikacyjne, ponieważ przez jej teren przebiegają drogi wojewódzkie. Zlokalizowane są tu także przystanki zapewniające dostęp do komunikacji zbiorowej. Warto prowadzić działania by żadna grupa wiekowa nie czuła się zagrożona wykluczeniem komunikacyjnym.

Infrastruktura transportowa wciąż jest niewystarczająca i wymaga przeprowadzenia prac służących jej poprawie. Warto rozważyć m.in. rozbudowę/budowę ścieżek rowerowych i chodników, jak również asfaltowanie samych dróg.

2.1.4. WALORY PRZYRODNICZE, ZAGROŻENIA NATURALNE

Lasy na terenie Gminy Lipsk wchodzą w skład dwóch Nadleśnictw: Augustów i Płaska. Zwarte kompleksy leśne na terenie gminy występują w części północno zachodniej (Jasionowo, Krasne, Wyżarne, Podwołkuszne, Skieblewo). Drugi większy kompleks leśny znajduje się w północnej części gminy, w rejonie wsi Żabickie, Starożyńce, Bohatery Leśne, Nowe i Lubinowo.

Na terenie Gminy Lipsk występują następujące formy ochrony przyrody:

- Biebrzański Park Narodowy;
- Obszar Chronionego Krajobrazu „Dolina Biebrzy”;
- Obszar Chronionego Krajobrazu „Puszcza i Jeziora Augustowskie”;
- 4 obszary NATURA 2000 – „Dolina Biebrzy”, „Ostoja Augustowska”, „Puszcza Augustowska”, „Ostoja Biebrzańska”;
- 1 pomnik przyrody – grupa drzew pod nazwą „Modrzewie Jesionowskie”.

Przez teren gminy przebiegają także dwa korytarze ekologiczne:

- GKPN-1 Dolina Biebrzy;
- GKPN-4 Puszcza Augustowska.

Przez obszar Gminy Lipsk, w odległości ok. 2 km od Lipska, przebiega dział wodny I – go rzędu między dorzeczem Wisły a Niemna. Część północna należy do dorzecza Niemna (Wołkuszanka z dopływami), pozostała część gminy - do dorzecza Wisły (Biebrza z dopływami).

Obszar gminy objęty jest dość gęstą siecią odpływu wód powierzchniowych (rzeki, strumienie, rowy melioracyjne). Brak jezior jest wynikiem braku zagłębień bezodpływowych. Naturalny odpływ wód powierzchniowych jest zróżnicowany. W części południowo – zachodniej odpływ jest znacznie utrudniony w wyniku małych spadków terenu w szeroko zabagnionej dolinie rzeki Biebrzy. W części pozostałej gminy odpływ wód jest dobry.

Podstawową sieć hydrograficzną stanowi rzeka Biebrza z Niedźwiedzicą, Wołkuszanka z Hacıłówką i Pierstunką z całym systemem drobnych bezimiennych cieków i rowów. Wszystkie bezimienne cieki charakteryzuje mały przepływ roczny wód. Jedynie rzeka Biebrza charakteryzuje się większymi przepływami.

Biebrza jest prawostronnym dopływem Narwi o długości 155,3 km. Biebrza posiada charakter rzeki nizinnej z licznymi meandrami i starorzeczami. Kotlina Biebrzańska jest największym w Polsce kompleksem stosunkowo mało zmienionych przez człowieka torfowisk niskich z fragmentami torfowisk wysokich i przejściowych, mineralnych wysoczyzn, grądów śródbagiennych i nizinnych, meandrujących dopływów Biebrzy z licznymi starorzeczami. W większości dolina rzeki jest zabagniona, miejscami zakrzaczona i trudno dostępna.

Wołkuszanka jest prawostronnym dopływem Czarnej Hańczy o długości 25,2 km. Zlewnia o powierzchni ok. 230 km² to w znacznej części tereny zalesione oraz podmokłe i zmeliorowane łąki. Rzeka od źródeł do granicy państwa została zmeliorowana, naturalny charakter zachował odcinek granicy polsko-białoruskiej. Główne dopływy Wołkuszanki to Wołkuzek (Perstunka), płynący z Białorusi i Hacıłówka (Wielki Kanał).

Rzeka Niedźwiedzica na całej długości jest uregulowana.

Tabela 2. Jednolite części wód powierzchniowych na terenie Gminy Lipsk

KOD JCWP	Nazwa JCWP
RW200017262154	Dopływ spod m. Końce
RW200023262151	Biebrza od źródeł do Kropiwej
RW200023262152	Kropiwna
RW200023262156	Dopływ spod Nowego Lipska
RW200024262179	Biebrza od Kropiwej do Horodnianski
RW80001764749	Wołkuszanka

Źródło: www.kzgw.gov.pl

Stan rzek na terenie gminy oraz w jej sąsiedztwie (co ma wpływ również na stan wód na terenie gminy) jest na niezadawalającym poziomie. W większości stan chemiczny wód na terenie gminy został uznany, że znajduje się na poziomie poniżej dobrego, potencjał ekologiczny większości rzek uznano za umiarkowany. Ocena JCWP w badanych rzekach wskazała na zły stan wód.

Stan wód na terenie Gminy Lipsk wciąż wymaga przeprowadzania wielu prac polepszających ich stan.

Istnieje potrzeba przeprowadzenia prac polepszających stan wód powierzchniowych oraz zabezpieczeniu mieszkańców przed brakiem wody. Ważne jest przygotowanie na potencjalne zmiany klimatyczne, które mogłyby pogorszyć obecną stosunkowo zadawalającą sytuację w tym zakresie.

Zaprezentowane dane na temat jakości wód powierzchniowych oraz określonych dla nich celów środowiskowych wskazują na konieczność podejmowania działań mających na celu ochronę zasobów wodnych przed zanieczyszczeniem, wynikającym głównie z prowadzenia gospodarki rolnej z wykorzystaniem nawozów czy też z egzystencji mieszkańców (niedostateczna długość sieci kanalizacyjnej, niewystarczająca ilość oczyszczalni przydomowych czy szczelnych szamb).

Gmina Lipsk położona jest w granicach jednolitej części wód podziemnych 22 i 32. W tym przypadku nie występuje ryzyko nieosiągnięcia celów środowiskowych, a stan wód podziemnych jest dobry, co potwierdzają badania monitoringowe prowadzone przez Inspekcję Ochrony Środowiska (badania z 2016 i 2019 r.). W 2022 r. dokonano badania wód podziemnych na terenie gminy, oceniono je jako wody dobrej jakości (II). Choć stan wód obecnie jest zadawalający to nadal konieczne jest podejmowanie na terenie Gminy Lipsk przedsięwzięć przyczyniających się do ochrony wód podziemnych przed zanieczyszczeniami.

Zgodnie z „Planem przeciwdziałania skutkom suszy” (przyjętym Rozporządzeniem Ministra Infrastruktury z dnia 15 lipca 2021 r. w sprawie przyjęcia Planu przeciwdziałania skutkom suszy, Dz. U. 2021, poz. 1615) Gmina Lipsk położona jest na terenie zlewni o intensywnym stopniu wykorzystania.

Ocenę możliwości korzystania z zasobów dyspozycyjnych wód powierzchniowych w czasie suszy determinuje wskaźnik stanu nienaruszalnych zasobów wód powierzchniowych. Uzyskane wyniki wskazują, iż podczas suszy hydrologicznej na 70,23% obszaru Polski zasoby nienaruszalne wód powierzchniowych nie zostają wyeksploatowane.

Na podstawie powyższych danych można wnioskować, że nawet w przypadku wystąpienia suszy zasoby nienaruszalne wód powierzchniowych nie zostają wyeksploatowane. Choć teren

gminy leży na obszarze zlewni o intensywnym stopniu wykorzystania wód jest ona w stosunkowo dobrej sytuacji. Wraz ze zmianami klimatycznymi sytuacja hydrologiczna terenu może się pogorszyć i stać się niebezpieczną dla zdrowia oraz życia jej mieszkańców.

Niższy od województwa podlaskiego poziom zasobów wód podziemnych w 2021 r. (zgodnie z danymi GUS) wystąpił w województwach: opolskim, podkarpackim i świętokrzyskim.

Zasoby eksploatacyjne wód podziemnych w województwie podlaskim wyniosły w 2021 r. 695 hm³ i był odrobinę wyższy niż w roku 2020 (w którym wyniósł 692,7 hm³).

Zgodnie z danymi zawartymi w Planie gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły w Planie gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Niemna stan ilościowy wód w JCWPd 22 i JCWPd 32 był dobry. Nie zidentyfikowano zagrożeń by stan dobry został utrzymany.

Zgodnie z powyższymi informacjami uznać, że sytuacja na ich obszarze w porównaniu do innych części kraju (podobnie jak w przypadku całego województwa, na którego terenie są położone) może wymagać podjęcia działań by stosunkowo zadawalająca sytuacja nie uległa pogorszeniu. Istnieje potrzeba zadbania o posiadane zasoby i promowania oszczędzania zużycia wody.

Zasoby dyspozycyjne wód podziemnych zgodnie z mapą zasobów dyspozycyjnych wód podziemnych w obszarach bilansowych stan na 31.12.2021 r. (znajdującą się na stronie Państwowego Instytutu Geologicznego) na terenie gminy znajdują się jeszcze na zadawalającym poziomie. Bez ich zabezpieczenia szybko ta sytuacja może się zmienić na gorsze i ich zasób będzie mieścił się w przedziale, w którym ich zasób może być szybko wykorzystany. Potwierdza to potrzebę przeprowadzenia działań służących zadbaniu o posiadane zasoby i rozsądne z nich korzystanie.

Zgodnie z danymi zaprezentowanymi w ISOK (Informatyczny System Osłony Kraju) na terenie gminy występuje ryzyko powodziowe.

Na terenie Gminy Lipsk wykryto obszary zagrożone występowaniem ruchów masowych w przyszłości.

W zawartym w „Rocznej ocena jakości powietrza w województwie podlaskim. Raport wojewódzki za rok 2022” Zestawieniu gmin, na obszarze których wystąpiło przekroczenie wskazano Gminę Lipsk jako teren, w którym zanotowano przekroczenia w przypadku poziom celu długoterminowego O₃ (ozon) pod względem ochrony zdrowia i ochrony roślin.

Potrzeba więc przeprowadzenia działań służących jego poprawie.

Klimat Gminy Lipsk ma cechy przejściowo-kontynentalne, leży w zasięgu oddziaływania klimatu Krainy Biebrzańskiej, co wiąże się z nieco łagodniejszymi warunkami klimatycznymi. Odnotowuje się tu małą przewagę opadów letnich nad zimowymi oraz wiosennych nad jesiennymi.

Amplituda średnich miesięcznych temperatur dla okresu 1971-2021 wyniosła 65,8°C (na Stacji w Suwałkach).

Średnia temperatura miesięcy zimowych jest jedną z najniższych w Polsce. Średnia roczna temperatura powietrza w 2021 r. wynosiła 7,1°C.

Czas, w ciągu którego bezpośrednie promieniowanie słoneczne docierało do powierzchni ziemi na stacji meteorologicznej w Suwałkach w 2021 r. wynosił średnio 1603 h/rok.

W stacji meteorologicznej w Suwałkach, zgodnie z danymi „Rocznika Statystyczny Województwa Podlaskiego 2022”, w 2021 r. usłonecznienie w godzinach wyniosło 1603.

Dominującą postacią fizyczną zasilania atmosferycznego w regionie są opady deszczu. W 2021 r. roczna suma opadów wyniosła 720 mm.

Średnia roczna prędkość wiatru w 2021 r. osiągała wartość do 3,5 m/s w Suwałkach.

Dane z wyżej wymienionej stacji mają swoje przełożenie na sytuację w Gminie Lipsk i można uznać, że reprezentują warunki meteorologiczne na niej występujące.

Poziom usłonecznienia zapewnia opłacalność inwestycji związanych z wykorzystaniem energii słonecznej takich jak instalacje fotowoltaiczne.

W „Planie przeciwdziałania skutkom suszy” określono klasy zagrożenia suszą dla poszczególnych terenów Polski. Obszar Gminy Lipsk zaliczono do terenów:

- ekstremalnie zagrożonych suszą atmosferyczną (prawie cały obszar gminy);
- od słabego po ekstremalnie zagrożonych suszą rolniczą (z przewagą ekstremalnego zagrożenia);
- umiarkowanie zagrożonych suszą hydrologiczną;
- słabo i umiarkowanie zagrożonych suszą hydrogeologiczną.

Zgodnie z zapisami „Strategicznego planu adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2030” w regionie północno – wschodnim do 2030 r. m.in. zwiększy się średnia roczna temperatura oraz liczba dni z temperaturą >25°C; zwiększy się długość okresów suchych. Dokument wskazuje także że należy się liczyć ze wzrastającą częstością występowania opadów ulewnych.

Wnioski: Gmina Lipsk posiada znaczne walory przyrodnicze w postaci terenów chronionych, bogatej fauny i flory.

Gmina charakteryzuje się względnie dobrze rozwiniętą siecią wód powierzchniowych, położona jest w dorzeczu rzek: Wisła i Niemen. Podstawową sieć hydrograficzną stanowi rzeka Biebrza z Niedźwiedzicą, Wołkuszanka z Hacıłówką i Pierstunką z całym systemem drobnych bezimiennych cieków i rowów. Wszystkie bezimienne cieki charakteryzuje mały przepływ roczny wód. Jedynie rzeka Biebrza charakteryzuje się większymi przepływami.

Jednolite części wód powierzchniowych wykazują się złym stanem wód, wobec czego konieczne jest podejmowanie działań mających na celu ochronę zasobów wodnych przed zanieczyszczeniem, wynikającym z prowadzenia gospodarki rolnej z wykorzystaniem nawozów czy też z egzystencji mieszkańców (niedostateczna długość sieci kanalizacyjnej, niewystarczająca ilość oczyszczalni przydomowych czy szczelnych szamb).

W przypadku jednolitych części wód podziemnych nie występuje ryzyko nieosiągnięcia celów środowiskowych, jednak nadal konieczne jest podejmowanie przedsięwzięć przyczyniających się do ochrony tych wód przed zanieczyszczeniami.

Wskaźnik stanu nienaruszalnych zasobów wód powierzchniowych na terenie Gminy Lipsk wskazuje na eksploatację zasobów wodnych na poziomie maksymalnej ich dostępności i może się wiązać z koniecznością zwiększania retencji.

Rezerwy zasobów dyspozycyjnych wód podziemnych na wskazanym obszarze są na średnim poziomie i obecnie nie ma potrzeby szukania sztucznych – technicznych możliwości ich zwiększania. Konieczne są jednak działania dla utrzymania ilości zasobów wód podziemnych.

Na terenie Gminy Lipsk występują obszary narażone na niebezpieczeństwo powodzi. Przeważająca część gminy charakteryzuje się silnym zagrożeniem na występowanie suszy, w związku z czym konieczna jest realizacja działań mających na celu przeciwdziałanie temu zjawisku, do których można zaliczyć m.in. zwiększenie ilości i czasu retencji wód na gruntach rolnych.

Na terenie Gminy Lipsk występuje obszar predysponowany do występowania ruchów masowych. Fakt ten powinien być brany pod uwagę w czasie wydawania zezwoleń na budowę i planowaniu przestrzennym.

W przypadku stanu powietrza największy problem stanowi poziom występowania ozonu. Warto przeprowadzać prace by stan powietrza uległ poprawie.

Poziom usłonecznienia na terenie gminy jest wystarczający by instalacje związane z odnawialnym źródłem energii jakim jest energia słoneczna były opłacalne.

Przewidywane zmiany klimatyczne zobowiązują do zadania o posiadane zasoby wód podziemnych, prawidłową retencję wód oraz przygotowanie na nagłe zjawiska pogodowe.

2.1.5. WALORY KULTUROWE

Na terenie Gminy Lipsk znajdują się następujące zabytki nieruchome. W tym wpisane do wojewódzkiej ewidencji zabytków.

Lokalni twórcy ludowi zrzeszeni są w dwóch stowarzyszeniach: Ogólnopolskim Stowarzyszeniu Twórców Ludowych poprzez istniejące w Lipsku Koło STL należące do Suwalskiego Oddziału STL, które także ma swoją siedzibę w Lipsku. Do Koła STL przynależy 15 osób z Gminy Lipsk (w tym dwie osoby zamieszkują poza terenem gminy) oraz Zespół Regionalny „Lipsk”, który jest członkiem zbiorowym STL od 1996 r.

Istnieje także Stowarzyszenie Miłośników Lipskiej Pisanki i Tradycji, które skupia w swoich szeregach 22 osoby, w większości są to pisankarki. W tej grupie jedna osoba zajmuje się wypiekiem pieczywa obrzędowego – korowaju weselnego, jedna osoba wykonuje tradycyjne palmy wielkanocne oraz jedna osoba robi „pająki”, czyli dawne ozdoby chałup wiejskich.

Na terenie naszej gminy działają trzy zespoły folklorystyczne: Zespół Regionalny „Lipsk” (13 członków), Rodzinny Zespół Śpiewaczy z Rakowicz (5 osób) i nieformalna grupa śpiewacza prowadzona przez śpiewaka ludowego Marcina Lićwinko.

Na terenie gminy działają różne organizacje pozarządowe. Ich działalność związana jest z różnymi branżami działania od tych związanych z twórczością ludową po te służące rozwojowi lokalnemu.

Na terenie gminy funkcjonują też koła gospodyń wiejskich.

Wnioski: Gmina Lipsk posiada cenne zabytki architektoniczne, posiadające także walory turystyczne. Obecne są tu bogate tradycje kultywowane przez mieszkańców oraz przez koła gospodyń wiejskich, działają tu też lokalni twórcy. Obszar charakteryzuje się bogatą historią i tradycją.

2.1.6. PLANOWANIE I ZAGOSPODAROWANIE PRZESTRZENNE

Gmina nie posiada programu rewitalizacji.

Na terenie Gminy Lipsk, zgodnie z danymi gminy, obowiązują plany zagospodarowania przestrzennego takie jak:

- Uchwała nr XXXI/191/98 Rady Miejskiej w Lipsku z dnia 31 marca 1998 r. w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego terenu w terenie w rejonie ulicy Pustej i Stolarskiej w Lipsku;
- Uchwała Nr V/38/07 Rady Miejskiej w Lipsku z dn. 26 marca 2007 r. uchwalono miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego w części terenów wsi Lipszczany związanych z drogowym przejściem granicznym.

Miejscowe plany powinny być sporządzone w oparciu o zasady i kolejność sporządzania, ustalone w obowiązującym Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta i Gminy Lipsk. Obowiązujące studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy zostało przyjęte Uchwała Nr XIII/96/16 Rady Miejskiej w Lipsku z dnia 28 kwietnia 2016 r.

Wnioski: Uznaje się, że obecny poziom postępu w opracowaniu miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego gminy nie stanowi zagrożenia dla ładu przestrzennego na jej terenie. Warto kontynuować prace nad dokumentami dotyczącymi zagospodarowania przestrzeni gminy.

2.2. SFERA SPOŁECZNA

2.2.1. DEMOGRAFIA

Według danych Głównego Urzędu Statystycznego, w 2022 r. teren Gminy Lipsk był zamieszkiwany przez 4 470 osób. Liczba mieszkańców w analizowanych latach spadała. Patrząc na miejsce zamieszkania więcej mieszkańców posiadał obszar wiejski (stan na 31.12). W 2021 r. i w 2022 r. ogółem więcej było mężczyzn niż kobiet, zaś w 2020 r. było więcej kobiet (brak jednolitej tendencji).

Tabela 3. Stan ludności zamieszkującej teren Gminy Lipsk w latach 2016-2022

	Jedn. miary	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Ludność wg grup wieku i płci								
ogółem	osoba	5 320	5 263	5 176	5 059	4 678	4 548	4 470
mężczyźni	osoba	2 659	2 632	2 586	2 535	2 338	2 278	2 237
kobiety	osoba	2 661	2 631	2 590	2 524	2 340	2 270	2 233
Ludność wg miejsca zamieszkania i płci w podziale na miasto i wieś								
w miastach								
stan na 30 czerwca								
ogółem	osoba	2 411	2 382	2 371	2 326	2 201	2 151	2 105

	Jedn. miary	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
mężczyźni	osoba	1 182	1 165	1 154	1 144	1 063	1 037	1 013
kobiety	osoba	1 229	1 217	1 217	1 182	1 138	1 114	1 092
stan na 31 grudnia								
ogółem	osoba	2 406	2 376	2 350	2 310	2 168	2 131	2 091
mężczyźni	osoba	1 176	1 161	1 145	1 131	1 046	1 024	1 006
kobiety	osoba	1 230	1 215	1 205	1 179	1 122	1 107	1 085
na wsi								
stan na 30 czerwca								
ogółem	osoba	2 926	2 906	2 857	2 803	2 509	2 465	2 390
mężczyźni	osoba	1 491	1 483	1 456	1 424	1 288	1 270	1 245
kobiety	osoba	1 435	1 423	1 401	1 379	1 221	1 195	1 145
stan na 31 grudnia								
ogółem	osoba	2 914	2 887	2 826	2 749	2 510	2 417	2 379
mężczyźni	osoba	1 483	1 471	1 441	1 404	1 292	1 254	1 231
kobiety	osoba	1 431	1 416	1 385	1 345	1 218	1 163	1 148

Źródło: Dane GUS

Współczynnik feminizacji (liczba kobiet przypadająca na 100 mężczyzn), według danych Głównego Urzędu Statystycznego, w latach 2016 – 2022 wynosił 100 osób.

Gęstość zaludnienia w 2021 r. wyniosła 25 osób na 1 km² i była taka sama jak w 2020 r. Najwyższa gęstość zaludnienia gminy wystąpiła w latach 2016 – 2017 i wynosiła 29 osób na 1 km². W 2022 r. gęstość zaludnienia wyniosła 24,2 osoby na 1 km², tym samym była niższa niż w 2021 r.

Według danych Głównego Urzędu Statystycznego na terenie Gminy Lipsk w 2020 r. odnotowano największy ujemny przyrost naturalny w analizowanych latach (2016 – 2022). W 2021 r. przyrost naturalny wyniósł -57 i był trochę bardziej korzystny niż w 2020 r. W 2022 r. przyrost naturalny osiągnął poziom -52, był bardziej korzystny niż w poprzednim roku. We wszystkich latach analizy przyrost naturalny na terenie gminy był ujemny co przyczynia się do zmniejszenia liczby ludności. Ujemny przyrost naturalny oznacza, że więcej było zgonów niż urodzeń. Dodatni sytuację odwrotną.

Saldo migracji wewnętrznych w 2021 r. w Gminie Lipsk, według danych GUS, wyniosło -78, w 2022 r. sytuacja ta była trochę lepsza, saldo osiągnęło poziom -29. Migracje zagraniczne w analizowanych latach odgrywały marginalną rolę i miały jedynie niewielki wpływ na saldo migracji ogółem (saldo migracji zagranicznych w 2021 r. wyniosło 0, w 2022 r. zaś 1). Biorąc pod uwagę zaprezentowane dane należy zauważyć, że liczba osób zamieszkujących teren gminy się zmniejsza (saldo migracji we wszystkich analizowanych lat było ujemne) co wraz

z ujemnym przyrostem naturalnym – ma zasadniczy wpływ na zmniejszenie liczby mieszkańców Gminy Lipsk.

Wnioski: W Gminie Lipsk dynamika zmian liczby ludności nie jest korzystna, a zatem istotne jest podejmowanie działań mających na celu przyciągnięcie na ten teren nowych mieszkańców, dla których istotne znaczenie ma m.in. stan środowiska przyrodniczego oraz dostępność do podstawowej infrastruktury społecznej i technicznej.

Niekorzystne są dane zarówno dotyczące przyrostu naturalnego jak i salda migracji. Jeśli więc nie zostaną zahamowane występujące obecnie trendy związane ze zmniejszaniem się liczby mieszkańców gminy, można się spodziewać, że w kolejnych latach liczba osób zamieszkujących tę część województwa podlaskiego będzie nadal malała.

Warto również zadbać także o starszych mieszkańców gminy, poprzez m.in. zapewnienie im odpowiedniej opieki.

2.2.2. WIEK I WYKSZTAŁCENIE LUDNOŚCI

Na terenie Gminy Lipsk w latach 2016 – 2021 zanotowano spadek osób w wieku przedprodukcyjnym i produkcyjnym, w 2022 r. tendencja ta się utrzymała. W latach 2016 – 2019 odnotowano wzrost osób w wieku poprodukcyjnym. Od 2019 r. liczba osób w tym wieku zaczęła spadać by w 2021 r. osiągnąć ilość niewiele wyższą od tej w 2016 r. (13 osób więcej). W 2022 r. ich liczba ponownie wzrosła, w porównaniu do 2016 r. było ich o 40 osób więcej.

Ogólnie analizując rok 2016 i rok 2021 liczba osób w wieku przedprodukcyjnym spadła o 194 osoby, w wieku produkcyjnym spadła o 971 osoby a w wieku poprodukcyjnym wzrosła o 13 osób. Świadczy to o zmniejszaniu się zasobów pracy. Porównując zaś 2016 i rok 2022 liczba osób w wieku przedprodukcyjnym spadła o 220 osób a w wieku produkcyjnym o 670 osób.

Największy odsetek osób w wieku 65 lat i więcej w populacji ogółem wystąpił w 2022 r.

Powyżej przedstawione zmiany – zmniejszanie się osób w wieku przedprodukcyjnym i produkcyjnym oraz ogólny wzrost osób w wieku poprodukcyjnym - spowodować mogą zwiększenie zapotrzebowania na usługi społeczne.

Dalsze występowanie takiej sytuacji spowoduje, że gmina będzie musiała coraz większą ilość środków przeznaczyć na zaspokojenie potrzeb tej grupy mieszkańców, włączając w to wydatki na pomoc społeczną. W celu przyrostu liczby osób w wieku produkcyjnym ważne jest przeprowadzanie inwestycji mających na celu poprawę stanu środowiska naturalnego, infrastruktury oraz zaplecza usługowego w celu dalszego przyciągania na teren gminy

młodych, dobrze wykształconych mieszkańców, którzy zapewnią dodatkowe przychody dla budżetu gminy.

W ostatnich latach zauważalna jest tendencja związana z podwyższaniem poziomu wykształcenia, zarówno przez najmłodszych, jak i starszych mieszkańców gminy. Podwyższanie poziomu wykształcenia przez mieszkańców może stanowić wyzwanie dla władz gminy polegające na dostosowaniu lokalnego rynku pracy do spełnienia oczekiwań osób przede wszystkim z wykształceniem wyższym. W przypadku nie podjęcia działań prorozwojowych istnieje realne zagrożenie odpływu najlepiej wykształconej części społeczeństwa do większych ośrodków miejskich.

Wnioski: Na terenie Gminy Lipsk przybyło osób w wieku poprodukcyjnym, co może powodować konieczność przeznaczania dodatkowych środków na usługi społeczne oraz zapewnienie zagospodarowania czasu wolnego tej grupy mieszkańców. Ważne jest także zwiększenie liczby osób w wieku przedprodukcyjnym, które będzie się wiązało z koniecznością zapewnienia odpowiedniej infrastruktury edukacyjnej oraz zagospodarowania czasu wolnego najmłodszych mieszkańców.

Obserwowane jest podnoszenie poziomu wykształcenia przez mieszkańców gminy, co może także wzmacniać ich szanse na rynku pracy.

2.2.3. MIESZKALNICTWO

W czasie tworzenia Diagnozy i Strategii dane dotyczące mieszkalnictwa w 2022 r. były jeszcze niedostępne. Dlatego w tym zakresie analizowane będą lata 2016 – 2021.

Na terenie Gminy Lipsk w 2021 r. istniało ogółem 1766 mieszkań, z czego 856 na obszarach miejskich i 910 na obszarach wiejskich (dane GUS). Ich powierzchnia wynosiła 143 349 m².

Do 2019 r. liczba mieszkań na terenie gminy wzrastała, zmniejszyła się ona w 2020 r. by w 2021 r. odrobinę wzrosnąć (zgodnie z danymi GUS). Podobnie sytuacja wyglądała w przypadku izb i powierzchni użytkowej mieszkań.

Tabela 4. Zasoby mieszkaniowe Gminy Lipsk w latach 2016 – 2021

	Jedn. miary	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Zasoby mieszkaniowe ogółem							
mieszkania	-	1865	1866	1868	1873	1762	1766
izby	-	7651	7657	7667	7693	7346	7374
powierzchnia użytkowa mieszkań	m ²	150151	150316	150538	151205	142621	143349
Zasoby mieszkaniowe w miastach							
mieszkania	-	854	854	855	859	854	856

	Jedn. miary	2016	2017	2018	2019	2020	2021
izby	-	3674	3674	3680	3703	3669	3679
powierzchnia użytkowa mieszkań	m ²	69128	69128	69293	69889	68969	69206
Zasoby mieszkaniowe na wsi							
mieszkania	-	1011	1012	1013	1014	908	910
izby	-	3977	3983	3987	3990	3677	3695
powierzchnia użytkowa mieszkań	m ²	81023	81188	81245	81316	73652	74143

Źródło: Dane GUS

W latach 2016 – 2020 poziom wyposażenia mieszkań w instalacje wzrósł i to zarówno w odniesieniu do wodociągu, ustępu spłukiwanego, łazienki, jak i centralnego ogrzewania.

W 2020 r. zarazem w mieście jak i na wsi było więcej mieszkań wyposażonych w wodociąg, ustęp spłukiwany, łazienkę i centralne ogrzewanie w porównaniu do 2016 r.

W 2020 r. 81,1% mieszkań wyposażonych było w wodociąg, 76,7% - w ustęp spłukiwany, 75% - w łazienkę i 57,8% - w centralne ogrzewanie. Lepiej ta sytuacja wyglądała na terenie miejskim niż na wsi (gdzie mniejszy procent mieszkań był wyposażony we wspomniane instalacje).

Na stronie GUS brak danych dotyczącego 2021 r. w tym zakresie.

W 2020 roku, według danych Głównego Urzędu Statystycznego, było 1429 mieszkań wyposażonych w wodociąg, 1351 w ustęp spłukiwany, 1322 w łazienkę, 1018 w centralne ogrzewanie.

Wnioski: Na terenie gminy porównując rok 2016 i rok 2021 (według danych GUS) zmniejszył się zasób mieszkań. Na terenie miejskim liczba mieszkań wzrosła.

Poprawie ulegał poziom ich wyposażenia w instalacje (na terenach wiejskich i na terenach miejskich).

Biorąc jednak pod uwagę odsetek wyposażonych mieszkań należy stwierdzić, że nadal występują potrzeby w tym zakresie i konieczna jest realizacja inwestycji poprawiających ten stan. Warto również rozważyć prace dotyczące modernizacji oczyszczalni ścieków.

2.2.4. STRUKTURA ZATRUDNIENIA I RYNEK PRACY

Działalność rolnicza na terenie Gminy Lipsk jest podstawowym źródłem utrzymania wielu mieszkańców gminy.

Dane dotyczące 2022 r. były w tym zakresie jeszcze nie dostępne. Analizowane zostały więc lata 2016 – 2021.

Brak jednolitej tendencji w liczbie osób pracujących na terenie gminy. Ich największa ilość wystąpiła w 2016 r. W 2021 r. liczba pracujących była o 10 osób mniejsza niż w 2016 r.

Patrząc na liczbę osób pracujących pod względem na ich płeć zauważyć można, że większą grupę stanowią kobiety (było tak we wszystkich latach analizy).

Porównując wskaźnik pracujących na 1000 mieszkańców na terenie gmin położonych na terenie powiatu augustowskiego Gmina Lipsk zajmuje wśród nich miejsce trzecie od końca (liczba pracujących jest jedną z najmniejszych, tylko w dwóch gminach sytuacja ta jest gorsza). Najlepiej sytuacja wygląda w Gminie Miasto Augustów oraz Gminie Płaska. Najgorzej w Gminie Sztabin.

Wnioski: Gmina charakteryzuje się nie w pełni zadawalającym poziomem zatrudnienia mieszkańców. Jest to teren z niewielkimi zakładami pracy.

2.2.5. BEZROBOCIE

Brak jednolitej tendencji (wzrost, spadek) dotyczącej ilości osób zarejestrowanych jako bezrobotne na terenie Gminy Lipsk w latach 2016 – 2022. Warto zaznaczyć, że w 2022 r. wystąpiła najmniejsza liczba bezrobotnych w porównaniu do pozostałych lat analizy.

Analizując dane dotyczące bezrobocia nie można zapomnieć, że badania statystyczne prowadzone przez GUS i PUP nie pokazują pełnego obrazu rynku pracy, nie rejestrując przede wszystkim problemu ukrytego bezrobocia w rolnictwie. Nie można także pomijać faktu, że w przeciągu ostatnich lat zmieniały się przepisy dotyczące sposobu określania statusu osoby bezrobotnej, które eliminowały z tej statystyki niejednokrotnie całe grupy społeczne. Dodatkowym czynnikiem wpływającym na statystyki rynku pracy jest ujemne saldo migracji (które wystąpiło we wszystkich latach analizy). Pomimo tych faktów oraz ogólnopolskich i światowych problemów, które mają różnorodne źródła i mogą zapowiadać recesję (związaną także ze zwolnieniami, trudniejszą sytuacją na rynku pracy) to dane statystyczne dają nadzieję, że w odniesieniu do rynku pracy na terenie gminy udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym będzie spadać.

Tabela 5. Liczba osób bezrobotnych na terenie Gminy Lipsk w latach 2016 – 2022

	Jedn. miary	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Bezrobotni zarejestrowani według gmin - stan w końcu grudnia								
ogółem	osoba	304	245	210	209	227	206	184
kobiety	osoba	125	100	87	88	97	84	77
mężczyźni	osoba	179	145	123	121	130	122	107

	Jedn. miary	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
do 30 roku życia	osoba	108	80	79	73	87	74	62
powyżej 50 roku życia	osoba	96	86	65	55	58	59	56
Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym wg płci								
ogółem	%	9,1	7,4	6,4	6,6	8	7,5	-
mężczyźni	%	9,8	7,9	6,8	6,9	8,2	7,9	-
kobiety	%	8,2	6,7	6	6,2	7,7	6,9	-

Źródło: Dane GUS

Zgodnie z powyższym problem bezrobocia nie stanowi głównego problemu społecznego analizowanego obszaru. Wciąż jednak potrzeba przeprowadzania działań służących zwiększeniu możliwości podjęcia pracy – zwiększenia liczby osób pracujących.

Wnioski: Gmina Lipsk cechuje się stosunkowo średnim poziomem bezrobocia mieszkańców co jest zjawiskiem pozytywnym. Biorąc pod uwagę także średni wskaźnik pracujących na 1000 mieszkańców oraz możliwe pogorszenie sytuacji na rynku pracy związane z niestabilnością gospodarek na całym świecie potrzeba przeprowadzania prac pobudzających lokalny rynek i wspierających mieszkańców by obecna sytuacja nie uległa pogorszeniu.

2.3. SFERA GOSPODARCZA

2.3.1. ROLNICTWO

Według danych pochodzących z Powszechnego Spisu Rolnego z 2020 r. na terenie Gminy Lipsk było 659 gospodarstw rolnych prowadzących sprzedaż własnych produktów rolnych. Na terenie gminy było 744 gospodarstw rolnych, w tym 31,99% stanowiły gospodarstwa o powierzchni powyżej 15 ha, co wskazuje na stosunkowo nieduże rozdrobnienie powierzchni zajmowanej pod produkcję rolniczą co jest zjawiskiem korzystnym i wpływa na opłacalność działalności.

Tabela 6. Gospodarstwa rolne ogółem na terenie Gminy Lipsk

Wyszczególnienie	Gospodarstwa
ogółem	744
do 1 ha włącznie	5
1 - 5 ha	153
5 - 10 ha	208
10 - 15 ha	140
15 ha i więcej	238

Źródło: Dane GUS, PSR 2020

Zgodnie z danymi Głównego Urzędu Statystycznego (Powszechny Spis Rolny z 2020 r.) największy obszar – powierzchnia zasiewów dotyczyła uprawy zbóż – 4 488,93 ha (zboża razem).

Analizując pogłowie zwierząt gospodarskich przeważało drób ogółem nad bydłem i świniami.

Wnioski: Gospodarstwa rolne w Gminie Lipsk charakteryzują się korzystną strukturą agrarną, gdzie największy odsetek stanowią gospodarstwa duże (powyżej 15 ha), co może zachęcać mieszkańców do czerpania dochodów z tego działu gospodarki z powodu opłacalności działalności.

2.3.2. PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ

Na terenie Gminy Lipsk – zgodnie z danymi GUS – w 2022 r. istniało 263 podmiotów gospodarki narodowej, z czego sektor prywatny reprezentowało 254 podmiotów. Największą ilość podmiotów prywatnych stanowiły osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą - w 2022 r. było ich 204.

Na sektor publiczny składają się głównie państwowe i samorządowe jednostki prawa budżetowego, w 2022 r. było ich 6, sektor publiczny ogółem liczył 9 podmiotów. Na sektor prywatny oprócz osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą składają się również spółki handlowe (11), spółki handlowe z udziałem kapitału zagranicznego (2), spółdzielnie (2), fundacje (1) oraz stowarzyszenia i organizacje społeczne (13).

Analizując podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru REGON według grup rodzajów działalności PKD 2007 można zauważyć, że w 2022 r. na terenie Gminy Lipsk najwięcej podmiotów zajmowało się pozostałą działalnością – 174, a najmniej rolnictwem, leśnictwem, łowiectwem i rybactwem – 16.

Na terenie Gminy Lipsk w 2022 r. (zgodnie z danymi GUS) najwięcej było przedsiębiorstw o wielkości do 9 pracowników. Można więc stwierdzić, że na terenie gminy działają głównie niewielkie podmioty.

Wnioski: Mieszkańców Gminy Lipsk cechuje średnia przedsiębiorczość (którą warto wspierać). Na obszarze gminy brak jest większych zakładów pracy, dominują podmioty zatrudniające do 9 pracowników.

2.3.3. TERENY INWESTYCYJNE

Na terenie Gminy Lipsk, zgodnie z danymi gminy, znajdują się tereny o charakterze inwestycyjnym. Lokalizacja: działka 656/4 obręb ewidencyjny 0011. Jest to teren niezabudowany, wolny, położony w bezpośrednim sąsiedztwie terenów produkcyjno - usługowych po byłej Spółdzielni Usług Rolniczych (aktualnie działają tam spółki produkujące maszyny i sprzęt rolniczy, plastikowe okna) i na takie, bądź zbliżone cele (usługi lub produkcja) może być wykorzystany. Adres: ul. Jermakowicza, 16-315 Lipsk. Powierzchnia 1,3051 ha.

Wnioski: Gmina posiada tereny o charakterze inwestycyjnym. Konieczne jest pozyskanie inwestorów i zachęcenie ich do inwestowania na terenie gminy. Warto rozważyć również działania na mniejszą skalę poprawiające sytuację gminy poprzez umożliwienie otwarcia stacji paliw czy rozwoju sieci bankomatów.

2.4. INFRASTRUKTURA TECHNICZNA

2.4.1. INFRASTRUKTURA TRANSPORTOWA I KOMUNIKACYJNA

Część dróg stanowiących sieć drogową Gminy Lipsk nie odpowiada wymaganiom określonym w przepisach prawa dla dróg publicznych, charakteryzuje się niewystarczającymi parametrami technicznymi w stosunku do określonych w nich wymogów. Na terenie gminy występują drogi posiadające nawierzchnię nieutwardzoną, co powoduje, że możliwość poruszania się tymi szlakami komunikacyjnymi jest bardziej uzależniona od warunków atmosferycznych niż ma to miejsce w przypadku dróg asfaltowych.

W związku z tym zasadne jest podjęcie działań mających na celu poprawę standardu technicznego dróg publicznych, zapewniającą poprawę jakości dróg i bezpieczeństwa ruchu drogowego. W tym celu niezbędne jest dokonanie budowy, przebudowy, rozbudowy i modernizacji istniejących dróg publicznych stanowiących sieć komunikacyjną gminy. Ponadto – dla zwiększenia poziomu bezpieczeństwa rowerzystów i pieszych – konieczne jest tworzenie ścieżek rowerowych oraz ścieżek przeznaczonych do poruszania się przez pieszych.

Wnioski: Na obszarze Gminy Lipsk obserwowany jest niewystarczający stan techniczny części dróg oraz infrastruktury drogowej (takich jak chodniki, ścieżki rowerowe, oświetlenie).

W związku z tym konieczna jest realizacja inwestycji zmniejszająca niedobory w tym zakresie. Warto przeprowadzić prace związane z przebudową i asfaltowaniem dróg,

2.4.2. GOSPODARKA WODNO-ŚCIEKOWA

Ujęcia wody na terenie gminy znajdują się w miejscowościach: Lipsk, Krasne i Skieblewo. Na terenie Gminy Lipsk w 2021 r. – według danych GUS – 74,3% ludności korzystało z wodociągów (w czasie tworzenia Diagnozy i Strategii dane za 2022 r. w tym zakresie były niedostępne).

W 2021 roku zużycie wody w gospodarstwach domowych na 1 mieszkańca wynosiło 30,8 m³. Długość czynnej sieci rozdzielczej wynosiła 143,5 km. Było 968 przyłączy do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania. Wystąpiło 15 awarii sieci wodociągowej.

W 2021 r. 0,1% mieszkańców korzystało z sieci gazowej (zgodnie z danymi GUS), analizując jedynie obszar miejski było to 0,2% mieszkańców tego terenu.

Teren Gminy Lipsk jest częściowo skanalizowany (obszar miejski). Długość czynnej sieci kanalizacyjnej, zgodnie z danymi GUS, w 2021 r. wyniosła 9,8 km. W tymże roku istniało 273 przyłączy prowadzących do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania.

Zgodnie z danymi GUS w 2021 r. istniała 1 oczyszczalnia komunalna z podwyższonym usuwaniem biogenów. Ogółem z oczyszczalni korzystało 1 1925 osób. Odprowadzono 54 dam³ ścieków, taką samą wielkość odpadów oczyszczono (w przypadku ścieków oczyszczanych łącznie z wodami infiltracyjnymi i ściekami dowożonymi było ich 56 dam³).

Ścieki komunalne z terenu gminy bywają również oczyszczane w instalacjach przydomowych lub przechowywane w zbiornikach bezodpływowych.

W 2021 r. na terenie gminy istniało 518 zbiorników bezodpływowych i 25 oczyszczalni przydomowych. Istniała także 1 stacja zlewna.

Wnioski: Na terenie gminy dostrzegalne są niedobory w zakresie sieci kanalizacyjnej, oczyszczalni przydomowych oraz szczelnych szamb. Konieczna jest zatem realizacja projektów poprawiających zaopatrzenie mieszkańców w infrastrukturę kanalizacyjną, jej modernizację oraz modernizację oczyszczalni ścieków oraz budowę zbiorczych oczyszczalni ścieków.

Również odsetek mieszkańców korzystających z sieci wodociągowej nie jest na zadawalającym poziomie i wymaga poprawy. Potrzeba więc przeprowadzenia prac takich jak: budowa i w razie potrzeby modernizacja sieci wodociągowej.

2.4.3. GOSPODARKA ODPADAMI

Zgodnie z danymi GUS – w 2021 r. na terenie Gminy Lipsk zebrano 950,41 t odpadów. Na jednego mieszkańca przypadało 100,1 kg odpadów zmieszanych. W 2021 r. ilość odebranych odpadów zmieszanych była mniejsza niż w roku poprzednim (i najniższa w analizowanych latach). Ilość odpadów zebranych selektywnie w 2021 r. była wyższa niż w 2020 r. (i najwyższa w analizowanych latach).

Odpady zebrane selektywnie w 2021 r. stanowiły większy odsetek zebranych odpadków w relacji do ogółu odpadów niż w roku 2020. Odsetek ten od 2019 r. wynosi powyżej 30%. Co może świadczyć o coraz lepszym segregowaniu odpadów.

Zgodnie z „Analizą stanu gospodarki odpadami komunalnymi na terenie Gminy Lipsk za 2022 r.” w okresie od 01.01.2022 r. do 31.12.2022 r., zgodnie z ustawą o utrzymaniu czystości i porządku, odbiór odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości zamieszkałych i ich transport do Regionalnej Instalacji Przetwarzania Odpadów (RIPOK) realizowany był przez:

- BIOM Sp. z o. o., Dolistowo Stare I 144, 19 – 124 Jaświły (odpady zmieszane oraz odpady zbierane w sposób selektywny).

Punktu Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych umiejscowiony był w Dolistowie Starym.

Wnioski: System gospodarki odpadami na terenie Gminy Lipsk funkcjonuje prawidłowo. Mieszkańcy mają możliwość pozbycia się wszystkich odpadów komunalnych powstających w gospodarstwie domowym. Funkcjonował Punkt Selektywnej Zbiórki Odpadów.

Poprawie ulega sposób segregacji odpadów przez mieszkańców. Warto jednak nadal prowadzić akcje edukacyjne w tym zakresie.

Warto prowadzić prace służące usunięciu wyrobów zawierających azbest z terenu gminy.

2.4.4. INFRASTRUKTURA ELEKTROENERGETYCZNA, CIEPŁOWNICZA I GAZOWA

Zgodnie ze „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta i Gminy Lipsk” w zakresie ciepłownictwa potrzeby Miasta Lipsk zaspokajane są za pomocą

3 kotłowni lokalnych i 22 indywidualnych. Kotłownie zaopatrują w ciepło budynki mieszkalne wielorodzinne oraz budynki użyteczności publicznej. Ponadto na terenie gminy w nielicznych budynkach prywatnych zamontowane są piece zasilane olejem opałowym. Większość indywidualnych gospodarstw domowych na terenie gminy posiada własne kotłownie opalane drewnem, niektóre z dodatkiem węgla.

Tereny Miasta i Gminy Lipsk w energię elektryczną zasilane są ze stacji 110/15 kV w Dąbrowie Białostockiej. Obszar gminy pokryty jest jedynie siecią SN i Nn, usytuowaną w sposób mało kolizyjny, nie stwarzający zagrożenia. Istniejący system sieci zabezpiecza potrzeby energetyczne. Na terenie Gminy Lipsk, zgodnie z zapisami „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta i Gminy Lipsk”, brak jest sieci elektroenergetycznej wysokiego napięcia.

W 2021 r. 0,1% mieszkańców korzystało z sieci gazowej (zgodnie z danymi GUS), analizując jedynie obszar miejski było to 0,2% mieszkańców tego terenu. Na terenie gminy uruchomiono rozprężnie gazu w Lipsku.

Przez jej teren przebiega Sieć Szerokopasmowej Polski Wschodniej.

Wnioski: Ciepłownictwo na terenie Gminy Lipsk opierało się głównie na kotłowniach lokalnych i indywidualnych.

Lokalne sieci ciepłownicze wymagają przebudowy oraz kompleksowego remontu.

W Lipsku rozpoczęła działanie rozprężnia gazu. Wybudowano także kilka kilometrów sieci gazowej.

Na terenie gminy dostępna jest infrastruktura energetyczna zaopatrująca mieszkańców w energię elektryczną, jednak część sieci wymaga modernizacji i uzupełnień.

Przez jej teren przebiega Sieć Szerokopasmowej Polski Wschodniej.

2.5. INFRASTRUKTURA SPOŁECZNA

2.5.1. INFRASTRUKTURA EDUKACYJNA, JAKOŚĆ EDUKACJI

Na terenie Gminy Lipsk działały następujące szkoły:

- *Szkoła Podstawowa w Bartnikach,
- *Szkoła Podstawowa w Rygałówce,
- Zespołu Szkół Samorządowych w Lipsku.

Szkoła Podstawowa w Rygałówce została zlikwidowana z dniem 31 sierpnia 2020 r. Szkoła Podstawowa w Bartnikach została zlikwidowana w dniu 31 sierpnia 2022 r. Obecnie funkcjonuje jedynie Zespół Szkół Samorządowych w Lipsku.

Zgodnie z danymi GUS w 2021 r. były 22 oddziały w szkołach podstawowych, uczęszczało do nich 273 osób.

Analizując wyniki egzaminu ósmoklasisty, który został przeprowadzony w 2022 r. widać, że wyniki uczniów z terenu Gminy Lipsk nie różnią się znacząco od wyników uczniów z innych gmin położonych na terenie powiatu augustowskiego. Stosunkowo dobrze wygląda sytuacja w przypadku egzaminu z matematyki (najlepszy wynik wśród gmin położonych na terenie powiatu augustowskiego).

Wyniki egzaminów mogą wskazywać na to, że poziom edukacji na terenie gminy jest na stosunkowo zadawalającym poziomie. Wciąż jednak niezbędne jest przeprowadzenie dodatkowych prac służących by poziom nauczania był na jak najwyższym poziomie wraz ze wsparciem osób mających trudności w nauce, wykazujących specjalne zainteresowania w jakiejś dziedzinie oraz osób wybitnie uzdolnionych.

Współczynnik skolaryzacji netto jest liczony jako relacja liczby osób (w danej grupie wieku) uczących się (stan na początku roku szkolnego) na danym poziomie kształcenia do liczby ludności (stan w dniu 31 XII) w grupie wieku określonej jako odpowiadająca temu poziomowi nauczania.

Porównując współczynniki skolaryzacji w stosunku do szkół podstawowych na terenie Gminy Lipsk, powiatu augustowskiego oraz województwa podlaskiego można zauważyć, że najmniejsza wartość wskaźnika występuje na terenie gminy, a największa na terenie województwa podlaskiego.

Zgodnie z danymi GUS w 2021 r. było najmniej dzieci w oddziałach przedszkolnych w szkołach podstawowych, w porównaniu do lat 2016 – 2020.

W 2021 r. funkcjonowało 1 przedszkole – 1 obiekt z 1 oddziałami/grupami/klasami.

Na terenie gminy ilość dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego na 1 tys. dzieci w wieku 3 – 5 lat w 2021 r. był najwyższy w porównaniu do lat 2016 – 2020. W czasie tworzenia Diagnozy i Strategii dane dotyczące 2022 r. w tym zakresie były niedostępne.

Wnioski: Na terenie Gminy Lipsk edukację na poziomie podstawowym zapewnia jedna placówka. Funkcjonuje tu też oddział przedszkolny.

Uczniowie szkoły podstawowej osiągają zadawalające wyniki z egzaminów zewnętrznych. Wciąż warto przeprowadzać działania służące podniesieniu poziomu nauczania by zwiększyć szanse na rozwój młodych pokoleń. Potrzebna jest organizacja zajęć wyrównawczych, dodatkowych, rozwijających zainteresowania oraz zdolności dzieci i młodzieży. Jak również prowadzić zajęcia wspierające wyjątkowo uzdolnioną młodzież.

Warto również zadbać o doposażenie sal lekcyjnych oraz o sam budynek, w którym prowadzone są lekcje oraz jego otoczenie w tym parking by jak najlepiej pełniły swoje funkcje i były jak najbardziej bezpieczne.

2.5.2. INFRASTRUKTURA SPORTOWA I REKREACYJNA

Na terenie Gminy Lipsk znajdują się różne obiekty sportowe i rekreacyjne. Zaliczyć do nich można obiekty sportowe znajdujące się na terenie ZSS w Lipsku, takie jak:

- boisko piłkarskie pełnowymiarowe,
- boisko piłkarskie niepełnowymiarowe,
- boisko do koszykówki pełnowymiarowe,
- boisko do piłki ręcznej pełnowymiarowe,
- boisko do piłki siatkowej pełnowymiarowe,
- sala gimnastyczna,
- siłownia zewnętrzna,
- bieżnia prosta.

Od 2018 r. na terenie gminy działa Lipski Ośrodek Lokalnej Aktywności (LOLA), będący centrum edukacyjno-sportowo-kulturalnym integrującym mieszkańców Miasta i Gminy Lipsk. W ośrodku funkcjonują lokalne stowarzyszenia i organizacje, tworząc atrakcyjne miejsce umożliwiające wszechstronny rozwój lokalnej społeczności.

Na terenie gminy, a dokładniej Miasta Lipsk działa także Otwarta Strefa Aktywności (przy LOLI, ul. Szkolna 4). Składa się ona z ogrodzonego placu zabaw, siłowni zewnętrznej wyposażonej w 10 urządzeń do ćwiczeń oraz obiekty małej architektury.

Przy Lipskim Ośrodku Lokalnej Aktywności (LOLA) znajdują się także dwie altany rekreacyjne na działce o nr geod. 591, przy ul. Szkolnej w Lipsku.

Na terenie gminy funkcjonuje również Gminny Ośrodek Rekreacji, którego integralną częścią jest doskonale wyposażone pole namiotowe. W jego skład wchodzi: budynek sanitariatu, kuchnia turystyczna, wiata - stojak na rowery, 7 wiat 8-osobowych, przebieralnia.

Na terenie gminy działa Szkolny Klub Sportowy – 2 grupy.

Wnioski: Na obszarze gminy występuje stosunkowo rozwinięta infrastruktura sportowa i rekreacyjna, która znajduje się w większości w dobrym stanie technicznym. Niektóre z nich wymagają przeprowadzenia prac modernizacyjnych bądź przeprowadzenia prac w ich pobliżu by mogły lepiej spełniać swoje funkcje.

Dostępne są szlaki przyciągające na ten teren turystów w tym rowerowe czy piesze.

W celu zapewnienia odpowiedniego poziomu życia mieszkańców konieczny jest dalszy rozwój infrastruktury sportowo-rekreacyjnej oraz oferty zagospodarowania czasu wolnego.

2.5.3. INFRASTRUKTURA KULTURY, DZIAŁALNOŚĆ KULTURALNA

Na terenie Gminy Lipsk funkcjonuje Miejsko-Gminny Ośrodek Kultury w Lipsku. Posiada on samodzielny, wielofunkcyjny budynek. Znajduje się w nim:

- sala konferencyjno-widowiskowa na 99 miejsc,
- biblioteka publiczna,
- pracownie merytoryczne,
- świetlica dla dzieci,
- sala do organizacji uroczystości rodzinnych.

Z działalnością ośrodka oraz działalnością kulturalną na terenie gminy związane są oprócz biblioteki także m.in.: Zespół Regionalny „Lipsk”, Klub Seniora, Młodzieżowa Orkiestra Dęta czy Mażoretki DREAM GIRLS.

Zgodnie ze wskaźnikami dotyczącymi bibliotek publicznych na terenie Gminy Lipsk w 2022 r. wypożyczenia księgozbioru na 1 czytelnika w woluminach wyniosły 23,6 (najwyższy wynik spośród lat 2016 - 2022).

Wnioski: Choć Miejsko-Gminny Ośrodek Kultury realizuje wiele działań w tym prowadzi zajęcia dla mieszkańców i organizują wydarzenia kulturalne nadal jednak konieczne jest rozwijanie prowadzonej przez nie działalności kulturalnej tak by odpowiadały zmieniającym się oczekiwaniom mieszkańców. Warto rozważyć odnowę i w razie potrzeby tworzenie nowych świetlic wiejskich i infrastruktury pokrewnej w celu rozwoju i integracji ludności wiejskiej.

2.5.4. INFRASTRUKTURA OCHRONY ZDROWIA I OPIEKI SPOŁECZNEJ

Zgodnie ze „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta i Gminy Lipsk” ludności zamieszkałej na obszarze gminy świadczeń w zakresie podstawowej opieki zdrowotnej zapewnia Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Lipsku. W SP ZOZ w Lipsku funkcjonują: poradnia dla Dzieci, 3 Poradnie Lekarzy Rodzinnych,

Poradnia "K", Poradnia Rehabilitacji Medycznej, Laboratorium Analityczne, Gabinety Fizjoterapii, Gabinet Zabiegowy i Szczepień, Pracownia EKG.

W zakresie opieki szpitalnej oraz specjalistycznej mieszkańcy korzystają z usług placówek zlokalizowanych m.in. na terenie Gminy Miasto Augustów.

Zgodnie z danymi GUS na obszarze gminy w 2022 r. funkcjonowały dwie apteki.

W latach 2016 – 2022 brak jednolitej tendencji w liczbie udzielonych porad. Najmniejsza ich liczba wystąpiła w 2020 r. co może wiązać się z sytuacją w kraju związaną z obostrzeniami wynikającymi z pojawienia się pandemii Covid – 19. W 2021 r. ich liczba był trochę wyższa niż w roku poprzednim. W 2022 r. ich liczba ponownie wzrosła lecz wciąż nie powróciła do wielkości ponad 20 tys. porad.

Zadania z zakresu pomocy społecznej są realizowane przez Miejsko - Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Lipsku, który jest jednostką organizacyjną gminy. W analizowanych latach liczba beneficjentów środowiskowej pomocy społecznej na 10 tys. ludności na terenie gminy spadała – oprócz 2020 r., gdzie ich liczba wzrosła by w 2021 r. osiągnąć najniższy wynik.

Analizując zaś dane na temat liczby osób oraz gospodarstw domowych korzystających z pomocy społecznej można zauważyć, że w 2021 r. było najmniej gospodarstw i osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej (w porównaniu do lat 2016 – 2020) co jest zjawiskiem korzystnym i może wraz z utrzymaniem tendencji spadkowej powodować w przyszłości brak konieczności przekazywania dodatkowych środków z budżetu gminy na cele związane z pomocą społeczną.

Zgodnie z danymi MGOPS, według stanu na 31.12.2022 r. liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej ogółem wynosiła 379 (liczba ogółem nie jest sumą wyszczególnionych powodów przyznania pomocy, ponieważ przesłanek do udzielenia pomocy w jednej rodzinie zazwyczaj jest kilka).

Częstymi powodami korzystania z pomocy społecznej były: ubóstwo i potrzeba ochrony macierzyństwa w tym wielodzietności.

Wnioski: Na terenie Gminy Lipsk podstawową opiekę medyczną mieszkańcom zapewnia Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Lipsku. Dostępne są także dwie apteki. Poziom opieki zdrowotnej nie jest w pełni satysfakcjonujący. Warto podejmować działania służące m.in. rozwojowi opieki długoterminowej i geriatrycznej, warto również wspierać usługi skierowane dla osób starszych i niepełnosprawnych. Tym samym zapewniając im odpowiednią opiekę.

Najczęściej występującymi przyczynami trudnej sytuacji życiowej osób i rodzin a jednocześnie powodami ubiegania się o pomoc społeczną, wskazanymi przez MGOPS, w 2022 r. było ubóstwo i potrzeba ochrony macierzyństwa w tym wielodzietności.

2.5.5. BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE

W zakresie usług obronności i bezpieczeństwa funkcjonuje Posterunek Policji w Lipsku.

Na terenie gminy działają również Ochotnicze Straże Pożarne, które również dbają o bezpieczeństwo mieszkańców Gminy Lipsk. Są nimi: Ochotnicza Straż Pożarna w Lipsku, Bartnikach, Siółku, Krasnem, Kuriance.

Jak również Państwowa Straż Pożarna w Augustowie.

Wnioski: Nad bezpieczeństwem mieszkańców czuwa Posterunek Policji w Lipsku, Powiatowa Straż Pożarna w Augustowie oraz strażacy z OSP.

Istnieje potrzeba doposażenia funkcjonujących Ochotniczych Straży Pożarnych by mogły jak najefektywniej dbać o bezpieczeństwo mieszkańców gminy.

2.6. FINANSE SAMORZĄDOWE

Zgodnie z danymi GUS w latach 2017 – 2019 gmina odnotowała deficyt budżetowy. W pozostałych okresach (2016 r., lata 2020 – 2021) dochody przewyższały wydatki, co pozwala na założenie, że w kolejnych latach gmina będzie dysponowała środkami niezbędnymi do realizacji inwestycji poprawiających stan życia mieszkańców.

W analizowanych latach dochody gminy wzrastały. W przypadku wydatków brak tak jednolitej tendencji, w 2021 r. były niższe niż w 2020 r.

Największą sumę dochodów odnotowano w następujących działach (zgodnie z danymi GUS za 2021 r.):

- Dział 758 - Różne rozliczenia (44,49% dochodów);
- Dział 855 – Rodzina (20,27% dochodów);
- Dział 756 - Dochody od osób prawnych, od osób fizycznych i od innych jednostek nieposiadających osobowości prawnej oraz wydatki związane z ich poborem (18,94% dochodów).

Analizując wydatki pod kątem poszczególnych działów klasyfikacji budżetowej należy zauważyć, że największą sumę wydatków odnotowano w (zgodnie z danymi GUS za 2021 r.):

- Dziale 801 - Oświata i wychowanie (28,39% wydatków);

- Dziale 855 – Rodzina (23,53% wszystkich wydatków);
- Dziale 852 – Pomoc społeczna (12,03% wydatków).

Zgodnie z Wieloletniej Prognozy Finansowej Gminy Lipsk na lata 2023 – 2034 (przyjęta Uchwałą Nr XXXIX/314/23 Rady Miejskiej w Lipsku z dnia 23 maja 2023 r. w sprawie zmiany Wieloletniej Prognozy Finansowej Gminy Lipsk na lata 2023 – 2034) przewidywane wyniki roczne budżetu (do 2034 r. włącznie) będą w większości dodatnie (jedynie w 2023 r. i w 2025 r. przewidziano wynik ujemny).

Wnioski: Przewiduje się, że do 2030 r. (a nawet 2034 r.) wynik budżetu Gminy Lipsk będzie dodatni (oprócz 2023 r. i 2025 r.). Analizowana jednostka samorządu terytorialnego będzie w stanie wygenerować środki z przeznaczeniem na niezbędne inwestycje rozwojowe.

2.7. PODSUMOWANIE DIAGNOZY – ANALIZA SWOT

Jako podsumowanie przeprowadzonej diagnozy oraz po uwzględnieniu badań ankietowych, przygotowano analizę SWOT. Analiza SWOT stanowi jedną z najpopularniejszych metod diagnozy sytuacji, w jakiej znajduje się wspólnota samorządowa. Służy porządkowaniu i segregacji informacji, dzięki czemu stanowi użyteczną pomoc przy dokonywaniu oceny zasobów i otoczenia danej jednostki samorządu terytorialnego, ułatwia też identyfikację problemów i określenie priorytetów rozwoju. Jej nazwa to skrót od pierwszych liter angielskich słów, stanowiących jednocześnie pola przyporządkowania czynników, mogących mieć wpływ na powodzenie planu strategicznego – silne strony (strengths), słabe strony (weaknesses), szanse (opportunities) i zagrożenia (threats).

S -> STRENGTHS, czyli silne strony

W -> WEAKNESSES, czyli słabe strony

O -> OPPORTUNITIES, czyli okazje

T -> THREATS, czyli zagrożenia

Zgodnie z powyższym, czynniki rozwoju podzielić można na wewnętrzne, na które społeczność lokalna ma wpływ (silne i słabe strony), oraz na czynniki zewnętrzne – umiejscowione w bliższym i dalszym otoczeniu jednostki (szanse i zagrożenia). Podział ten można przeprowadzić również w inny sposób, mianowicie: czynniki pozytywne, czyli atuty i szanse, oraz czynniki negatywne, czyli wady i zagrożenia.

W wyniku przeprowadzonego badania ankietowego można wskazać, że mieszkańcy gminy zauważają ważność środków finansowych z Unii Europejskiej dla rozwoju i funkcjonowania gminy (wskazane zostały one jako jedno z głównych szans rozwojowych). Wielokrotnie podkreślano istotność walorów przyrodniczych terenu i doceniono stosunkowo czyste środowisko (szanse rozwojowe i mocne strony gminy). Stosunkowo pozytywnie mieszkańcy ocenili też estetykę miejscowości położonych na terenie Gminy Lipsk.

Ankietowani ukazują potrzebę poprawy komunikacji zbiorowej, dostrzegają braki w liczbie dogodnych międzymiastowych połączeń komunikacyjnych (linie autobusowe). Niektórzy ankietowani wręcz wskazali, że brak jakiegokolwiek komunikacji autobusowej na terenie gminy. Mieszkańcy stosunkowo pozytywnie ocenili jakość pomocy społecznej, choć wciąż jej ocena mogłaby być wyższa. Średnio oceniono poziom występowania na terenie omawianej jednostki samorządu terytorialnego takich problemów jak: narkomania, alkoholizm i przemoc domowa. Największym problemem jest alkoholizm.

Za jedną ze słabych stron gminy uznano wysoki poziom bezrobocia, brak podmiotów gospodarczych o silnej pozycji w regionie co wraz z największymi zagrożeniami typu brak rozwoju małej przedsiębiorczości (handel, usługi) ukazuje potrzebę podjęcia działań w tym zakresie. Szczególnie przy niskiej ocenie możliwości uzyskania zatrudnienia na terenie gminy. Za szanse rozwojowe uznano m.in. agroturystykę i ekoturystykę oraz rozwój małej przedsiębiorczości (handel, usługi) ukazując tym samym kierunki, które ich zdaniem (ankietowanych) mogą pomóc w obecnej niesatysfakcjonującej sytuacji gospodarczej gminy. Mieszkańcy zauważają potrzebę rozwoju turystyki co wraz z ważnością w ich oczach działalności rolniczej na terenie gminy w dalszej perspektywie jej rozwoju nie dziwi, że dostrzegają szanse rozwojowe właśnie we wspomnianej agroturystyce i ekoturystyce.

Stosunkowo pozytywnie oceniono poziom edukacji na terenie gminy oraz jakość usług świadczonych przez obiekty kulturalne na terenie gminy, choć wciąż pozostają w tym zakresie możliwości rozwoju i poprawy obecnej sytuacji. Poziom edukacji i zagospodarowania czasu wolnego może w dłuższej perspektywie mieć wpływ nie tylko na poziom aktywności mieszkańców, ale również na ich sytuację na rynku pracy.

Do tego dużym zauważalnym problemem na terenie gminy jest słaby dostęp do opieki medycznej. Co wraz z największymi zagrożeniami takimi jak: niski przyrost naturalny i ucieczka ludzi młodych z obszarów wiejskich do większych miast dopełnia obraz gminy w oczach jej mieszkańców.

Zgodnie z zakresem przeprowadzonej diagnozy oraz w oparciu o sfery najbardziej istotne dla rozwoju gminy, analizę SWOT przeprowadzono w pięciu obszarach:

- sfera przestrzenno-środowiskowa;
- sfera społeczna;

- sfera gospodarcza;
- infrastruktura techniczna;
- infrastruktura społeczna, jakość życia mieszkańców.

Sfera przestrzenno-środowiskowa	
Silne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> – korzystne położenie; – tradycje kultywowane podtrzymywane przez mieszkańców; – funkcjonujące koła gospodyń wiejskich; – cenne zabytki architektoniczne; – duża świadomość społeczna lokalnego dziedzictwa kulturowego; – walory kulturowe; – zadawalający stan części dróg; – obowiązywanie studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego określającego zasady zagospodarowania terenu całej gminy; – wysokie walory środowiska naturalnego; – występowanie terenów cennych pod kątem turystycznym 	<ul style="list-style-type: none"> – niewystarczający stan techniczny części dróg; – niewystarczająca długość sieci kanalizacyjnej i niewystarczająca ilość przydomowych oczyszczalni ścieków oraz szczelnych szamb; – niewystarczający poziom izolacyjności budynków; – niewystarczający poziom wykorzystania odnawialnych źródeł energii w budynkach użyteczności publicznej oraz w budynkach indywidualnych; – niewystarczający poziom efektywności energetycznej części budynków indywidualnych i użyteczności publicznej; – występowanie nieefektywnego oświetlenia ulicznego; – zanieczyszczenie wód powierzchniowych; – występowanie terenów zagrożonych suszą
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> – racjonalna polityka przestrzenna; – poprawa dostępności terenów i poprawa systemów komunikacji; – możliwość pozyskania funduszy w nowej perspektywie finansowej; – stworzenie spójnej oferty turystycznej oraz rozwój i rozbudowa zaplecza rekreacyjnego i okołoturystycznego; – tworzenie i rozbudowa istniejących tras turystycznych; – poprawa oznakowania poziomego i pionowego; – zadbanie o utrzymanie czystości środowiska naturalnego; – zwiększenie efektywności energetycznej budynków wraz ze zwiększeniem wykorzystywania odnawialnych źródeł energii; – remont, modernizacja i budowa infrastruktury sportowo – rekreacyjnej; – polepszenie oświetlenia ulicznego – budowa ścieżek edukacyjnych 	<ul style="list-style-type: none"> – przewlekłość procedur lokalizacyjnych inwestycji; – duże koszty opracowania planów zagospodarowania przestrzennego; – zwiększenie kosztów montażu alternatywnych źródeł energii; – niestabilność warunków ekonomiczno-prawnych mająca wpływ na zachowania i wybory mieszkańców

Sfera społeczna	
Silne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> – wzrastający poziom wyposażenia mieszkań w podstawowe instalacje; – podnoszenie poziomu wykształcenia przez mieszkańców gminy; – świadomość społeczna lokalnego dziedzictwa kulturowego; – spadająca liczba osób bezrobotnych 	<ul style="list-style-type: none"> – niekorzystne zmiany demograficzne w tym starzenie się społeczeństwa (ujemne saldo migracji, ujemny przyrost naturalny, spadek liczby mieszkańców w wieku przedprodukcyjnym i produkcyjnym); – występowanie zauważalnych przez mieszkańców problemów społecznych – np. alkoholizm; – zauważalny przez mieszkańców problem z dostępem do opieki medycznej; – niewystarczająca oferta zagospodarowania czasu wolnego dzieci, młodzieży i dorosłych, a także seniorów; – niewystarczająca jakość oraz różnorodność wydarzeń kulturalno – rozrywkowych odbywających się na terenie; – zauważalny przez mieszkańców niedobór udogodnień dla pokonywania barier w zakładaniu przedsiębiorczości
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> – lokalizacja gminy; – rozwój rolnictwa ekologicznego; – rozwój agroturystyki i ekoturystyki; – zapotrzebowanie na wypoczynek w gospodarstwach rolnych; – stworzenie spójnej oferty turystycznej oraz rozwój i rozbudowa zaplecza rekreacyjnego i okoturystycznego zapewniających dodatkowe dochody dla mieszkańców gminy; – krzewienie kultury regionalnej, tworzenie i promowanie produktów regionalnych; – osiedlanie się na terenie gminy nowych mieszkańców; – rozwój opieki długoterminowej i geriatrycznej; – zapewnienie możliwości prowadzenia usług fizjoterapeutycznych i rehabilitacyjnych na terenie gminy; – przeprowadzanie działań służących integracji mieszkańców 	<ul style="list-style-type: none"> – niekorzystne ogólnopolskie zmiany demograficzne; – zbyt mała różnica między najniższym wynagrodzeniem, a wysokością świadczeń socjalnych; – brak rozwoju małej przedsiębiorczości; – rosnące koszty pracy; – ucieczka ludzi młodych z obszarów wiejskich do większych miast; – rosnące koszty życia; – wzrost trudności ze znalezieniem atrakcyjnego zatrudnienia

Sfera gospodarcza	
Silne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> – potencjał do rozwoju turystyki dzięki korzystnemu położeniu i wysokim walorom środowiska; 	<ul style="list-style-type: none"> – częściowo niewystarczający stan infrastruktury oraz bazy turystycznej; – mała ilość podmiotów gospodarczych; – brak podmiotów gospodarczych o silnej pozycji w regionie; – zauważalny przez mieszkańców niedobór udogodnień dla pokonywania barier w zakładaniu przedsiębiorczości;
Szanse	Zagrożenia

<ul style="list-style-type: none"> - możliwość pozyskania funduszy w nowej perspektywie finansowej; - zapotrzebowanie na wypoczynek w gospodarstwach rolnych, - transfer nowych technologii do rolnictwa zmierzających do modernizacji zaplecza technicznego; - stworzenie spójnej oferty turystycznej oraz rozwój i rozbudowa zaplecza rekreacyjnego i okołatourystycznego; - zwiększenie poziomu inwestowania na terenie gminy; - rozwój agroturystyki i ekoturystyki 	<ul style="list-style-type: none"> - brak jednolitej oferty turystycznej na terenie powiatu; - niestabilność warunków ekonomiczno-prawnych dla działalności gospodarczej; - zbyt mała różnica między najniższym wynagrodzeniem, a wysokością świadczeń socjalnych; - rosnące koszty prowadzenia działalności gospodarczej; - ograniczenie dostępu do środków zewnętrznych – dofinansowań; - brak rozwoju małej przedsiębiorczości (handel, usługi)
---	--

Infrastruktura techniczna	
Silne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> - efektywny system gospodarki odpadami; - prowadzenie prac polepszających stan dróg na terenie gminy 	<ul style="list-style-type: none"> - niewystarczająca długość sieci kanalizacyjnej oraz niewystarczająca ilość przydomowych oczyszczalni ścieków oraz szczytnych szamb; - niewystarczający poziom izolacyjności części budynków użyteczności publicznej oraz obiektów prywatnych; - niewystarczający poziom wykorzystania odnawialnych źródeł energii w budynkach użyteczności publicznej oraz w budynkach indywidualnych; - niewystarczający poziom efektywności energetycznej części budynków indywidualnych; - niedostateczny stan dróg oraz infrastruktury drogowej (chodniki, ścieżki rowerowe, oświetlenie); - brak funkcjonującej sieci gazowej; - sieć wodociągowa wymagająca rozbudowy i przeprowadzenie prac modernizacyjnych
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> - racjonalna polityka przestrzenna, tworzenie planów miejscowych na terenach rozwojowych, - poprawa dostępności terenów i poprawa systemów komunikacji, - możliwość pozyskania funduszy w nowej perspektywie finansowej; - rozwój infrastruktury wodno – ściekowej; - stworzenie korzystnych warunków do tworzenia farm wiatrowych i innej przyjaznej dla środowiska infrastruktury wytwarzającej energię 	<ul style="list-style-type: none"> - przewlekłość procedur lokalizacyjnych inwestycji, - duże koszty opracowania planów zagospodarowania przestrzennego, - wzrost kosztów budowy alternatywnych źródeł energii, - zmiany prawa powodujące zmniejszenie opłacalności wykorzystania odnawialnych źródeł energii; - wzrost kosztów przeprowadzania inwestycji w infrastrukturę w wyniku wzrastających cen

Infrastruktura społeczna, jakość życia mieszkańców	
Silne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> – funkcjonowanie placówek wychowania przedszkolnego; – funkcjonowanie szkół podstawowych; – funkcjonowanie ośrodka zdrowia; – funkcjonowanie Ochotniczej Straży Pożarnej zapewniającej bezpieczeństwo mieszkańców 	<ul style="list-style-type: none"> – niewystarczająca oferta w zakresie zajęć pozalekcyjnych; – niewystarczający system aktywizacji osób starszych, dorosłych oraz młodzieży; – niesatysfakcjonujący poziom opieki medycznej
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> – możliwość pozyskania funduszy w nowej perspektywie finansowej; – zwiększenie współpracy Gminy Lipsk z organizacjami pozarządowymi; – przeznaczenie dodatkowych środków finansowych na dofinansowanie inicjatyw organizacji pozarządowych; – poprawa bezpieczeństwa poprzez m.in. poprawę oznakowania poziomego i pionowego oraz stanu dróg i oświetlenia; – krzewienie kultury regionalnej, tworzenie i promowanie produktów regionalnych; – poprawa jakości edukacji; – poprawa oferty kulturalnej; – rozwój oferty medycznej; – doposażenie jednostek OSP 	<ul style="list-style-type: none"> – zmiany przepisów prawnych dotyczących polityki finansowej jednostek samorządu terytorialnego; – trudności w pozyskaniu zewnętrznych funduszy; – wzrost kosztów funkcjonowania instytucji kultury i edukacji

3. ROZWÓJ STRATEGICZNY GMINY LIPSK

3.1. WIZJA ROZWOJU

Wizja rozwoju Gminy Lipsk jest stanem docelowym, który zostanie osiągnięty z wykorzystaniem możliwości i zasobów gminy w perspektywie do roku 2030. Zdefiniowana wizja stawia do realizacji cele i wyznacza kierunki działania, które wygenerują wzrost poziomu jakości życia obecnych mieszkańców, a także zachęci do osiedlania się nowych. Spowoduje tym samym wzrost atrakcyjności turystycznej oraz inwestycyjnej gminy.

Wizja rozwoju gminy została zdefiniowana następująco:

Gmina Lipsk jest bezpiecznym miejscem, dbającym o środowisko, otwartym na potrzeby wszystkich uczestników życia społeczno-gospodarczego, wykorzystującym najnowsze technologie i mądre gospodarującym zasobami, do tego jest miejscem o wysokiej jakości usługach i infrastrukturze przystosowanej do różnych odbiorców

Do roku 2030 Gmina Lipsk będzie czystym i przyjaznym dla środowiska ośrodkiem, dzięki czemu stworzy wysokiej jakości przestrzeń do życia dla obecnych i nowych mieszkańców. Będzie to obszar spójny społecznie i terytorialnie, bazujący na kapitale intelektualnym oraz potencjale turystycznym, zapewniający wysoką jakość życia mieszkańców. Będzie to teren o zachowanych walorach krajobrazowych, przyrodniczych i kulturowych, zapewniający harmonijny rozwój poszczególnych miejscowości. Wykorzystujący nowoczesne technologie dla jak najbardziej zrównoważonego rozwoju dbającego nie tylko na zachowanie przeszłości, ale także na prężny rozwój w przyszłość.

3.2. MISJA ROZWOJU

Misja rozwoju Gminy Lipsk została zdefiniowana następująco:

Gmina zapewniająca wysoki standard życia mieszkańców, dostęp do najnowszych technologii i wysokiej jakości infrastruktury, wspierająca rozwój mieszkańców oraz zapewniająca atrakcyjną ofertę zagospodarowania czasu wolnego przy tym rozwijająca się w sposób dynamiczny w oparciu o posiadane zasoby

Misja Strategii warunkuje sformułowanie kierunków bezpośrednich i pośrednich działań – celów strategicznych i operacyjnych. Gmina Lipsk za pomocą wyznaczonych celów będzie dążyć do podwyższenia jakości życia mieszkańców w taki sposób, aby poszczególne dziedziny życia i gospodarki wzajemnie się uzupełniały i przenikały w celu stworzenia kompleksowej poprawy warunków. Korzystne położenie geograficzne oraz bogate walory przyrodniczo – kulturowe (liczne obszary i obiekty podlegające ochronie, bogate tradycje) powodują, iż gmina jest atrakcyjnym miejscem, zarówno pod względem turystycznym, jak i gospodarczym. Świadomość ekologiczna mieszkańców oraz czyste i zadbane środowisko będą sprzyjać naturalnej produkcji rolnej, a bogate walory krajobrazu zdeterminują możliwości rozwoju w kierunku turystyki, ekoturystyki i agroturystyki stanowiącej jeden ze składników rozwoju ekonomicznego.

Gmina Lipsk aspiruje do wysoko rozwiniętej turystyki i agroturystyki poprzez wykorzystanie walorów przyrodniczych, zachowując i rozbudowując ład ekologiczny. Dla polepszenia atrakcyjności turystycznej planowana jest przebudowa dróg, dla płynniejszego poruszania się po terenie gminy. Ponadto, gmina będzie dążyć do stworzenia warunków rozwoju dla handlu i gastronomii, zwłaszcza w sektorze rolnictwa, a także do wykorzystania potencjału obszaru terytorialnego.

Gmina dążyć będzie do rozwiązywania problemów społecznych, stymulowania aktywności zawodowej sprzyjającej włączeniu społecznemu oraz podniesienia jakości życia mieszkańców, zwiększenia oferty zagospodarowania czasu wolnego oraz zadbania o jak najlepszy poziom edukacji (w tym także poprzez poprawienie warunków, w których uczą się młodzi mieszkańcy gminy a to poprzez m.in. doposażenie sal szkolnych w monitory interaktywne, doposażenie kuchni w przedszkolu).

Ważnym aspektem będzie także rozwój infrastruktury sportowej i technicznej, w tym przebudowa i modernizacja dróg czy przebudowa i modernizacja basenu. Zapewniony będzie także rozwój oświetlenia ulicznego.

Dotychczas przeprowadzone inwestycje w sposób znaczący podnoszą atrakcyjność inwestycyjną gminy. Przeprowadzona analiza SWOT wskazuje jednak obszary wymagające dalszej pracy i interwencji, koniecznych do utrzymania właściwej polityki prorozwojowej. Diagnoza sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej w wielu sferach pokazuje bardzo pozytywne zjawiska zachodzące na terenie gminy (np. zmniejszenie osób bezrobotnych). Analiza wewnętrznych czynników warunkujących zrównoważony rozwój gminy w wielu przypadkach pokazuje dynamiczne i prorozwojowe trendy. Jednak analiza czynników zewnętrznych wskazuje na pojawiające się zagrożenia zahamowania procesów

przyczyniających się do dalszej, zrównoważonej polityki prorozwojowej gminy. Pogłębiający się od wielu lat kryzys strefy euro, trwająca konsolidacja finansów publicznych oraz proces oddłużania sektora prywatnego, pandemia COVID-19 oraz obecne działania wojenne na Ukrainie, negatywnie wpływają na jednostki zarządzania administracją publiczną na wszystkich szczeblach. Wpływ ten odczuwają również mieszkańcy gminy, czyli konsumenci oraz przedsiębiorcy, którzy napotykać liczne problemy, w szczególności z uwagi na znaczny spadek dynamiki udzielanych kredytów przez banki, wzrost cen oraz pojawiające się problemy na rynku pracy. Czynniki zewnętrznymi, które mogą utrzymać spowolnienie gospodarcze na rynkach Europy są pogarszające się perspektywy wzrostu dla krajów strefy euro, jak również ogólna niekorzystna sytuacja polityczna w niektórych krajach na świecie, która w sposób znaczący wpływa na wszystkie rynki finansowe. Wskazuje to na konieczność podjęcia działań prewencyjnych oraz rozważnego planowania przyszłości gminy.

Diagnoza sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej Gminy Lipsk, wyniki przeprowadzonych badań ankietowych oraz przeprowadzona analiza SWOT pozwoliły na wyznaczenie celów, które w znaczący sposób wpływają na jej przyszły rozwój gospodarczy, społeczny, ekologiczny i przestrzenny. Wokół wskazanych celów skoncentruje się działalność Gminy Lipsk przy współpracy z partnerami sektora publicznego, prywatnego, trzeciego sektora oraz społeczeństwem.

3.3. CELE STRATEGII

W ramach Strategii Rozwoju Gminy Lipsk zostały wyznaczone następujące cele strategiczne, cele operacyjne oraz kierunki działań:

Cel strategiczny I. Zapewnienie nowoczesnej infrastruktury technicznej niezbędnej do dalszego rozwoju gminy

- Cel operacyjny I.1 Rozwój infrastruktury komunikacyjnej oraz poprawa dostępności i atrakcyjności transportu zbiorowego:
- Kierunki działań:
 - współpraca z zarządem dróg powiatowych i wojewódzkich przy ich przebudowie, rozbudowie i modernizacji,
 - modernizacja i poprawa stanu technicznego istniejącej gminnej infrastruktury drogowej – budowa, przebudowa, rozbudowa, zmiana nawierzchni i modernizacja dróg,

- budowa i modernizacja infrastruktury towarzyszącej: chodników, oświetlenia ulicznego,
 - modernizacja i poprawa oznakowania istniejących i budowa nowych ścieżek rowerowych,
 - poprawa bezpieczeństwa uczestników ruchu drogowego,
 - modernizacja i poprawa oznakowania (w tym także poziomego),
 - poprawa bezpieczeństwa na skrzyżowaniach,
 - zwiększenie ilości miejsc parkingowych,
 - zapewnienie dostępności przystanków komunikacji zbiorowej,
 - przeciwdziałanie wykluczeniu komunikacyjnemu,
 - ograniczenie emisji CO₂ poprzez zwiększenie udziału ekologicznych środków transportu.
- Cel operacyjny I.2 Rozbudowa systemów wodno-kanalizacyjnych:
- Kierunki działań:
- budowa szamb lub oczyszczalni przydomowych przy zachowaniu odpowiednich warunków gruntowo-wodnych,
 - budowa i modernizacja sieci wodociągowej,
 - rozbudowa stacji uzdatniania wody,
 - budowa sieci kanalizacyjnej,
 - modernizacja oczyszczalni ścieków,
 - budowa zbiorczych oczyszczalni ścieków na terenach wiejskich.
- Cel operacyjny I.3 Poprawa warunków w zakresie gospodarki przestrzennej:
- Kierunki działań:
- inwentaryzacja gruntów, bazy lokalowej, infrastruktury towarzyszącej mającej potencjał do wykorzystania i inwestycji w działalności gospodarczej w celu uwzględnienia jej w ofercie inwestycyjnej,
 - tworzenie kolejnych miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego w zakresie nowych terenów pod działalność gospodarczą,
 - uzbrajanie terenów stref potencjalnej aktywności gospodarczej,
 - systematyczne wyznaczanie terenów pod budownictwo jednorodzinne,
 - rozwój terenów pod budownictwo mieszkaniowe oraz poprawa standardu istniejących zasobów mieszkaniowych,
 - tworzenie planów zagospodarowania przestrzennego pod kątem infrastruktury turystycznej, wskazujących funkcje kluczowych dla gminy obszarów o wysokich

walorach przyrodniczych z uwzględnieniem uwarunkowań ich ochrony, w celu odpowiedniego zorganizowania ruchu turystycznego i okołoturystycznego.

- Cel operacyjny I.4 Rozwój infrastruktury i technologii informacyjno – komunikacyjnych:
- Kierunki działań:
 - zapewnienie dostępu do szerokopasmowego Internetu na terenie gminy,
 - zapewnienie powszechnego dostępu do e-usług i e-administracji,
 - nawiązanie współpracy z partnerami świadczącymi nowoczesne usługi telekomunikacyjne.

Cel strategiczny II. Zwiększenie kreatywności i konkurencyjności mieszkańców, zmniejszenie skali występujących problemów społecznych

- Cel operacyjny II.1 Rozwiązywanie problemów społecznych i stymulowanie aktywności zawodowej sprzyjającej włączeniu społecznemu:
- Kierunki działania:
 - zapewnienie sprawnego systemu pomocy społecznej,
 - tworzenie, udoskonalanie i realizacja programów pomocy rodzinie i pomocy społecznej przeciwdziałających wykluczeniu społecznemu,
 - współpraca przy wdrażaniu programów przeciwdziałania bezrobociu, wsparcie bezrobotnych w poszukiwaniu pracy,
 - wprowadzenie działań mających na celu ograniczenie patologii społecznych poprzez profilaktykę, np. grupy wsparcia, profesjonalne doradztwo prawne, zawodowe, pomoc psychologiczną, poradnictwo, mediacje i inne,
 - wsparcie opieki nad dziećmi (poprawa dostępu do usług przedszkolnych i opieki nad małym dzieckiem, rozwój działalności żłobka) oraz nad osobami starszymi (formy instytucjonalne, rodzinne, pomoc sąsiedzka i inne),
 - wspieranie działań związanych z aktywizacją zawodową społeczności wiejskiej oraz działań mających na celu zwiększenie adaptacji do nowych zawodów i mobilności mieszkańców,
 - podnoszenie kwalifikacji mieszkańców, w szczególności w zakresie obsługi ruchu turystycznego, handlu i rzemiosła oraz zawodów nierolniczych, kształtowanie postaw rynkowych i innowacyjnych,
 - budowanie przyjaznej polityki dla przedsiębiorców inwestujących w zawodowy rozwój zasobów ludzkich i system szkoleń,
 - zwiększenie absorpcji środków z Unii Europejskiej na programy służące podnoszeniu kwalifikacji osób pozostających bez pracy,
 - zapewnienie opieki nad osobami starszymi,

- wspieranie działań służących opiece na odległość nad najstarszymi mieszkańcami gminy.
- Cel operacyjny II.2. Podniesienie poziomu wykształcenia i kwalifikacji zawodowych społeczności:
- Kierunki działania:
 - stymulowanie wymiany doświadczeń w zakresie efektywnego przygotowania młodzieży do życia zawodowego,
 - organizacja zajęć pozalekcyjnych, wyrównawczych, szkoleniowych, rozwijających zainteresowania dzieci i młodzieży w obiektach placówek oświatowych i kulturalnych,
 - wspieranie i promocja innowacyjnych form kształcenia (np. e-edukacja),
 - organizacja i umożliwienie przeprowadzenia kursów komputerowe dla kobiet i osób starszych,
 - organizacja kursów udzielania pierwszej pomocy,
 - podnoszenie kwalifikacji nauczycieli oraz pracowników urzędu gminy, w tym w zakresie zdolności cyfrowych.
- Cel operacyjny II.3. Poprawa poziomu opieki zdrowotnej:
- Kierunki działania:
 - poprawa jakości i dostępu do usług pielęgniarских i stomatologicznych w szkołach,
 - poprawa jakości usług podstawowej opieki medycznej,
 - rozwój opieki długoterminowej i geriatrycznej,
 - zwiększenie dostępności do usług fizjoterapeutycznych i rehabilitacyjnych,
 - zapewnienie odpowiedniego wyposażenia laboratorium analitycznego.
- Cel operacyjny II.4. Podniesienie jakości usług oraz poprawa dostępności opieki żłobkowej i edukacji przedszkolnej:
- Kierunki działania:
 - rozwój systemu opieki nad małym dzieckiem (żłobków, punktów żłobkowych), wspieranie powstania rodzinnych dziennych punktów opieki nad dzieckiem na terenie gminy,
 - rozwój różnych form wychowania przedszkolnego,
 - dostosowanie ilości placówek przedszkolnych i żłobkowych oraz godzin ich funkcjonowania do potrzeb mieszkańców oraz poprawa dostępności tych miejsc,

- racjonalizacja struktury placówek oświatowych w zależności od zmian struktury demograficznej,
 - podniesienie jakości oferty edukacji przedszkolnej oraz dostosowanie jej do zmieniających się potrzeb lokalnej społeczności (uzupełnienie o zajęcia korekcyjne, językowe, prozdrowotne, proekologiczne, sportowe i inne),
 - stymulowanie aktywności organizacji pozarządowych w pozyskiwaniu środków zewnętrznych na projekty skierowane do dzieci w wieku przedszkolnym i żłobkowym.
- Cel operacyjny II.5 Rozwój i poszerzenie funkcji obiektów dydaktycznych, kulturalnych oraz sportowo-rekreacyjnych, stworzenie profesjonalnej oferty:
- Kierunki działania:
- modernizacja i rozbudowa infrastruktury bazy oświatowej oraz doposażenie w sprzęt komputerowy, audiowizualny i pomoce dydaktyczne,
 - remont/rozbudowa centrum biblioteczno - kulturalnego,
 - zapewnienie wysokiego poziomu usług edukacyjnych oraz stworzenie oferty edukacji pozaszkolnej (zajęcia pozalekcyjne, sportowe, kursy, zajęcia taneczne, aktorskie i inne) na bazie gminnych placówek oświatowych i kulturalnych skierowane do dzieci, dorosłych, osób starszych, niepełnosprawnych,
 - wspieranie młodzieży najzdolniejszej (system nagród i stypendiów),
 - wsparcie młodzieży mniej uzdolnionej (dodatkowe zajęcia wyrównawcze),
 - budowa nowej i modernizacja istniejącej infrastruktury sportowo – rekreacyjnej,
 - wspieranie form aktywności ruchowej dla dzieci i młodzieży,
 - wspierania działania miejsc spędzania czasu wolnego, rekreacji, rozwijania zainteresowań, a także integracji lokalnej społeczności,
 - wzmocnienie współpracy i przedsięwzięć społecznych lokalnie działających podmiotów sektora publicznego, prywatnego i pozarządowego,
 - poszukiwanie nowych, atrakcyjnych form spędzania czasu wolnego dla dzieci, młodzieży i dorosłych, osób starszych w tym osób z niepełnosprawnością,
 - likwidacja barier architektonicznych dla osób niepełnosprawnych ruchowo i niedowidzących,
 - poszerzenie istniejącej oferty dla mieszkańców gminy (organizacja wystaw, koncertów, promocja czytelnictwa i uzupełnienie punktów bibliotecznych) z uwzględnieniem włączenia w przedsięwzięcia kulturalne osób niepełnosprawnych oraz starszych,
 - promocja sportu i aktywnego wypoczynku, wspieranie działalności klubów sportowych, zwiększenie ilości animatorów sportowych, trenerów,

- zwiększenie aktywności organizacji pozarządowych w pozyskiwaniu zewnętrznych źródeł finansowania przedsięwzięć edukacyjnych, kulturalnych i sportowych,
 - zagospodarowanie terenów rekreacyjnych, w tym budowa plaż, kąpielisk, wież widokowych, baz kajakowych.
- Cel operacyjny II.6 Rozwijanie tożsamości i zwiększanie integracji społeczności lokalnej:
- Kierunki działania:
- współpraca w zakresie ochrony zabytków oraz miejsc pamięci,
 - integracja mieszkańców wokół działalności organizacji trzeciego sektora,
 - wspieranie inicjatyw oddolnych organizacji wydarzeń kulturalnych, sportowych i rekreacyjnych,
 - wdrożenie systemu działań aktywizujących osoby starsze oraz kultywowanie tradycji i tożsamości lokalnej społeczności,
 - promocja postaw prospołecznych i obywatelskich,
 - stworzenie integracji międzypokoleniowej poprzez wspólne uczestnictwo w: spotkaniach, wyjazdach integracyjnych, organizację dnia dziecka, dnia dziadka i babci, organizację bali charytatywnych, festynów, zbiórek,
 - wdrożenie działań przeciwko dyskryminacji w tym ze względu na płeć czy poziom sprawności,
 - wdrożenie działań mających na celu integrację mieszkańców gminy z nowo osiedlonymi,
 - poprawa estetyki przestrzeni, tworzenie „serc miejscowości”, placów zabaw, skwerów i innych jako miejsc spędzania wolnego czasu dzieci, młodzieży i dorosłych,
 - rewitalizacja obszarów zdegradowanych, podniesienie poziomu kapitału społecznego na tym terenie,
 - wspieranie i promowanie działalności istniejącego koła gospodyń wiejskich oraz tworzenie kolejnych,
 - wspieranie i promowanie lokalnych twórców,
 - wspieranie i promowanie tradycji mniejszości narodowych,
 - promowanie lokalnych produktów.
- Cel operacyjny II.7 Budowanie i upowszechnianie społeczeństwa informacyjnego:
- Kierunki działania:
- zapewnienie dostępu do szerokopasmowego Internetu na terenie gminy,
 - wspieranie realizacji kursów komputerowych szczególnie dla osób długotrwale bezrobotnych, kobiet i osób starszych,

- o współdziałanie w zakresie umożliwienia rozwoju e-administracji, e-edukacji, e-zdrowia, e-bezp.

Cel strategiczny III. Rozwój infrastruktury wykorzystywanej na cele gospodarcze, zwiększenie przedsiębiorczości mieszkańców

- Cel operacyjny III.1 Rozwój i wzrost konkurencyjności mikro, małych i średnich przedsiębiorstw:
 - Kierunki działania:
 - o wsparcie wykorzystania potencjału obszaru terytorialnego gminy,
 - o wsparcie zróżnicowania działalności gospodarczej w kierunku działalności nierolniczej,
 - o zapewnienie mikro, małym i średnim przedsiębiorcom wsparcia instytucjonalnego, pomoc i ułatwienie dostępu do informacji o możliwościach pozyskania środków na utworzenie lub rozwój firmy, w tym środków z Powiatowego Urzędu Pracy, środków przeznaczonych na rozwój obszarów wiejskich i innych funduszy Unii Europejskiej,
 - o wsparcie i promocja postaw przedsiębiorczości, tworzenie miejsc pracy.
- Cel operacyjny III.2 Wsparcie rozwoju sektora usług rolno – spożywczych, handlu i rzemiosła:
 - Kierunki działania:
 - o stymulowanie działań mających na celu utworzenie na terenie gminy centrum usług, handlu, gastronomii i rzemiosła poprzez aktywne poszukiwanie inwestorów,
 - o pomoc w zakresie pozyskania zewnętrznych źródeł finansowania dla przedsiębiorców, stworzenie profesjonalnego doradztwa,
 - o wsparcie rozwoju usług rolno – spożywczych, handlu i rzemiosła wysokiej jakości poprzez promocję nowoczesnych technologii,
 - o promocja lokalnych produktów.
- Cel operacyjny III.3 Stworzenie atrakcyjnej oferty turystycznej, agroturystycznej i ekoturystycznej gminy w oparciu o zasoby przyrodnicze, historyczne i kulturowe oraz innowacyjne ich wykorzystanie:
 - Kierunki działania:
 - o wspieranie rozwoju infrastruktury turystyczno - rekreacyjnej, bazy noclegowej oraz gastronomicznej,
 - o budowa ścieżek edukacyjnych,
 - o budowa ścieżek rowerowych i pieszo-rowerowych, rozbudowa istniejących szlaków turystycznych,

- wspieranie rozwoju oferty usługowej wzdłuż szlaków turystycznych,
- budowa punktów widokowych, parkingów w pobliżu tras turystycznych w miejscach atrakcyjnych krajobrazowo,
- współpraca z partnerami w zakresie zagospodarowania terenów atrakcyjnych do rozwoju turystyki i rekreacji (wiaty, miejsca integracji i rekreacji, miejsca na ogniska i inne),
- wspieranie utworzenia wraz z innymi gminami zintegrowanej informacji turystycznej i promocji gminy,
- poprawa oznakowania atrakcji turystycznych gminy oraz dróg dojazdowych,
- wykorzystanie potencjału lokalnych kapel, zespołów ludowych, śpiewaczych, a także zdefiniowanych produktów turystycznych do promocji turystycznej gminy,
- stworzenie spójnej, kompleksowej oferty turystycznej z uwzględnieniem turystyki kulturowej, aktywnej, rekreacyjnej, specjalistycznej, jak również konferencyjnej,
- organizacja rajdów pieszych, rowerowych i ich promocja,
- zagospodarowanie plaż gminnych oraz rozwój gminnej infrastruktury turystycznej;
- nawiązanie współpracy z podmiotami branży turystycznej, wojewódzkimi i centralnymi punktami informacji turystycznej w celu efektywnej dystrybucji oferty.

Cel strategiczny IV. Zapewnienie środowiska naturalnego wysokiej jakości, ochrona wartości przyrodniczych i historycznych

- Cel operacyjny IV.1 Ochrona dziedzictwa przyrodniczego, racjonalna gospodarka zasobami oraz zapewnienie odpowiedniego poziomu bezpieczeństwa mieszkańców:
- Kierunki działań:
 - zachowanie ciągłości terenów otwartych, ciągów ekologicznych, istniejących na terenie gminy cieków wodnych i użytków zielonych,
 - uporządkowanie systemu odprowadzania wód opadowych,
 - dalsza realizacja programu usuwania azbestu,
 - wspieranie działań mających na celu ochronę środowiska przyrodniczego i krajobrazu,
 - wspieranie racjonalnej gospodarki zasobami wodnymi,
 - promocja i wspieranie ekologicznych przedsięwzięć inwestycyjnych,
 - budowa, rozbudowa i modernizacja systemów wodociągowych,
 - rozbudowa/modernizacja stacji uzdatniania wody,
 - budowa szamb na terenach o rozproszonej zabudowie lub oczyszczalni przydomowych przy zachowaniu odpowiednich warunków gruntowo-wodnych,
 - budowa i modernizacja sieci kanalizacyjnej,
 - budowa oczyszczalni ścieków,

- prowadzenie i monitorowanie racjonalnej gospodarki odpadami,
 - edukacja mieszkańców z zakresu naturalnych zasobów środowiska oraz ich ochrony,
 - wsparcie rolnictwa ekologicznego oraz wdrażania programów rolno – środowiskowych,
 - termomodernizacja obiektów użyteczności publicznej, komunalnych oraz obiektów indywidualnych i budynków wielorodzinnych;
 - zwiększenie wykorzystania odnawialnych źródeł energii;
 - zmniejszenie ilości pieców powodujących znaczne zanieczyszczenie środowiska,
 - monitorowanie oraz przeciwdziałanie tworzeniu dzikich wysypisk śmieci,
 - zmeliorowanie użytków rolnych dla zwiększenia retencji glebowej, nie pogarszając stanu środowiska, z uwzględnieniem konieczności osiągnięcia celów środowiskowych w jednolitych częściach wód,
 - promocja Kodeksu Dobrej Praktyki Rolniczej,
 - budowa sieci gazowniczej (uzależniona od realizacji inwestycji w zakresie sieci przesyłowej),
 - zwiększenie ilości i czasu retencji wód na gruntach rolnych,
 - retencja i zagospodarowanie wód opadowych i roztopowych na terenach zurbanizowanych,
 - realizacja przedsięwzięć zmierzających do zwiększenia lub odtwarzania naturalnej retencji,
 - zwiększanie retencji zlewniowej na gruntach leśnych, zadrzewionych i zakrzewionych,
 - wykorzystanie wód z systemów drenarskich do nawożenia i nawadniania upraw polowych,
 - opracowanie lub aktualizacja dokumentów strategicznych z zakresu ochrony środowiska, w tym obejmujących zagadnienia gospodarki wodami,
 - doposażenie jednostek OSP, w tym poprzez zakup pojazdów,
 - zapewnienie drożności cieków,
 - przeprowadzanie na terenie gminy kursów pierwszej pomocy,
 - analiza skuteczności systemu zarządzania ryzykiem i rekomendacja zmian (dotyczy szczególnie zagrożenia powodziowego),
 - wdrożenie systemu monitorowania i gromadzenia informacji o podtopieniach i ich skutkach na obszarach zurbanizowanych i użytków rolnych.
- Cel operacyjny IV.2 Renowacja i ochrona dziedzictwa historycznego i obiektów zabytkowych:

- Kierunki działań:
 - odnowa i konserwacja obiektów zabytkowych i historycznych przy współudziale partnerów prywatnych, publicznych oraz trzeciego sektora z wykorzystaniem środków Unii Europejskiej i innych dotacji,
 - ochrona dziedzictwa kulturowego oraz zwiększenie roli zabytków w ofercie turystycznej gminy.

- Cel operacyjny IV.3 Zwiększenie wykorzystania odnawialnych źródeł energii:
- Kierunki działań:
 - zwiększenie udziału innowacyjnych technologii z wykorzystaniem odnawialnych źródeł energii,
 - promocja innowacyjnych technologii grzewczych jako naturalnego źródła energii cieplnej i jej pozytywnego wpływu na środowisko naturalne,
 - wspieranie przedsięwzięć budowy odnawialnych źródeł energii na terenie gminy,
 - modernizacja infrastruktury oświetlenia ulicznego,
 - zmniejszenie ilości pieców powodujących znaczne zanieczyszczenie środowiska.

- Cel operacyjny IV.4 Promocja ochrony środowiska, postaw proekologicznych i zdrowego trybu życia:
- Kierunki działań:
 - zwiększanie świadomości ekologicznej mieszkańców, w szczególności edukacji ekologicznej,
 - organizacja zajęć terenowych dla uczniów placówek oświatowych w ekologicznych gospodarstwach rolnych,
 - wdrożenie w placówkach oświatowych zajęć z zasad prawidłowego odżywiania i upowszechniania kultury sportu,
 - promocja ochrony środowiska i zdrowego trybu życia,
 - organizacja akcji sprzątnięcia świata,
 - organizacja akcji informacyjnych,
 - organizacja konkursów o tematyce przyrodniczej i ekologicznej.

Sformułowane powyżej strategiczne kierunki rozwoju gminy wynikają z założenia, że stabilna i długofalowa realizacja opracowanych celów strategicznych i operacyjnych przyniesie wymierne efekty poprawy jakości życia mieszkańców. Kształt merytoryczny strategii rozwoju gminy stanowi i opisuje kierunkowe działania gminy, które docelowo zapewnią jej oczekiwany zrównoważony wieloaspektowy rozwój.

3.4. PLANOWANE PROJEKTY

W czasie realizacji Strategii Rozwoju Gminy Lipsk będą realizowane różne zadania. Zaplanowane do realizacji przedsięwzięcia przedstawiono w tabeli 7.

Tabela 7. Projekty planowane do realizacji na terenie gminy do 2030 r.

Tytuł projektu	Planowany okres realizacji	Planowane źródła finansowania	Instytucje i podmioty uczestniczące we wdrażaniu
Budowa kanalizacji sanitarnej na ulicy Pustej	2026	dofinansowanie/ środki własne	Gmina Lipsk
Modernizacja sieci kanalizacyjnej sanitarnej, na terenie miasta Lipsk	2025	dofinansowanie	Gmina Lipsk
Modernizacja oczyszczalni ścieków w Lipsku	2026	dofinansowanie	Gmina Lipsk
Budowa kanalizacji sanitarnej, na terenach nie skanalizowanych w Lipsku	2024	dofinansowanie	Gmina Lipsk
Budowa sieci wodociągowej na terenach nie zwodociągowanych, na terenie Gminy Lipsk	2024	dofinansowanie	Gmina Lipsk
Modernizacja sieci P-poż na terenie gminy i miasta Lipsk	2027	dofinansowanie	Gmina Lipsk
Budowa kanalizacji sanitarnej i zbiorczych oczyszczalni ścieków na terenach wiejskich	2024-2030	dofinansowanie	Gmina Lipsk
Budowa przyzagrodowych oczyszczalni ścieków w ilości 300 sztuk	2024-2030	dofinansowanie	Gmina Lipsk
Usuwanie wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Lipsk.	2023-2030	dofinansowanie	Gmina Lipsk
Odbiór i utylizacja folii rolniczych	2023-2030	dofinansowanie	Gmina Lipsk
Przebudowa i budowa drogi gminnej położonej w miejscowości Dolinczany na części działki nr: 162 obręb Dolinczany, Gm. Lipsk”	2024-2025	dofinansowanie/ środki własne	Gmina Lipsk
Przebudowa i budowa dróg gminnych nr 102757 B oraz nr 102758 B położonych w miejscowości Jaczniki na działkach nr: 384 i 385 obręb Jaczniki oraz dz. nr 315 obręb Rygałówka, Gm. Lipsk.	2024-2025	dofinansowanie/ środki własne	Gmina Lipsk
Budowa drogi Lichosielce- Kopczyany równoległej do pasa granicznego długości ok. 2 km	2024-2028	dofinansowanie/ środki własne	Gmina Lipsk
Przebudowa drogi gminnej Siółko-Kopczyany	2027-2030	dofinansowanie/ środki własne	Gmina Lipsk
Przebudowa drogi gminnej (gościniec droga Napoleona) Siółko-Dulkowszczyzna	2026-2030	dofinansowanie/ środki własne	Gmina Lipsk
Przebudowa drogi gminnej w Rakowiczach	2026-2030	dofinansowanie/ środki własne	Gmina Lipsk
Przebudowa drogi 102764B Stary Rogożyn o dł. 2 290 km	2025-2028	dofinansowanie/ środki własne	Gmina Lipsk

Tytuł projektu	Planowany okres realizacji	Planowane źródła finansowania	Instytucje i podmioty uczestniczące we wdrażaniu
Przebudowa drogi powiatowej Nr 1237 B Kopczany – Bartniki – Wołkusz – Sotojewszczyzna o dł. 11,080 km	2027-2030	dofinansowanie/ środki własne	Gmina Lipsk/Powiat Augustowski
Przebudowa drogi powiatowej Nr 1238 B Kopczany – Dulcowszczyzna – Stary Rogożyn – Rogożynek odcinek o dł. ok. 7 250 km	2026-2028	dofinansowanie/ środki własne	Gmina Lipsk/ Powiat Augustowski
Przebudowa drogi 102774B oraz 102806 B na terenie wsi Kurianka	2025-2027	dofinansowanie/ środki własne	Gmina Lipsk/ Powiat Augustowski
Przebudowa drogi gminnej G102759 na odcinku Dulcowszczyzna - Siółko	2027-2030	dofinansowanie/ środki własne	Gmina Lipsk
Przebudowa drogi powiatowej Siółko-Choruzowce	2025-2030	dofinansowanie/ środki własne	Gmina Lipsk/ Powiat Augustowski
Przebudowa drogi powiatowej nr 1235B- Bartniki kol- do drogi pow. Nr 1235B o długości 2,10 km	2026-2027	dofinansowanie/ środki własne	Gmina Lipsk
Przebudowa drogi powiatowej Nr 1236 B Lipsk – Rogożynek o dł. 2 871 km	2027-2029	dofinansowanie/ środki własne	Gmina Lipsk/ Powiat Augustowski
Przebudowa ulicy Leśnej o dł. 338 m	2026	dofinansowanie/ środki własne	Gmina Lipsk
Przebudowa ulicy Zacisze o dł. 432 m	2028	dofinansowanie/ środki własne	Gmina Lipsk
Przebudowa ulicy Augustowskiej o dł. 750 m	2024	dofinansowanie/ środki własne	Gmina Lipsk
Przebudowa ulic w Lipsku Górna, Dolna, Krótka, Słoneczna, Szkolna, Ogrodowa, Kasztanowa	2025-2030	dofinansowanie/ środki własne	Gmina Lipsk
Przebudowa ulicy powiatowej Kościelnej w Lipsku Nr 2569B do skrzyżowania ul. Rynek do skrzyżowania ul. Batorego	2029-2030	dofinansowanie/ środki własne	Gmina Lipsk/ Powiat Augustowski
Przebudowa ulicy Zamiejskiej w Lipsku		dofinansowanie/ środki własne	Gmina Lipsk/ Powiat Augustowski
Budowa drogi łączącej ulicę Jermakowicza, Batorego, Augustowską, Stolarską i Grodzieńską- równoległej do ulicy Pustej długości ok. 1100 m	2024-2030	dofinansowanie/ środki własne	Gmina Lipsk
Utwardzenie masą bitumiczną ul. Żurawiej w Lipsku		dofinansowanie/ środki własne	Gmina Lipsk
Budowa oraz modernizacja chodników na terenie Gminy Lipsk	2024-2025	dofinansowanie/ środki własne	Gmina Lipsk
Termomodernizacja i remont świetlicy w Kopczanach zagospodarowanie terenu wokół budynku (altany, mała architektura, place zabaw, mini boiska, nasadzenia itp.)	2028-2030	dofinansowanie/ środki własne	Gmina Lipsk
Termomodernizacja (ocieplenie ścian i wymiana stolarki okiennej i drzwiowej) oraz remont budynku świetlicy w Rygałówce wraz z zagospodarowaniem terenu (altany,	2024-2028	dofinansowanie/ środki własne	Gmina Lipsk

Tytuł projektu	Planowany okres realizacji	Planowane źródła finansowania	Instytucje i podmioty uczestniczące we wdrażaniu
mała architektura, place zabaw, mini boiska, nasadzenia itp.)			
Zagospodarowanie terenu wokół świetlicy wiejskiej w Krasnem	2025-2028	dofinansowanie/ środki własne	
Termomodernizacja i remont budynku socjalnego w Starych Leśnych Bohaterach	2024-2027	dofinansowanie/ środki własne	Gmina Lipsk
Termomodernizacja budynku i zagospodarowanie terenu wokół świetlicy wiejskiej w Skieblewie (altany, mała architektura, place zabaw, mini boiska, nasadzenia itp.)	2025-2027	dofinansowanie/ środki własne	Gmina Lipsk
Modernizacja budynku Twórczego Ośrodka Lokalnej Aktywności (TOLA) w Lipsku – etap II (docieplenie dachu, remont pomieszczeń, zakup wyposażenia)	2027-2030	dofinansowanie/ środki własne	Gmina Lipsk
Modernizacja schodów przy budynku MGOPS	2024	środki własne	Gmina Lipsk
Wymiana nawierzchni i powiększenie powierzchni parkingu przy budynku MGOPS	2025	środki własne	Gmina Lipsk
Wymiana kotłów opałowych na instalacje gazowe w budynkach użyteczności publicznej	2025-2030	dofinansowanie/ środki własne	Gmina Lipsk
Termomodernizacja budynku Urzędu Miejskiego w Lipsku wymiana okien, zmiana pokrycia dachowego.	2025-2029	dofinansowanie/ środki własne	Gmina Lipsk
Przebudowa i modernizacja basenu kąpielowego przy ul. Batorego w Lipsku	2027-2030	dofinansowanie/ środki własne	Gmina Lipsk
Budowa bazy kajakowej nad rzeką Biebrzą w mieście Budowa placu postojowego dla kamperów w mieście Lipsk	2026-2030	dofinansowanie/ środki własne	Gmina Lipsk
Modernizacja oświetlenia na terenie całej Gminy Lipsk	2024-2030	dofinansowanie/ środki własne	Gmina Lipsk
Wymiana oświetlenia wewnętrznego na energooszczędne w budynkach użyteczności publicznej.	2024-2030	dofinansowanie środki własne	Gmina Lipsk/jednostki organizacyjne
Budowa miniteżni w Parku Miejskim w Lipsku	2025	dofinansowanie środki własne	Gmina Lipsk
Budowa sceny plenerowej w Parku Miejskim	2025	dofinansowanie/ środki własne	Gmina Lipsk
Modernizacja M-GOK w Lipsku		dofinansowanie/ środki własne	Gmina Lipsk
Budowa wodotrysku na terenie Parku Miejskiego w Lipsku, wyposażenie parku w poidełka dla ptaków Budowa parków kieszonkowych Budowa ścieżki edukacyjnej	2024-2028	dofinansowanie/ środki własne	Gmina Lipsk
Wydanie map i informatorów dotyczących szlaków i zlokalizowanych w ich obrębie atrakcji turystycznych,	2024-2030	dofinansowanie/ środki własne	Gmina Lipsk

Tytuł projektu	Planowany okres realizacji	Planowane źródła finansowania	Instytucje i podmioty uczestniczące we wdrażaniu
Praktyczne szkolenie terenowe dla przewodników i przedstawicieli organizacji turystycznych			
Zakup wyposażenia i strojów dla lokalnych KGW i innych NGO	2025-2027	dofinansowanie/ środki własne	Gmina Lipsk
Zagospodarowanie budynku byłej szkoły podstawowej w Rygałówce oraz w Bartnikach	2024-2030	dofinansowanie/ środki własne	Gmina Lipsk
Instalacja magazynów energii w ośmiu instalacjach stanowiących własność gminy Lipsk (od 5 do 40 kW)	2024-2030	dofinansowanie/ środki własne	Gmina Lipsk
Odnowienie muralu na fasadzie szkoły	2026	dofinansowanie/ środki własne	Gmina Lipsk
Remont parkingu szkolnego	2026	dofinansowanie/ środki własne	Gmina Lipsk
Doposażenie kuchni w przedszkolu	2025	dofinansowanie/ środki własne	Gmina Lipsk
Wymiana komputerów w pracowniach komputerowych	2024-2030	dofinansowanie/ środki własne	Gmina Lipsk
Doposażenie sal szkolnych w monitory interaktywne	2024-2030	dofinansowanie/ środki własne	Gmina Lipsk
Wymiana oświetlenia na sali gimnastycznej	2025	dofinansowanie/ środki własne	Gmina Lipsk
Edukacja w zakresie udzielania pierwszej pomocy w nagłych wypadkach	2023-2030	środki własne	PSSE Augustów, SP ZOZ Lipsk, Zespół Szkół w Lipsku
Realizacja stałych akcji profilaktycznych wśród młodzieży szkolnej „Zdrowe zęby”, „Żyjemy zdrowo i aktywnie”, „Trzymaj formę”	2023-2030	środki własne	SP ZOZ w Lipsku
Dobrze zorientowani –profilaktyka uzależnień „Zdrowy styl życia”, prowadzenie działań edukacyjnych i akcji zdrowotnych.	2022-2030	środki własne	Pacjenci SP ZOZ Lipsk, SP ZOZ w Lipsku, Zespół Szkół w Lipsku.
Organizacja badań medycznych	2023-2030	środki własne	SP ZOZ w Lipsku
Realizacja programów profilaktycznych	2023-2030	NFZ, środki własne	Pacjenci SP ZOZ Lipsk, SP ZOZ w Lipsku, MGOK w Lipsku
Rozwój opieki długoterminowej i geriatrycznej	2023-2030	NFZ, środki własne	SP ZOZ w Lipsku
Wspieranie usług dla osób starszych i niepełnosprawnych	2023-2030	NFZ, środki własne	SP ZOZ w Lipsku
Zapewnienie możliwości prowadzenia usług fizjoterapeutycznych i rehabilitacyjnych	2023-2030	środki własne	SP ZOZ w Lipsku
Zakup wyposażenia do laboratorium analitycznego SP ZOZ/ wymiana starego sprzętu.	2024-2028	dofinansowanie/ środki własne	SP ZOZ w Lipsku
Wdrożenie w Urzędzie Miejskim e-usług (zakup sprzętu i wdrożenie oprogramowania)- cyfryzacja usług publicznych	2024-2030	dofinansowanie/ środki własne	Gmina Lipsk
Budowa sieci internetowej szerokopasmowej na terenie Gminy Lipsk	2025-2030	dofinansowanie/ środki własne	Gmina Lipsk

Tytuł projektu	Planowany okres realizacji	Planowane źródła finansowania	Instytucje i podmioty uczestniczące we wdrażaniu
Programy i warsztaty skierowane do seniorów. Organizacja dziennego domu pobytu dla osób starszych.	2023-2030	dofinansowanie/ środki własne	Gmina Lipsk
Działania integrujące lokalną społeczność	2023-2030	dofinansowanie/ środki własne	Gmina Lipsk
Promocja produktów lokalnych	2023-2030	dofinansowanie/ środki własne	Gmina Lipsk
Modernizacja placu targowego w Lipsku	2026-2028	dofinansowanie/ środki własne	Gmina Lipsk
Budowa parkingu przy Kościele w Lipsku	2026-2028		
Budowa ścieżki rowerowo-piesznych wzdłuż dróg gminnych, powiatowych i gminnych	2025-2030	dofinansowanie/ środki własne	Gmina Lipsk/ Powiat Augustowski/ Województwo Podlaskie
Kontynuacja termomodernizacji budynków zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej SM w Lipsku - zadnie realizowane przez Spółdzielnie Mieszkaniową	2023	środki własne	Spółdzielnia Mieszkaniowa w Lipsku
Kompleksowy remont oraz przebudowa lokalnych sieci ciepłowniczych - zadnie realizowane przez Spółdzielnie Mieszkaniową	2024 - 2025	środki własne	Spółdzielnia Mieszkaniowa w Lipsku
Kompleksowy remont oraz przebudowa (wraz z wymianą źródeł ciepła) kotłowni osiedlowych - zadnie realizowane przez Spółdzielnie Mieszkaniową	2026 - 2027	środki własne	Spółdzielnia Mieszkaniowa w Lipsku
Przebudowa placu przy pomniku „Zginęli za Polskę”	2026-2030	dofinansowanie/ środki własne	Gmina Lipsk
Zakup dwóch pojazdów gaśniczych i osprzętu pożarniczego Modernizacja budynków Remiz na terenie gminy	2024-2026	dofinansowanie/ środki własne	Gmina Lipsk

Źródło: dane Gminy Lipsk

4. OCZEKIWANE REZULTATY PLANOWANYCH DZIAŁAŃ, W TYM W WYMIARZE PRZESTRZENNYM ORAZ WSKAŹNIKI ICH OSIĄGNIĘCIA

W celu monitorowania realizacji określonych w Strategii Rozwoju Gminy Lipsk na lata 2023-2030 celów, określono następujące mierniki:

Cel strategiczny I. Zapewnienie nowoczesnej infrastruktury technicznej niezbędnej do dalszego rozwoju gminy:

- długość wyremontowanych i zmodernizowanych dróg gminnych, powiatowych, wojewódzkich (km),
- długość nowo wybudowanych ścieżek rowerowych i pieszo-rowerowych (km),
- długość zmodernizowanej sieci elektrycznej (km),
- ludność korzystająca z sieci wodociągowej, kanalizacyjnej w % ludności ogółem (%),
- liczba miejsc parkingowych (szt.),
- liczba rozbudowanych/zmodernizowanych gminnych stacji uzdatniania wody (szt.),
- liczba wybudowanych przydomowych oczyszczalni ścieków oraz szamb (szt.),
- liczba wybudowanych oczyszczalni ścieków (szt.),
- długość wybudowanej/zmodernizowanej sieci kanalizacyjnej (km),
- długość rozbudowanej/zmodernizowanej sieci wodociągowej (km),
- liczba opracowanych planów zagospodarowania przestrzennego (szt.),
- powierzchnia terenów inwestycyjnych (ha),
- powierzchnia terenów przeznaczonych na rozwój funkcji turystycznej (ha),
- liczba wdrożonych e-usług (szt.),
- liczba zakupionych ekologicznych autobusów (szt.).

Cel strategiczny II. Zwiększenie kreatywności i konkurencyjności mieszkańców, zmniejszenie skali występujących problemów społecznych:

- liczba zarejestrowanych w PUP osób bezrobotnych (osoba),
- liczba osób korzystających z pomocy społecznej (osoba),
- liczba dzieci w przedszkolach (osoba),
- liczba dzieci w punktach żłobkowych/ żłobkach (osoba),
- liczba żłobków (szt.),
- liczba osób korzystających z bloku żywniowo – świetlicowego (osoba),
- liczba działających świetlic wiejskich (szt.),

- wartość inwestycji infrastrukturalnych w zakresie wyposażania placówek edukacyjnych (w tym sprzętu technologii teleinformacyjnych) (PLN),
- liczba osób korzystających z pomocy dotyczącej dowozu do lekarzy, punktów poboru badań laboratoryjnych, wizyt typowo specjalistycznych (osoba),
- liczba organizacji pozarządowych zarejestrowanych w rejestrze REGON (szt.),
- liczba godzin zorganizowanych zajęć pozalekcyjnych, wyrównawczych, szkoleniowych, rozwijających zainteresowania dzieci i młodzieży w obiektach placówek oświatowych i kulturalnych (godzina),
- liczba godzin zorganizowanych zajęć dla osób dorosłych (godzina),
- liczba wydarzeń służących integracji międzypokoleniowej (szt.),
- liczba wybudowanych nowych elementów infrastruktury sportowo – rekreacyjnej (szt.),
- powierzchnia zagospodarowanych terenów o potencjale rekreacyjnym (m²),
- liczba budynków dostosowanych do potrzeb osób niepełnosprawnych ruchowo (szt.),
- liczba budynków dostosowanych do potrzeb osób starszych (szt.),
- liczba zorganizowanych imprez sportowych (szt.),
- liczba stworzonych lub zmodernizowanych terenów rekreacyjnych (szt.),
- liczba działających na terenie gminy kół gospodyń wiejskich (szt.),
- liczba osób objętych działaniami służącymi poprawie opieki nad najstarszymi mieszkańcami gminy (osoba),
- ilość punktów oferujących usługi fizjoterapeutyczne i rehabilitacyjne (szt.).

Cel strategiczny III. Rozwój infrastruktury wykorzystywanej na cele gospodarcze, zwiększenie przedsiębiorczości mieszkańców:

- liczba podmiotów gospodarki narodowej zarejestrowanych w rejestrze REGON (szt.),
- liczba gospodarstw rolnych zrzeszonych w grupach producenckich i kooperacyjnych (szt.),
- liczba utworzonych miejsc pracy poza rolnictwem (szt.),
- liczba zakładów przetwórstwa rolno - spożywczego i rzemiosła (szt.),
- liczba przeprowadzonych przedsięwzięć o charakterze edukacyjnym – szkoleń, warsztatów, konferencji (szt.),
- liczba obiektów prowadzących obsługę ruchu turystycznego, w tym gospodarstw agroturystycznych (szt.),
- wartość inwestycji przeznaczonych na budowę i modernizację infrastruktury turystycznej (PLN),
- liczba instytucji i podmiotów zaangażowanych w tworzenie i funkcjonowanie systemu promocji inwestycyjnej i gospodarczej gminy (szt.),
- liczba rozbudowanych szlaków turystycznych (szt.),

- liczba wybudowanych punktów widokowych i parkingów w pobliżu tras turystycznych w miejscach atrakcyjnych krajobrazowo (szt.),
- liczba promowanych lokalnych produktów (szt.).

Cel strategiczny IV. Zapewnienie środowiska naturalnego wysokiej jakości, ochrona wartości przyrodniczych i historycznych:

- liczba rozbudowanych/zmodernizowanych gminnych stacji uzdatniania wody (szt.),
- liczba wybudowanych przydomowych oczyszczalni ścieków oraz szamb (szt.),
- długość wybudowanej/zmodernizowanej sieci kanalizacyjnej (km),
- długość rozbudowanej/zmodernizowanej sieci wodociągowej (km),
- liczba wybudowanych komunalnych oczyszczalni ścieków (szt.),
- liczba obiektów użyteczności publicznej, w których przeprowadzono termomodernizację (szt.),
- liczba obiektów indywidualnych objętych działaniami termomodernizacyjnymi (szt.),
- liczba obiektów komunalnych objętych działaniami termomodernizacyjnymi (szt.),
- liczba odnowionych obiektów zabytkowych i historycznych (szt.),
- liczba gospodarstw domowych korzystających z ekologicznych technologii grzewczych (szt.),
- liczba powstałych na terenie gminy źródeł energii odnawialnej (szt.),
- powierzchnia zrehabilitowanych terenów przyrodniczo zdegradowanych (ha),
- liczba zorganizowanych działań podnoszących świadomość ekologiczną (konkursy, akcje informacyjne) (szt.),
- liczba godzin zorganizowanych zajęć z pierwszej pomocy (godzina),
- liczba wyposażonych jednostek OSP (szt.),
- liczba zakupionych samochodów do OSP (szt.),
- powierzchnia zmeliorowanych użytków rolnych (ha),
- powierzchnia obszarów możliwych do wykorzystania do zwiększenia retencji na gruntach rolnych (ha),
- ilość zagospodarowanych wód opadowych i roztopowych na terenach zurbanizowanych (m³),
- ilość przeprowadzonych analiz skuteczności systemu zarządzania ryzykiem (szt.),
- ilość wdrożonych systemów monitorowania i gromadzenia informacji o podtopieniach (szt.).

5. WYMIAR PRZESTRZENNY STRATEGII

5.1. MODEL STRUKTURY FUNKCJONALNO-PRZESTRZENNEJ GMINY LIPSK

Model struktury przestrzenno-funkcjonalnej służy zobrazowaniu przestrzennej struktury gminy, włączając w to kierunki rozwoju oraz poszczególne zadania inwestycyjne. Wynika on przede wszystkim z zapisów projektu „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta i Gminy Lipsk” oraz pozostałych dokumentów planistycznych opracowanych na poziomie regionalnym tj. Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podlaskiego.

Model struktury funkcjonalno-przestrzennej stworzony został w oparciu o elementy stanowiące aspekty struktury gminy takie jak:

- System przyrodniczy,
- System osadniczy,
- System transportowy,
- Kluczowe elementy budujące potencjał ponadregionalny i przewagi konkurencyjne gminy,
- Rekomendacje w zakresie kształtowania polityki przestrzennej gminy.

W Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podlaskiego wspomina się o planowanym przejściu granicznym w Lipszczanach. Wskazano także na potrzebę przygotowania infrastruktury do potencjalnej obsługi ruchu turystycznego związanego z działaniem przejścia granicznego.

W dokumencie uznano, że Miasto Lipsk pełni ważne funkcje o ponadlokalnym zasięgu oddziaływania, w tym dotyczącym obsługi turystyki o znaczeniu regionalnym. Jest to jedno z małych miast i wsi gminnych, które koncentrują funkcje usług publicznych podstawowych z zakresu: administracji, szkolnictwa, opieki zdrowotnej i społecznej, kultury i sportu oraz gospodarcze, produkcyjno-usługowe i mieszkalnictwa. Miasto wymieniono także wśród wsi i miejscowości o standardowych funkcjach podstawowych (mieszkaniowo-rolniczych) z funkcjami ponadlokalnymi. Dokładnie wymieniono go wśród wsi i miejscowości pełniących funkcje związane z kultem religijnym i turystyką pielgrzymkową o znaczeniu regionalnym, a niektóre i ponadregionalnym.

Tym samym Miasto Lipsk uznano za miejsce z infrastrukturą funkcji ponadlokalnych (ponadstandardowych), w tym z infrastrukturą turystyki pielgrzymkowej oraz turystyki aktywnej o znaczeniu regionalnym, bazującej na dolinie rzeki Biebrza w sieci Natura 2000,

a potencjalnie także turystyki transgranicznej polsko-białoruskiej na bazie projektowanego przejścia granicznego w Lipszczanach.

Jak to wskazano w dokumencie przez teren gminy przebiega transgraniczny szlak rowerowy: „Pierścień rowerowy Suwalszczyzny” R65 Żegary – Przystawańce – Puńsk – Budzisko – RutkaTartak – Ejszeryszki – Wiżajny – Leszkienie – Stańczyki – Przerośl – Rakówek – Wólka – Filipów – Bakalarzewo – Raczki – Dowspuda – Grabowo – Barszcze – Dręstwo – Kopiec – Wrotki – Sztabin – Krasnybór – Lipsk – Rygałówka – Bartnik – Żabickie – Rubcowo – Gruszki – Rudawka – Muły – Rygol – Giby – Zelwa – Berżniki – Ogrodniki – Żegary.

Wskazano również, że to właśnie na obszarze gminy powstała pierwsza elektrownia fotowoltaiczna o mocy 0,268 MW (oddana na koniec 2013 r.).

W „Planie...” podczas omawiania kierunków gospodarowania lasami wspomniano Gminę Lipsk jako obszar, na którym obejmują one sukcesywne zalesianie gruntów marginalnych dla potrzeb produkcji rolniczej (wymieniono ją jako jedną z gmin objętych „Krajowym Programem Zwiększania Lesistości”).

Zgodnie ze „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta i Gminy Lipsk” przez teren gminy przebiegają szlaki turystyczne, związane bezpośrednio z niepowtarzalnymi walorami przyrodniczymi Biebrzańskiego Parku Narodowego. Jednym z nich jest szlak kajakowy. Przez Gminę Lipsk przebiegają następujące etapy szlaku kajakowego: Rogożynek - Lipsk 7,5 km (początek szlaku kajakowego rzeki Biebrzy). Dogodne miejsce rozpoczęcia spływu znajduje się na prywatnej działce naprzeciw skrzyżowaniu w lewo drogi lokalnej prowadzącej przez wieś Rogożynek; częściowo Lipsk - Kamienna Nowa 16,6 km (24,1 km). W odległości 3 km od rzeki znajduje się leśniczówka BPN - Trzyrzeczki i ścieżka przyrodnicza "Las".

Z terenem gminy związany jest system ścieżek rowerowych składający się z trasy „Pierścień rowerowy Suwalszczyzny R65” jak również następujących tras:

- Międzynarodowy szlak turystyki rowerowej z Polski na Białoruś (Biała Piska) – granica województwa – Augustów – Lipszczany – Grodno (planowany do realizacji);
- Podlaski Szlak Bociani - na terenie Gminy Lipsk odcinek Podlaskiego Szlaku Bocianiego przebiega przez: Podwołkuszne - Lipsk - Skieblewo - Żabickie - Starożyńce - Bartniki - Bohatery Nowe - Wołkusz;
- Zachodni szlak turystyczny Lipsk – Jałowo – Szuszałewo – Kamienna Stara i Nowa – Ostrowie Biebrzańskie – Nowy Lipsk – Lipsk. Szlak na odcinku od Lipska do mostu na Biebrzy w Ostrowie Biebrzańskim, pokrywa się ze szlakiem “niebieskim” wytyczonym przez pracowników Biebrzańskiego Parku Narodowego. Od mostu na Biebrzy do Lipska szlak pokrywa się ze szlakiem “zielonym” BPN. Szlak prowadzi północną częścią Gminy Dąbrowa Białostocka i południowo-zachodnimi terenami Gminy Lipsk;

- 5) Trasa Niedźwiedzicy - Lipsk - Kurianka - Jaczniki - Rygałówka - Ponarlica - Koniuszki - Rogożyn Nowy - Rogożynek - Lipsk. Szlak nie jest zagospodarowany turystycznie;
- 6) Trasa rzeki Wołkuszanka - szlak turystyczny dolinami Hacıłówki i Wołkuszanki, Lipsk - Skieblewo - Wołkusz - Bartniki - Starożyńce - Kurianka. Szlak prowadzi północną częścią Gminy Lipsk;
- 7) Trasa Biebrza – Wigry. Trasa prowadzi od Lipska nad Biebrzą przez Puszcę Augustowską do Wigierskiego Parku Narodowego. Na terenie Gminy Lipsk odcinek Trasy Biebrza – Wigry przebiega przez: Lipsk - Kolonia Lipsk - Skieblewo - granica gminy.

W Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta i Gminy Lipsk określono kierunki rozwoju, które winny zmierzać do:

- 1) tworzenia warunków do kształtowania przejrzystej struktury przestrzennej miejscowości poprzez modernizację istniejących obiektów i przeznaczenie wolnych terenów pod nowe zainwestowanie,
- 2) porządkowanie terenów zabudowanych położonych szczególnie wzdłuż najważniejszych szlaków komunikacyjnych i szlaków turystycznych,
- 3) utrzymanie harmonijnego krajobrazu otwartego szczególnie na obszarach najbardziej atrakcyjnych krajobrazowo i kulturowo,
- 4) tworzenie terenów przestrzeni publicznych, miejsc wypoczynku, sportu, zieleni, ciągów pieszych i tras rowerowych.

Szansami rozwoju Gminy Lipsk są:

- a) unikatowe walory środowiska przyrodniczego (czyste powietrze, gleby) dające możliwości rozwoju rolnictwa ekologicznego oraz turystyki wyspecjalizowanej i agroturystyki,
- b) możliwość współpracy przygranicznej w zakresie ochrony walorów turystyczno - wypoczynkowych, utworzenie w tym celu Transgranicznego Obszaru „Trzy Puszcze”,
- c) położenie na obszarze Zielonych Płuc Polski i Zielonych Płuc Europy,
- d) szczególne cechy klimatu (bioklimat terenów leśnych, niski stopień zanieczyszczenia powietrza),
- e) transgraniczne położenie gminy Lipsk, która od strony wschodniej graniczy z Republiką Białorusi,
- f) członkostwo w stowarzyszeniu „Euroregion Niemen”, którego najwyższym celem jest wszechstronna działalność na rzecz rozwoju społeczno – gospodarczego części polskiej Euroregionu Niemen, w tym wspieranie trwałego rozwoju, w zgodzie z prawami natury, poprawianie warunków życia mieszkańców, rozkwit wszelkich prawem dozwolonych form współpracy przygranicznej i transgranicznej z regionami sąsiednich krajów oraz promocja uczestnictwa Polski w strukturach Wspólnoty Europejskiej,
- g) rezerwa terenów pod zabudowę mieszkaniową, usługową, produkcyjno-usługową.

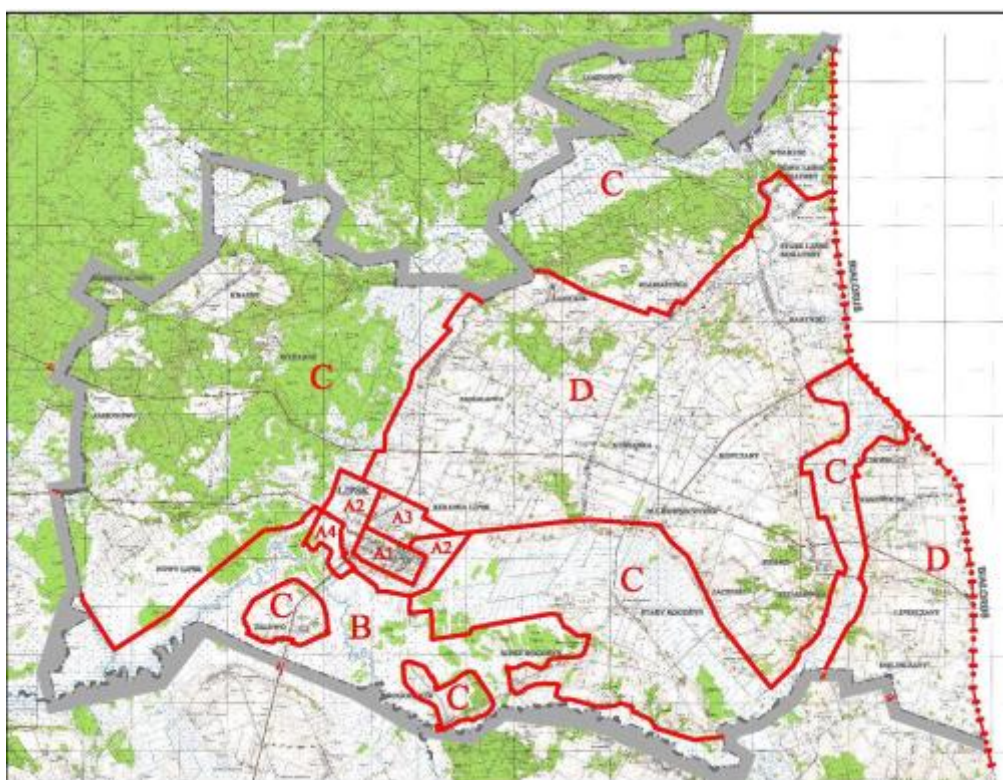
W dokumencie przedstawiono hierarchię strukturalno-administracyjną, składającą się z:

- Miasto Lipsk – wielofunkcyjny gminny ośrodek rozwoju wspomagający ośrodek powiatowy w zakresie szkolnictwa średniego, ochrony zdrowia, kultury oraz rozwoju przedsiębiorczości i otoczenia biznesu. W perspektywie pełnić on może również funkcję ośrodka rozwoju i obsługi potencjalnego ruchu transgranicznego i turystycznego w północnej części Biebrzańskiego Parku Narodowego oraz południowej części Puszczy Augustowskiej;
- wsie o funkcji rolniczej z ewentualnymi usługami.

Strefy polityki przestrzennej

W Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta i Gminy Lipsk określono obszar Gminy Lipsk został podzielony na strefy polityki przestrzennej, oznaczone symbolami: A1, A2, A3, A4, B, C i D. Strefy A1, A2, A3, A4 zostały wyznaczone w granicach administracyjnych Miasta Lipska.

Rysunek 1. Strefy polityki przestrzennej

Źródło: Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta i Gminy Lipsk

A1 - Strefa śródmiejska Miasta Lipsk - obejmująca układ urbanistyczny Miasta Lipsk wpisany do rejestru zabytków województwa podlaskiego. Granice strefy wyznaczone zostały w osiach ulic: Batorego, Pustej, Zamiejskiej i Saperów.

Ważny jest tu przede wszystkim rozwój funkcji mieszkaniowej wraz z usługami towarzyszącymi, a także rozwój funkcji z zakresu administracji, usług publicznych i komercyjnych związanych z funkcjonowaniem wielofunkcyjnego ośrodka gminnego.

W związku z ustaloną ochroną konserwatorską strefy A1 każde działania inwestycyjne muszą być realizowane zgodnie z przepisami ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami i w uzgodnieniu z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków.

Ustalenia obowiązujące w strefie:

a) nakaz trwałego zachowania elementów historycznego układu przestrzennego miasta oraz:

- zachowanie istniejącej zwartej struktury osadniczej, z możliwością jej uzupełniania i wskazaniem terenów rozwoju;
- restauracji i modernizacji technicznej obiektów o wartościach kulturowych z dostosowaniem współczesnej funkcji do wartości obiektów;
- dostosowanie nowej zabudowy do historycznej kompozycji przestrzennej w zakresie sytuacji, skali i bryły zabudowy, przy założeniu harmonijnego współistnienia elementów kompozycji historycznej i współczesnej;
- adaptacja istniejącej i projektowanej zabudowy usługowej z uwzględnieniem istniejących już związków przestrzennych;

b) każde działanie inwestycyjne winno być poprzedzone opinią wojewódzkiego konserwatora zabytków;

c) ochrona zieleni miejskiej, zwłaszcza drzew i krzewów oraz ograniczenie do niezbędnego minimum ich usuwania oraz nakaz nasadzeń zastępczych każdorazowo w przypadku konieczności wycinki.

A2- Strefa osadnicza z preferencją zabudowy mieszkaniowej o niskiej intensywności - strefa obejmująca tereny chronione na podstawie ustawy o ochronie przyrody. Strefa zlokalizowana na obszarach chronionego krajobrazu: „Dolina Biebrzy” i „Puszcza i Jeziora Augustowskie” oraz na terenie otuliny Biebrzańskiego Parku Narodowego.

W strefie osadniczej występują na ogół korzystne warunki do wprowadzenia nowych inwestycji, wyjątek stanowią tereny podmokłe, częściowo zmeliorowane, które ograniczają rozwój zabudowy, ale jej nie wykluczają. W związku z powyższym, strefa osadnicza predysponowana jest do dalszego rozwoju zabudowy mieszkaniowej i usługowej, w tym usług turystycznych oraz zrównoważonego rozwoju działalności gospodarczej. Główne kierunki zagospodarowania strefy:

- zachowanie istniejącej zwartej struktury osadniczej;
- realizacja nowej zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej, zagrodowej oraz zabudowy
- usługowej,

- adaptacja i modernizacja oraz ewentualna budowa nowych układów komunikacyjnych,
- utrzymanie istniejących oraz wprowadzanie nowych drzew i krzewów wzdłuż dróg;
- zagospodarowanie terenu usług turystycznych;
- wprowadzenie zakazu zabudowy na obszarach zagrożenia powodziowego,
- utrzymanie istniejących terenów rolniczych.

A3- Strefa rozwoju funkcji mieszkaniowej, usługowo-produkcyjnej - strefa obejmująca fragment otuliny Biebrzańskiego Parku Narodowego i obszary niechronione na podstawie ustawy o ochronie przyrody. Strefa predysponowana do kontynuacji intensywnego wielofunkcyjnego rozwoju. W strefie tej możliwy jest dalszy zrównoważony rozwój działalności gospodarczych o charakterze niekonfliktowym w formie małych i średnich zakładów i usług działalności gospodarczej – o lokalizacji rozproszonej i częściowo związanej z zabudową mieszkaniową oraz o lokalizacji skoncentrowanej. Strefa osadnicza stanowi tereny zainwestowane o funkcjach mieszkaniowych, usługowo - produkcyjnych oraz tereny urządzeń infrastruktury technicznej i komunalnej. Główne kierunki zagospodarowania:

- zachowanie istniejącej zwartej struktury osadniczej z możliwością jej uzupełniania w zabudowie jednorodzinnej, wielorodzinnej i zagrodowej,
- dostosowanie sposobów zagospodarowania określonego w obowiązującym miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego przy ulicy Pustej,
- ograniczenie w otulinie Biebrzańskiego Parku Narodowego budowy obiektów przemysłowych, inwestycji drogowych mogących negatywnie wpływać na stan środowiska wewnątrz Parku;
- możliwość rozbudowy istniejącego cmentarza rzymskokatolickiego w kierunku północnym,
- adaptacja i modernizacja oraz ewentualna budowa nowej infrastruktury technicznej.

A4- Strefa o najwyższym reżimie ochronnym - strefa obejmująca tereny Biebrzańskiego Parku Narodowego w granicach administracyjnych Miasta Lipsk. Główne kierunki zagospodarowania:

- dostosowanie sposobów użytkowania i zagospodarowania terenów do warunków i ustaleń określonych w zadaniach ochronnych Biebrzańskiego Parku Narodowego,
- utrzymanie użytkowania rolniczego,
- zakaz zabudowy,
- zakaz budowy urządzeń wytwarzających energię z odnawialnych źródeł energii o mocy przekraczającej 100kW, w szczególności elektrowni wiatrowych,
- ograniczenie rozbudowy i podnoszenia parametrów sieci dróg lokalnych.

Strefa B - o wysokim reżymie ochronnym - strefa zlokalizowana na terenach Biebrzańskiego Parku Narodowego, obszarów Natura 2000: „Dolina Biebrzy” i „Ostoja Biebrzańska”. Gospodarowanie przestrzenią strefy B musi być zgodne z aktualnymi w danym momencie zasadami ochrony określonymi przedstawionymi w dokumentach dotyczących tych obszarów. Główne kierunki zagospodarowania:

- 1) dążenie w kierunku zahamowania degradacyjnych procesów w przestrzeni i środowiska powodowanych niekontrolowanym rozwojem zabudowy mieszkaniowej i infrastruktury,
- 2) dostosowanie sposobów użytkowania i zagospodarowania terenów do warunków i ustaleń określonych w w/w przepisach prawa,
- 3) w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego oraz decyzjach administracyjnych lokalizacyjnych należy dążyć do:
 - a) ograniczania zabudowy, w szczególności poza granicami terenów zwartej struktury osadniczej wsi,
 - b) ograniczenia nadmiernego rozwoju turystyki wodnej (innej niż turystyka kwalifikowana, realizowana w sposób zrównoważony, w poszanowaniu przyrody ekosystemów wodnych),
 - c) ograniczenia budowy infrastruktury technicznej oraz drogowej stwarzającej zagrożenia dla walorów przyrodniczych poprzez:
 - zastępowanie linii napowietrznych przewodami podziemnymi,
 - rozbudowę systemu oczyszczania ścieków, kanalizacji wsi, oczyszczania ścieków burzowych, budowy płyt obornikowych na terenach zainwestowanych,
 - zakaz lokalizacji urządzeń wytwarzających energię z odnawialnych źródeł energii o mocy przekraczającej 100kW,
 - ograniczenie rozbudowy i podnoszenia parametrów sieci dróg lokalnych.

Strefa C - o podwyższonym reżymie ochronnym z możliwością rozwoju osadnictwa i rolnictwa ekologicznego - strefa obejmująca tereny chronione na podstawie ustawy o ochronie przyrody:

- 1) otulinę Biebrzańskiego Parku Narodowego;
- 2) obszary chronionego krajobrazu: „Dolina Biebrzy” oraz „Puszcza i Jeziora Augustowskie”;
- 3) obszary Natura 2000: „Dolina Biebrzy”, „Ostoja Augustowska”, „Ostoja Biebrzańska”, „Puszcza Augustowska

Gospodarowanie przestrzenią w strefie C musi być zgodne z zasadami ochrony określonymi w odpowiednich dokumentach dotyczących tych obszarów (według aktualnego stanu). Główne kierunki zagospodarowania strefy:

- ograniczenie urbanizacji obszarów otuliny Parku mająca wpływ na przyrodę Parku i jego walory krajobrazowe (np. zabudowa panoram widokowych),
- zakaz budowy inwestycji mogących negatywnie wpływać na stan środowisko,

- dopuszczenie nowej zabudowy mieszkaniowej i usługowej oraz obiektów drobnej wytwórczości i rzemiosła nieuciążliwego dla środowiska w granicach terenów zwartej struktury osadniczej wsi Krasne, Wyżarne, Nowy i Stary Rogożyn, Dulkowszczyzna, Jaczniki, Starożyńce, Wołkusz, Lubinowo, Kopczany, Rogożynek, Jałowo,
- adaptuje się istniejącą rozproszoną zabudowę zagrodową z dopuszczeniem nowej zabudowy zagrodowej na podstawie przepisów odrębnych,
- utrzymanie istniejących terenów leśnych oraz zalesienia i zadrzewienia mało przydatnych gruntów rolniczych,
- lokalizacja odnawialnych źródeł energii o mocy nie przekraczającej 100 kW,
- zakaz wydobywania złóż kruszywa naturalnego,
- zakaz zabudowy mieszkaniowej na terenach obszarach zagrożenia powodziowego.

Strefa D – strefa rolniczo – osadnicza z usługami związanymi z obsługą rolnictwa i leśnictwa - strefa zlokalizowana poza obszarami chronionymi na podstawie ustawy o ochronie przyrody. Główne kierunki zagospodarowania strefy:

- 1) ustalone w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego części terenów wsi Lipszczany - związane z planowanym przejściem granicznym,
- 2) w granicach terenów zwartej struktury osadniczej wsi Skieblewo, Żabickie, Kurianka, Starożyńce, Bartniki, Nowe Leśne Bohatery, Stare Leśne Bohatery, Kopczany, Rygałówka, Siółko, Rakowicze, Lipszczany, Dolinczany, Jaczniki ustala się:
 - a) adaptację istniejącej zabudowy zagrodowej z dopuszczeniem jej rozbudowy,
 - b) możliwość realizacji nowej zabudowy mieszkaniowej w zabudowie zagrodowej, jednorodzinnej i usługowej oraz obiektów drobnej wytwórczości i rzemiosła zwłaszcza nieuciążliwych dla środowiska,
 - c) chów i hodowla zwierząt zgodnie z odpowiednimi przepisami,
- 3) adaptuje się istniejącą zabudowę zagrodową rozproszoną z dopuszczeniem nowej zabudowy zagrodowej na podstawie przepisów ustawy o kształtowaniu ustroju rolnego;
- 4) utrzymanie istniejących lasów oraz zalesienia i zadrzewienia mało przydatnych gruntów rolniczych,
- 5) utrzymanie terenów wód płynących,
- 6) eksploatacja udokumentowanych złóż kopalin w granicach obszarów górniczych określonych na terenach górniczych, dla których należałoby opracować miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego;
- 7) dopuszcza się lokalizację urządzeń wytwarzających energię z odnawialnych źródeł energii o mocy powyżej 100kW - instalacji fotowoltaicznej.

Kluczowe elementy budujące potencjał i przewagi konkurencyjne gminy

W modelu struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy identyfikuje się kluczowe elementy budujące potencjał ponadregionalny oraz przewagę konkurencyjną gminy, przez co stanowią one szczególnie istotne miejsca, obiekty czy dziedziny w zakresie jej rozwoju. Zagadnienia, które mogły zostać przedstawione w sposób przestrzenny umieszczone zostały na modelu, natomiast pozostałe elementy znalazły się w jego części opisowej.

Ośrodek gminny – stanowi on obszar największego rozwoju gminy, w obrębie którego następować będzie wzrost usług oraz przewagi konkurencyjnej gminy. Miasto Lipsk pełni funkcję podstawowego ośrodka kulturalnego, administracyjnego i turystycznego gminy. To tutaj skupione są główne podmioty administracyjne oraz jednostki edukacyjne. Część zabudowy wymaga modernizacji oraz przeprowadzenia prac termomodernizacyjnych. Sieć wodociągowa wymaga rozbudowy i częściowo modernizacji podobnie jak sieć kanalizacji sanitarnej.

Obszary o potencjale dla rozwoju turystyki – to szczególnie obszary położone na terenach chronionych oraz posiadających walory historyczne. Powierzchnie leśne sprzyjają okresowej zabudowie letniskowej oraz agroturystycznej.

Poprawa jakości dróg wraz z infrastrukturą towarzyszącą – szczególnie ważna, z punktu widzenia rozwoju sieci transportowej w gminie, jest także systematyczna poprawa jakości dróg, chodników, ścieżek rowerowych i oświetlenia. Działania te wpłyną na zwiększenie mobilności mieszkańców oraz przebywających na terenie gminy turystów, a także spowodują zwiększenie bezpieczeństwa na terenie gminy.

Rozwój infrastruktury wodno-kanalizacyjnej – dla podnoszenia atrakcyjności zamieszkania w gminie, zwiększania jakości życia mieszkańców oraz ochrony istniejących zasobów wodnych, szczególnie ważnym zadaniem jest systematyczne podnoszenie jakości gospodarki komunalnej w gminie. W Strategii zaplanowano działania mające na celu zwiększenie dostępności do ww. sieci, wraz z poprawą jej jakości i funkcjonowania, a także zapewnieniem odpowiedniego odbierania ścieków.

Rozwój odnawialnych źródeł energii, zwiększenie wykorzystania ekologicznych źródeł energii – dla zwiększenia atrakcyjności gminy konieczna jest realizacja zadań mających na celu zmniejszenie niskiej emisji generowanej przez nieekologiczne źródła ogrzewania domów. W tym celu w ramach Strategii zaplanowano szereg przedsięwzięć mających na celu

zachęcenie mieszkańców do korzystania z odnawialnych źródeł energii oraz wymiany źródeł ciepła na ekologiczne. Ważna w tym zakresie będzie także edukacja mieszkańców.

Ochrona obszarów chronionych - działania inwestycyjne realizowane na terenach chronionych muszą być zgodne z zasadami panującymi na ich terenie. Z tymi terenami łączą się różne ograniczenia lecz jednocześnie mogą one stanowić jedna z atrakcji przyciągającą turystów i potencjalnych nowych mieszkańców.

Rekomendacje w zakresie kształtowania polityki przestrzennej

W Strategii Rozwoju Gminy Lipsk na lata 2023-2030 uwzględnia się ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w województwie zawarte w dokumentach strategicznych ustalonych na poziomie województwa.

Na terenie gminy występują obszary podlegające ochronie na podstawie ustawy o ochronie przyrody oraz korytarze ekologiczne stanowiące sieć ekologiczną województwa (opisane w rozdziale 2.1.4. Walory przyrodnicze, zagrożenia naturalne).

Na terenie gminy nie występują obszary osuwania się mas ziemnych, znajdują się jednak obszary zagrożone występowaniem ruchów masowych w przyszłości.

Na terenie gminy występuje ryzyko powodziowe.

Przez teren gminy przebiegają oprócz dróg gminnych i powiatowych także:

- droga wojewódzka Nr 664 Augustów – Lipsk - gr. państwa, klasa techniczna G (od km 23+400- 31+298) i Z (od km 31+298 do km 43+116 o nawierzchni mineralno-bitumicznej, długość drogi wojewódzkiej na terenie gminy wynosi 19,716 km,
- droga wojewódzka Nr 673 Lipsk – Dąbrowa Białostocka – Sokółka, klasa techniczna G (od km 0+000 do 5+490) o nawierzchni mineralno-bitumicznej, długość drogi wojewódzkiej na terenie gminy wynosi 5,490 km (Gmina Lipsk 3,390 km, Miasto Lipsk 2,100 km).

Z terenem gminy związany jest system ścieżek rowerowych składający się z następujących tras:

- 1) Międzynarodowy szlak turystyki rowerowej z Polski na Białoruś (Biała Piska) – granica województwa – Augustów – Lipszczany – Grodno (planowana do realizacji);
- 2) „Pierścień rowerowy Suwalszczyzny R65”;
- 3) Podlaski Szlak Bociani;
- 4) Zachodni szlak turystyczny Lipsk – Jałowo – Szuszałewo – Kamienna Stara i Nowa – Ostrowie Biebrzańskie – Nowy Lipsk – Lipsk;
- 5) Trasa Niedźwiedzicy;

- 6) Trasa rzeki Wołkuszanka;
- 7) Trasa Biebrza – Wigry.

Przez teren gminy przebiega także szlak kajakowy. Przez Gminę Lipsk przebiegają następujące etapy szlaku kajakowego: Rogożynek - Lipsk 7,5 km (początek szlaku kajakowego rzeki Biebrzy). Dogodne miejsce rozpoczęcia spływu znajduje się na prywatnej działce naprzeciw skrzyżowaniu w lewo drogi lokalnej prowadzącej przez wieś Rogożynek; częściowo Lipsk - Kamienna Nowa 16,6 km (24,1 km). W odległości 3 km od rzeki znajduje się leśniczówka BPN - Trzyrzeczki i ścieżka przyrodnicza "Las".

Na jej terenie występują następujące formy ochrony przyrody:

- Biebrzański Park Narodowy;
- Obszar Chronionego Krajobrazu „Dolina Biebrzy”;
- Obszar Chronionego Krajobrazu „Puszcza i Jeziora Augustowskie”;
- 4 obszary NATURA 2000 – „Dolina Biebrzy”, „Ostoja Augustowska”, „Puszcza Augustowska”, „Ostoja Biebrzańska”;
- 1 pomnik przyrody – grupa drzew pod nazwą „Modrzewie Jesionowskie”.

Teren Gminy Lipsk posiada przestrzeń turystyczną o dużej atrakcyjności potencjału turystycznego.

Rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej określono na podstawie stworzonego modelu struktury funkcjonalno-przestrzennej wraz z przeprowadzoną analizą uwarunkowań przestrzennych w gminie:

1) Tereny zabudowane o wiodących funkcjach zabudowy mieszkaniowej:

Głównymi ustaleniami i rekomendacją dla obszarów zabudowy mieszkaniowej jest wytyczenie nowych miejsc rozwoju zabudowy jednorodzinnej z uwzględnieniem dostępu do usług i infrastruktury technicznej, zapewnienie odpowiedniej komunikacji zbiorowej, tworzenie stref wypoczynkowo-rekreacyjnych w pobliżu zabudowy mieszkaniowej. Dopuszcza się lokalizację usług nieuciążliwych dla funkcji mieszkaniowej, ograniczonych do granic posiadanej działki budowlanej oraz rozwój zaplecza rekreacyjnego i terenów zielonych.

2) Tereny istniejącej zabudowy letniskowej, projektowane tereny zabudowy letniskowej:

Główną rekomendacją jest zezwolenie na lokalizację na tych terenach domków letniskowych, placów zabaw, parkingów, pomostów, elementów małej architektury,

wyznaczonych miejsc ogniskowych, pól namiotowych (z doprowadzoną odpowiednią infrastrukturą techniczną), zieleni urządzonej.

3) Tereny użytkowane rolniczo:

Rekomenduje się zachowanie istniejących upraw rolnych oraz obszarów zielonych, przestrzeganie zasad dobrej praktyki rolniczej, wspieranie wykorzystywania nowoczesnych maszyn emitujących mniej zanieczyszczeń oraz wykorzystanie terenów rolniczych do prowadzenia gospodarstw agroturystycznych.

4) Tereny zieleni oraz miejsca aktywności:

Główną rekomendacją i ustaleniem jest stworzenie nowych miejsc rekreacyjno-wypoczynkowych. Nie należy zapominać także o istniejących już obszarach zielonych, stanowiących główny system przyrodniczy gminy, które wymagają systematycznej pielęgnacji i ochrony. Ważne jest także urządzenie nowych terenów zielonych. Należy zadbać o istniejące miejsca aktywności by mogły nadal spełniać swoje funkcje. Warto tworzyć ścieżki edukacyjne.

5) Tereny usług sportu i rekreacji:

Rekomenduje się dalszy rozwój i modernizację infrastruktury sportowej oraz zagospodarowanie i zabezpieczenie terenów wokół nich. Dotyczy to także przebudowy i modernizacji basenu kąpielowego przy ul. Batorego w Lipsku. Warto wybudować bazę kajakową nad rzeką Biebrzą.

Istnieje również potrzeba by zagospodarować tereny o potencjale rekreacyjnym.

6) Tereny rozwoju zabudowy usługowej:

Rekomenduje się tworzenie nowych przestrzeni przeznaczonych do świadczenia usług, tym usług turystycznych, zapewnienie dobrej komunikacji poprzez inwestycje w układ drogowy, komunikację zbiorową (przeciwdziałanie wykluczeniu komunikacyjnemu), trasy piesze oraz rowerowe. Istotne jest także zapewnienie odpowiedniej ilości miejsc parkingowych przy instytucjach oraz obiektach handlowo-usługowych, a także w miejscach turystycznych jak również zadbać o odpowiednie warunki w wydzielonych miejscach umożliwiających turystom nocleg.

Warto również przyciągać – pozyskiwać zewnętrznych inwestorów do gminy. W tym rozważyć możliwość budowy biogazowni, stacji paliw. Warto również zwiększyć dostępność bankomatów.

7) Infrastruktura techniczna:

Do ustaleń i rekomendacji w zakresie infrastruktury technicznej zaliczyć można przede wszystkim rozbudowę/modernizację sieci wodociągowej, budowę sieci kanalizacji sanitarnej, budowę oczyszczalni ścieków jak również przydomowych oczyszczalni ścieków oraz szamb a także poprawę stanu technicznego dróg. Niezbędne jest także zapewnienie lepszego oświetlenia dróg, ścieżek rowerowych i pieszo-rowerowych jak również zadbanie o odpowiedni stan jezdni.

8) Sfera społeczna:

Do ustaleń i rekomendacji w zakresie sfery społecznej zaliczyć można dalszy wzrost zaangażowania i świadomości społecznej mieszkańców gminy, rozbudowę infrastruktury turystycznej, a także poprawę dostępności do infrastruktury zapewniającej zagospodarowanie czasu wolnego mieszkańców dla osób starszych i niepełnosprawnych. Istotny jest także rozwój systemu wsparcia najbardziej potrzebujących poprzez realizację działań aktywizujących i integrujących mieszkańców. Konieczny jest także rozwój działalności kulturalnej, w tym także zmodernizować i rozbudować budynki służące celom kulturalnym o społecznym w tym dot. to chociażby budynku MGOK-u, w którym warto przeprowadzić modernizację schodów a na zewnątrz budynku wymienić nawierzchnię parkingu oraz go powiększyć, jak również samego budynku Twórczego Ośrodka Lokalnej Aktywności, który wymaga modernizacji. Warto również przeprowadzić prace polepszające stan świetlic wiejskich oraz zadbać o poziom opieki nad osobami starszymi.

Model struktury funkcjonalno-przestrzennej Gminy Lipsk zaprezentowano w załączniku nr 1 do niniejszej Strategii.

Rysunek 2. Kierunki zagospodarowania przestrzennego gminy

LEGENDA

GRANICE

- GRANICE PAŃSTWA
- GRANICE GMINY
- GRANICE OBRĘBÓW GEODEZYJNYCH
- GRANICE OBSZARÓW STREF POLITYKI PRZESTRZENNEJ

UŻYTKOWANIE I PRZEZNACZENIE TERENÓW

- TERENY ZABUDOWANE
- ROZPROSZONA ZABUDOWA ZAGRODOWA
- TERENY ROLNICZE
- TERENY ŁĄK I PASTWISK
- TERENY LASÓW
- TERENY GÓRNICZE
- UDOKUMENTOWANE ZŁOŻA KRUSZYWA NATURALNEGO
- ISTNIEJĄCY/PROJEKTOWANY TEREN LOKALIZACJI URZĄDZEŃ WYTWARZAJĄCYCH ENERGIĘ Z ODNAWIALNYCH ŹRÓDEŁ ENERGI O MOCY PRZEKRACZAJĄCEJ 100kW
- TERENY ZWARTEJ STRUKTURY OSADNICZEJ WSI Z DOMINUJĄCĄ ZABUDOWĄ ZAGRODOWĄ
- TERENY ZABUDOWY USŁUGOWEJ

W GRANICACH ADMINISTRACYJNYCH MIASTA LIPSK:

- TERENY ZABUDOWY MIESZKANIOWEJ JEDNORODZINNEJ I WIELORODZINNEJ
- TERENY ZABUDOWY PRODUKCYJNO-USŁUGOWEJ
- TERENY ZABUDOWY ZAGRODOWEJ
- TERENY ZABUDOWY SPORTU I REKREACJI
- TERENY ZABUDOWY USŁUG TURYSTYCZNYCH
- TERENY CMENTARZY
- TERENY ZIELENI URZĄDZONEJ
- TERENY OGRODÓW DZIAŁKOWYCH

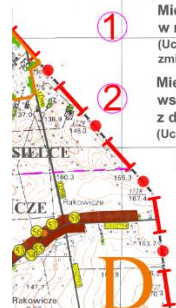
TERENY ZALEWOWE OBJĘTE ZAKAZEM ZABUDOWY

GRANICE TERENÓW OBJĘTYCH MIEJSCOWYMI PLANAMI ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

1. Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego terenu w rejonie ulic Pustej i Stolarskiej w Lipsku (Uchwała Nr XXXI/191/98 Rady Miejskiej w Lipsku z dnia 31 marca 1998r., zmieniona Uchwałą Nr XIII/92/04 Rady Miejskiej w Lipsku z dnia 27 kwietnia 2004r.)

2. Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego części terenów wsi Lipszczany w gminie Lipsk powiat augustowski związanych z drogowym przejściem granicznym (Uchwała Nr V/38/07 Rady Miejskiej w Lipsku z dnia 26 marca 2007r.)

OBSZARY ROZMIESZCZENIA INWESTYCJI O ZNACZENIU PONADLOKALNYM

INFRASTRUKTURA TRANSPORTOWA

- DROGI WOJEWÓDZKIE
- DROGI POWIATOWE
- PUBLICZNE DROGI GMINNE

INFRASTRUKTURA TECHNICZNA

- UJĘCIA WÓD PODZIEMNYCH
- OCZYSZCZALNIA ŚCIEKÓW
- STACJE BAZOWE TEFONII KOMÓRKOWEJ

INFRASTRUKTURA TURYSTYCZNA

SZLAK KAJAKOWY RZEKĄ BIEBRZĄ

SZLAKI ROWEROWE:

- Międzynarodowy szlak turystyki rowerowej
- Pierścień Rowerowy Suwalszczyzny (R65)
- Podlaski Szlak Bociani
- Zachodni szlak turystyczny
- Trasa Niedźwiedzicy
- Trasa rzeki Wolkuszanka
- Trasa Biebrza - Wigry

SZLAKI PIESZE:

- Szlak zielony PL-258-z
- Szlak niebieski PL-255-n

OCHRONA PRAWNA ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO

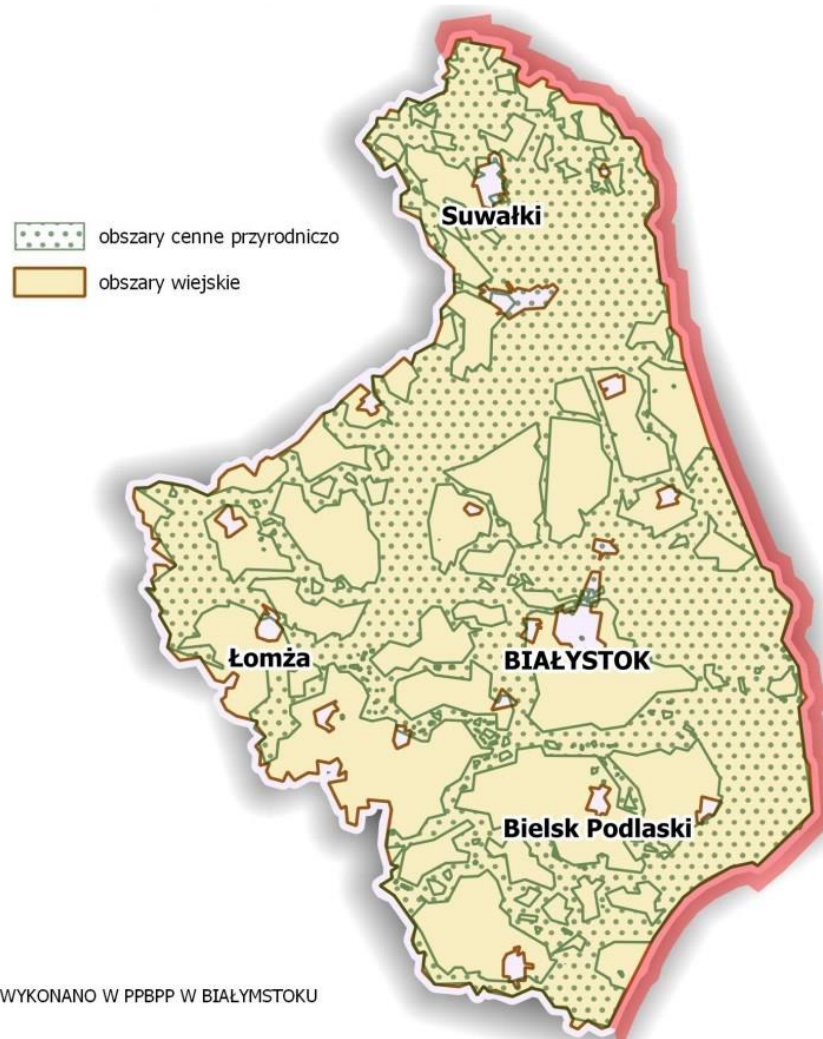
- GRANICE I OBSZAR BIEBRZAŃSKIEGO PARKU NARODOWEGO
- GRANICE I OBSZAR OTULINY BIEBRZAŃSKIEGO PARKU NARODOWEGO
- GRANICE OBSZARU CHRONIONEGO KRAJOBRAZU „DOLINA BIEBRZY”
- GRANICE OBSZARU CHRONIONEGO KRAJOBRAZU „PUSZCZA I JEZIORA AUGUSTOWSKIE”
- GRANICE SPECJALNEGO OBSZARU OCHRONY SIEDLISK NATURA 2000 „DOLINA BIEBRZY” PLH 200008
- GRANICE SPECJALNEGO OBSZARU OCHRONY SIEDLISK NATURA 2000 „OSTOJA AUGUSTOWSKA” PLH 200005
- GRANICE OBSZARU SPECJALNEJ OCHRONY PTAKÓW NATURA 2000 „OSTOJA BIEBRZAŃSKA” PLB 200006
- GRANICE OBSZARU SPECJALNEJ OCHRONY PTAKÓW NATURA 2000 „PUSZCZA AUGUSTOWSKA” PLB 200002
- OBSZARY LASÓW WODOCHRONNYCH
- SYMBOL POMNIKÓW PRZYRODY
- PROJEKTOWANY TRANSGRANICZNY OBSZAR CHRONIONY „TRZY PUSZCZE”
- OBSZARY ZAGROŻENIA POWODZIOWEGO
- ZASIĘG WIELKIEJ WODY O PRAWDOPODOBIENSTWIE 1%

Źródło: Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta i Gminy Lipsk

5.2. OBSZARY STRATEGICZNEJ INTERWENCJI OKREŚLONE W STRATEGII ROZWOJU WOJEWÓDZTWA WRAZ Z ZAKRESEM PLANOWANYCH DZIAŁAŃ

Gmina Lipsk została wskazana w Strategii Rozwoju Województwa Podlaskiego 2030 przyjętej uchwałą Nr XVIII/213/2020 Sejmiku Województwa Podlaskiego z dnia 27 kwietnia 2020 r. jako obszar strategicznej interwencji – **obszar wiejski, w tym przyrodniczo cenny**. Zakres interwencji na tym obszarze powinien obejmować wachlarz instrumentów podnoszących jakość życia mieszkańców. Będzie temu służyć m.in. rozwój i unowocześnienie szkolnictwa począwszy od etapu przedszkolnego aż do kształcenia ustawicznego, rozwój infrastruktury transportowej, telekomunikacyjnej i wodno-kanalizacyjnej. Niezbędne są działania dotyczące przywracania funkcji społeczno-gospodarczych obszarów wiejskich w ramach odnowy wsi. Ważne będą działania promujące przedsiębiorczość i umiejętności konkurencyjne na rynku pracy. W odniesieniu do rolnictwa szczególne zagrożenie zaczyna stanowić brak wody. Stąd ważna jest mała retencja, program zalesień terenów nieużywanym rolniczo, ale też ochrona rolniczej przestrzeni produkcyjnej przed uszczupleniem na nieuzasadnione cele nierolnicze. Istotną kwestią pozostaje także poprawa struktury obszarowej gospodarstw. Ze względu na przyjęty w regionie model energetyki rozproszonej, w dalszym ciągu należy wspierać inwestycje dotyczące produkcji i dystrybucji energii ze źródeł odnawialnych, co będzie możliwe poprzez działania podejmowane w ramach realizacji celu operacyjnego 1.4 *Rewolucja energetyczna i gospodarka obiegu zamkniętego*. Polityka regionalna w stosunku do obszarów wiejskich powinna być oparta na inicjatywach lokalnych, rozwijających kapitał społeczny. W gminach, które są objęte szczególną ochroną prawną ze względu na obszary cenne przyrodniczo (m.in. obszary Natura 2000), co w wielu przypadkach może stanowić istotną barierę ich rozwoju, m.in. poprzez ograniczenia organizacyjne, społeczne, prawne i zwiększone koszty inwestycji, należy kontynuować działania z jednej strony dotyczące ochrony środowiska i wartości krajobrazowych, z drugiej zaś wspierające rozwój przedsiębiorczości, która pozwoli zachować walory przyrodnicze, w tym turystyki kwalifikowanej czy ekoturystyki. Rolnictwo na obszarach cennych przyrodniczo powinno rozwijać się w kierunku produkcji żywności wysokiej jakości oraz rolnictwa ekologicznego i zrównoważonego. Na obszarach wiejskich zasadne będzie koncentrowanie się na realizacji działań służących realizacji celów operacyjnych związanych z przestrzenią wysokiej jakości (cel operacyjny 2.3.), a także rozwojem przedsiębiorczości (cel operacyjny 1.3.) w powiązaniu z aktywizacją mieszkańców (cel operacyjny 2.2.), szczególnie w zakresie wspierania mieszkańców w zdobywaniu i rozwijaniu kompetencji na wszystkich etapach życia. W obszarze przedsiębiorczości można liczyć na rozwój ekologicznych i zrównoważonych form produkcji rolniczej i powiązany z nimi rozwój przetwórstwa żywności wysokiej jakości.

Rysunek 3. Obszary wiejskie w województwie podlaskim, w tym przyrodniczo cenne

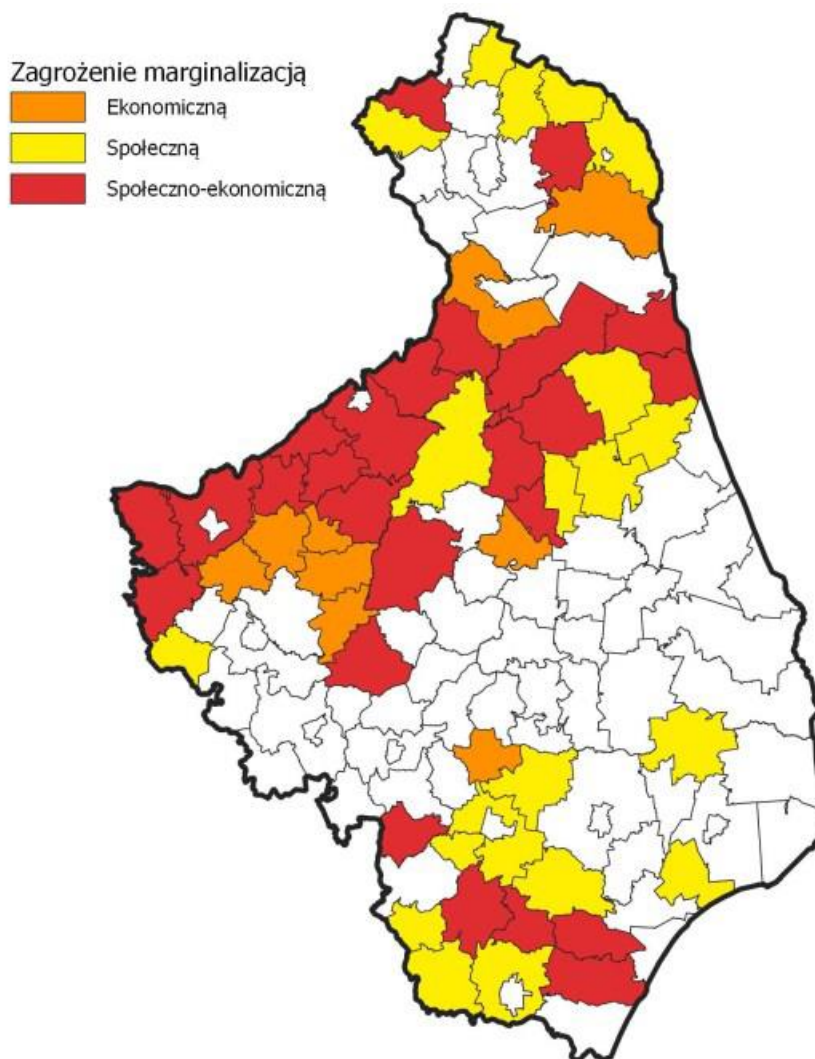
Źródło: Strategia Rozwoju Województwa Podlaskiego 2030 przyjęta uchwałą Nr XVIII/213/2020 Sejmiku Województwa Podlaskiego z dnia 27 kwietnia 2020 r.

Gmina Lipsk została też wskazana jako jeden z **obszarów zagrożonych trwałą marginalizacją**. Uznano, że występuje tu **kumulacja problemów społeczno-ekonomicznych**.

Zgodnie z KSRR, planowana interwencja na obszarach zmarginalizowanych powinna prowadzić do osiągnięcia konkretnych celów, takich jak: rozwój lokalnych firm, wzrost liczby miejsc pracy, wzrost dochodów mieszkańców, wzrost bazy dochodowej samorządów terytorialnych. Na obszarach zagrożonych trwałą marginalizacją kluczowe będzie realizowanie celu operacyjnego 1.3 dotyczącego lokalnej przedsiębiorczości, w szczególności nastawionej na rozwój ekologicznych form produkcji rolniczej i powiązany z nim rozwój przetwórstwa żywności wysokiej jakości. Przedsiębiorczość na części obszarów może wiązać się także z lokalnymi produktami turystycznymi, jak również z działaniami związanymi z rozwojem odnawialnych źródeł energii i energetyki rozproszonej (cel operacyjny 1.4 *Rewolucja*

energetyczna i gospodarka obiegu zamkniętego). Istotne jest także wzmocnienie powiązań funkcjonalnych gmin wiejskich z miastami oraz poprawa dostępności usług publicznych (inwestycje w niezbędną infrastrukturę – cel operacyjny 2.3), a także poprawa jakości funkcjonowania instytucji publicznych w zakresie zarządzania rozwojem i zdolności do nawiązywania współpracy. Zapewnienie trwałych podstaw rozwoju obszarów zagrożonych marginalizacją będzie wymagało włączenia się poszczególnych gmin w szersze procesy rozwojowe, tworzenie partnerstw ponadlokalnych, co oznacza duże zaangażowanie w realizację celu operacyjnego 3.1 *Dobre zarządzanie*. W przypadku gmin położonych wzdłuż granicy zewnętrznej UE, podejmowane działania będą koncentrować się na zmniejszaniu ich peryferyjności, poprzez poprawę dostępności do lokalnych i regionalnych ośrodków rozwoju oraz nawiązywanie współpracy transgranicznej (cel operacyjny 3.4 *Gościnniej region*).

Rysunek 4. Obszary zagrożone trwałą marginalizacją w województwie podlaskim wg gmin

Źródło: Strategia Rozwoju Województwa Podlaskiego 2030 przyjęta uchwałą Nr XVIII/213/2020 Sejmiku Województwa Podlaskiego z dnia 27 kwietnia 2020 r.

6. SYSTEM REALIZACJI STRATEGII, W TYM WYTYCZNE DO SPORZĄDZANIA DOKUMENTÓW WYKONAWCZYCH

Prawidłowy przebieg procesu realizacji założeń Strategii Rozwoju Gminy Lipsk na lata 2023-2030 będzie kontrolowany poprzez odpowiednie wdrażanie dokumentu, a następnie jego monitoring i ewaluację.

Działania wyznaczone w dokumencie wynikają z kompetencji gminy oraz ze zdiagnozowanych problemów i potrzeb mieszkańców gminy. Ich koordynacja należy do obowiązków władzy wykonawczej Gminy Lipsk, czyli Burmistrz Lipska. Wdrażanie Strategii będzie obejmować w szczególności:

- realizację przypisanych działań,
- ewaluację i monitorowanie procesu realizacji działań określonych w Strategii,
- kreowanie i przyjmowanie propozycji nowych działań od partnerów i interesariuszy Strategii,
- koordynację procesu jej aktualizacji we współpracy z Radą Miejską Lipsk,
- zapewnianie promocji strategii,
- poszukiwanie, wraz z innymi podmiotami zaangażowanymi, pozabudżetowych źródeł finansowania dla działań.

Burmistrz Lipska będzie koordynował realizację założeń Strategii, które wykonywane będą przez pracowników Urzędu Miejskiego oraz gminne jednostki organizacyjne. Ponadto w Strategii znajdują się działania, za których realizację odpowiadać mogą organizacje pozarządowe oraz przedsiębiorcy z terenu gminy, a także partnerzy społeczno - gospodarczy. Stąd istotne jest również wdrażanie skutecznych mechanizmów współdziałania między Gminą Lipsk i pozostałymi zainteresowanymi. W związku z tym wszyscy partnerzy zaangażowani, realizujący działania w ramach Strategii, będą aktywnie współpracować z Gminą Lipsk w celu realizacji założeń przedmiotowego dokumentu strategicznego.

Strategia Rozwoju Gminy Lipsk na lata 2023 - 2030 będzie wdrażana poprzez wykorzystanie instrumentów obejmujących narzędzia programowe i finansowe, których zakres przedmiotowy lub kierunki wydatkowania środków podlegają bezpośredniej kontroli ze strony organów samorządu. Należą do nich m.in. programy branżowe, strategie postępowania w ramach konkretnych obszarów, uchwały budżetowe i inne dokumenty finansowe, określające krótko- i długofalowe kierunki koncentracji środków finansowych, projekty

międzysektorowe i międzyorganizacyjne, w tym zlecenie organizacji zadań publicznych organizacjom pozarządowym.

Dodatkowo, rekomendowane jest również przyjęcie i – w miarę potrzeb - aktualizacja szczegółowych programów i planów określających dokładny zakres działań koniecznych do realizacji w zakresie celów wskazanych w Strategii w poszczególnych dziedzinach (np. pomocy społecznej, ochrony środowiska, rewitalizacji, gospodarki niskoemisyjnej oraz pozostałych strategii i programów jednorocznych).

Ważnym aspektem wdrażania Strategii jest również zachęcanie lokalnej społeczności do aktywnego udziału w planowaniu i realizacji zaplanowanych działań, przyczyniających się do rozwoju społeczno – gospodarczego Gminy Lipsk. Pełna wersja Strategii znajdować się będzie na stronie internetowej gminy, co umożliwi wszystkim zainteresowanym zapoznanie się z jej treścią.

Monitoring wdrażania Strategii będzie służył identyfikacji osiągniętych rezultatów oraz porównaniu ich zgodności z założeniami i celami. Dane zebrane i opracowane w procesie monitoringu posłużą do ewaluacji Strategii. Będzie ona polegała na gromadzeniu i opracowywaniu informacji oraz danych zebranych od wszystkich podmiotów zaangażowanych w realizację działań strategicznych.

Monitorowanie umożliwi:

- bieżącą ocenę realizacji działań i osiągnięcia celów,
- prognozowanie możliwych zmian warunków realizacji Strategii,
- podjęcie czynności naprawczych i zabezpieczających,
- informowanie lokalnej społeczności o osiągniętych efektach,
- zapewnienie spójności różnych dokumentów programowych.

Ewaluacja oznacza systematyczne zbieranie, analizę i interpretację danych w celu określenia wartości Strategii. W szerokim pojęciu proces ten musi odpowiadać na pytanie, w jakim stopniu strategia rozwiązuje realne problemy społeczności lokalnej, w wąskim zaś aspekcie ewaluacja koncentruje się na realizacji oceny zapisów strategii np. wskaźników realizacji celów i działań strategii, rozwiązywanie problemów. Ewaluacji podlegać będzie: materiał empiryczny stanowiący podstawę do analiz i ocen; oraz ocena trafności, skuteczności, efektywności, użyteczności, trwałość i spójności.

Sprawozdawczość na potrzeby monitoringu i ewaluacji będzie realizowana w okresach rocznych. Podmiotem odpowiedzialnym za monitorowanie będzie Burmistrz Lipska, który realizuje swoje zadania poprzez jednostki podległe.

Ponadto do ewaluacji zostanie wykorzystana metoda samodzielnej oceny stopnia realizacji Strategii i osiągniętych efektów, dokonywana siłami własnymi na podstawie zbioru informacji pochodzących ze sprawozdań i raportów. Bezpośrednim wskaźnikiem wykonania Strategii będzie stopień realizacji zaplanowanych w niej działań. Informacje o realizacji Strategii będą zawarte w sporządzanym rokrocznie raporcie o stanie gminy.

Prowadzony monitoring pozwoli na wykrycie zagrożenia w zakresie braku realizacji danego celu i osiągnięcia założonych wskaźników oraz na ewentualną konieczność modyfikacji planowanych do realizacji działań lub podmiotów współpracujących przy ich realizacji. W ostatnim roku badania stopnia realizacji założeń Strategii, tj. 2030 r. sporządzony zostanie raport z ewaluacji zawierający podsumowanie efektów wybranych do realizacji działań w całym okresie jej wdrażania. Pozwoli to uzyskać pełny obraz i ocenę realizacji założeń Strategii. Będzie on również określał wnioski i rekomendacje, które pozwolą usprawnić proces wdrażania Strategii na kolejne lata.

7. RAMY FINANSOWE I ŹRÓDŁA FINANSOWANIA

Środki zabezpieczające realizację zadań zapisanych w poszczególnych celach operacyjnych pochodzić będą z następujących źródeł:

- a) z programów pomocowych UE,
- b) z programów rządowych,
- c) z budżetu państwa,
- d) z budżetu Gminy Lipsk,
- e) z budżetu partnerów projektów,
- f) ze środków zaangażowanych przez krajowych i zagranicznych inwestorów prywatnych,
- g) z krajowych i zagranicznych organizacji pozarządowych,
- h) od instytucji finansowych i funduszy inwestycyjnych.

Główne źródła finansowania działań oraz wkładu własnego stanowi budżet gminy. Część działań przewidzianych w Strategii należy do zadań realizowanych w ramach bieżącej działalności gminy. Wobec tego środki na te działania pochodzić będą z dochodów własnych. Realizacja części działań zakłada również współpracę z innymi jednostkami organizacyjnymi, spółkami komunalnymi, stowarzyszeniami, pozostałymi partnerami. Współpraca ta może również opierać się na wspólnym finansowaniu działań, przekazaniu dotacji na ich realizację.

Gmina Lipsk zakłada ponadto pozyskanie środków finansowych z funduszy europejskich, w tym w ramach programu Fundusze Europejskie dla Podlaskiego 2021-2027. W chwili tworzenia Strategii wskazany program oraz inne dokumenty regulujące finansowanie projektów ze środków europejskich znajdują się w fazie konsultacji i zatwierdzania, wobec czego dla zadań przewidzianych w Strategii nie wskazano konkretnych źródeł finansowania.

8. PROCES TWORZENIA STRATEGII

Pierwszym etapem prac nad przygotowaniem Strategii Rozwoju Gminy Lipsk na lata 2023-2030 było przyjęcie Uchwały Nr XXXVIII/302/23 Rady Miejskiej w Lipsku z dnia 28 marca 2023 r. w sprawie przystąpienia do sporządzenia Strategii Rozwoju Gminy Lipsk na lata 2023-2030 oraz określenia szczegółowego trybu i harmonogramu opracowania projektu strategii, w tym trybu konsultacji.

Podczas badania ankietowego zebrano 51 ankiet.

W Miejsko – Gminnym Ośrodku Kultury w Lipsku (ul. Rynek 23) 29.05.2023 r. odbyło się spotkanie konsultacyjno – informacyjne dotyczące opracowania Diagnozy i Strategii dla Gminy Lipsk. Mieszkańcy zwrócili szczególną uwagę na potrzebę poprawy stanu dróg lokalnych poprzez przebudowę i asfaltowanie, podjęcia działań mających na celu zapewnienie opieki nad osobami starszymi, poprawy dostępności usług transportu publicznego oraz pozyskania zewnętrznych inwestorów.

W kolejnym etapie prac została przygotowana Diagnoza sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej Gminy Lipsk oraz projekt Strategii Rozwoju Gminy Lipsk na lata 2023-2030.

9. SPIS TABEL I RYSUNKÓW

TABELA 1. ZESTAWIENIE GRUNTÓW WEDŁUG KLAS UŻYTKÓW	10
TABELA 2. JEDNOLITE CZĘŚCI WÓD POWIERZCHNIOWYCH NA TERENIE GMINY LIPSK.....	14
TABELA 3. STAN LUDNOŚCI ZAMIESZKUJĄCEJ TEREN GMINY LIPSK W LATACH 2016-2022.....	20
TABELA 4. ZASOBY MIESZKANIOWE GMINY LIPSK W LATACH 2016 - 2021	23
TABELA 5. LICZBA OSÓB BEZROBOTNYCH NA TERENIE GMINY LIPSK W LATACH 2016 - 2022	25
TABELA 6. GOSPODARSTWA ROLNE OGÓŁEM NA TERENIE GMINY LIPSK.....	26
RYSUNEK 1. STREFY POLITYKI PRZESTRZENNEJ.....	66
RYSUNEK 2. KIERUNKI ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY	76
RYSUNEK 3. OBSZARY WIEJSKIE W WOJEWÓDZTWIE PODLASKIM, W TYM PRZYRODNICZO CENNE .	79
RYSUNEK 4. OBSZARY ZAGROŻONE TRWAŁĄ MARGINALIZACJĄ W WOJEWÓDZTWIE PODLASKIM WG GMIN	80

**ZAŁĄCZNIK NR 1. MODEL STRUKTURY FUNKCJONALNO-PRZESTRZENNEJ GMINY
LIPSK**